БАЛАЛАР БАКЧАСЫНДА
РУС БАЛАЛАРЫНА
ТАТАР ТЕЛЕ ӨЙРӘТҮ

- **Программа**
- **Методик киңәшләр**
- **Диагностика**

Татарстан Республикасы мәгариф һәм фән министрлыгы тарафыннан тәкъдим ителгән

Казан, 2013

УДК 373.24:811.161.1
ББК 74.102:81.2(2Рос=Тат)я70
О 26

Рецензентлары:
К. В. Закирова, Р. Ә. Кадыйрова, Г. З. Гарәфиева, Г. Н. Кашапова, М. И. Ямаева

Охраняется действующим законодательством об авторских и смежных правах (Гражданский кодекс РФ, ч. 4, гл. 70). Воспроизведение всей книги или ее части на любых видах носителей запрещается без письменного разрешения издательства.

О 26 **Балалар бакчасында** рус балаларына татар теле өйрәтү : программа, методик киңәшләр, диагностика / авт.-төз. : З. М. Зарипова, Р. С. Исаева, Р. Г. Кидрячева һ. б. – Казан : Беренче полиграфия компаниясе, 2013. – 112 б.

ISBN

Балалар бакчасында рус балаларына татар теле өйрәтү программасы «Татарча сөйләшәбез» укыту-методик комплектының (УМК) бер өлеше булып тора. Аның максаты – рус һәм башка милләт балаларында татар теленә карата кызыксыну уяту, программада бирелгән сүзлек минимумы нигезендә үзара аралашу күнекмәләре булдыру.

Программа мәктәпкәчә тәрбия учреждениеләрендә балаларга татар теле өйрәтүче тәрбиячеләр өчен тәкъдим ителә.

ISBN

© Татарстан Республикасы мәгариф һәм фән министрлыгы, 2013
© Беренче полиграфия компаниясе, 2013

АҢЛАТМА ЯЗУЫ

«Татарстан Республикасы халыклары телләре турында» Татарстан Республикасы Законында һәм Татарстан Республикасында башка телләрне саклау, өйрәнү һәм үстерү буенча Татарстан Республикасы дәүләт программасында мәктәпкәчә милли белем бирү өчен кирәкле шартлар булдыру каралган. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карары нигезендә кабул ителгән 2010–2015 елларда мәгарифне үстерү стратегиясендә (30.12.2010, № 1174) мәктәпкәчә тәрбия һәм белем бирү учреждениеләре өчен рус һәм башка милләт балаларын татарча сөйләшергә өйрәтү программасы, укыту-методик комплектлары (УМК) төзү бурычы куелды.

Балалар бакчасында рус балаларына татар теле өйрәтү программасы (алга таба программа) «Мәктәпкәчә төп гомуми белем бирү программасы структурасына федераль дәүләт таләпләре»нә (РФ Мәгариф һәм фән министрлыгының 23.11.2009 елда 655 нче карары) нигезләнеп төзелде.

Программа 4 яшьтән 7 яшькә кадәр булган рус телле балаларны татарча аралашырга өйрәтү эшчәнлекләрен үз эченә ала. Программа мәктәпкәчә яшьтәге баланың үсеш закончалыкларына, шәхси һәм эшлекле якын килү турындагы фундаменталь тикшеренүләргә, тел өйрәтү процессында методик стандарт итеп кабул ителгән коммуникатив технология принципларына, сөйләм барлыкка килү концепциясенә (Л. С. Выготский, В. В. Давыдов, Е. И. Пассов, П. Я. Гальперин), гамәли эшкәртмәләр һәм методик киңәшләргә, мәктәпкәчә мәгариф системасы эшчәнлеген ачыклый торган норматив-хокукый актлар, документларга нигезләнә.

Программа принциплары

Коммуникативлык принцибы балаларны татар телен аралашу чарасы буларак куллануга әзерли. Телне фән буларак түгел, ә аралашу чарасы буларак өйрәтә.

Тел өйрәтү, тәрбия һәм үстерү бурычларының бер-берсе белән тыгыз бәйләнештә тормышка ашырылу принцибы.

Дәвамчанлык принцибы балалар бакчасы һәм башлангыч мәктәптә эзлеклелекне күздә тота.

Белем бирү эшчәнлегенең мотивлашкан булу принцибы – бала материалны үзе өчен кызык булганда, үзенең шәхси ихтыяҗларына туры килгәндә генә кабул итә һәм фикерле башлавында. Тел өйрәтү процессында әкияти сюжетлар карау, кызыклы таныш геройлар (Акбай, Мияу) белән очрашу, уен элементларын куллану тел материалын өйрәнүнең мотивлашкан булуын тәэмин итә. Телне аралашуга, уен ситуацияләренә бәйләп өйрәнгәндә, балалар тел өйрәнүнең практик әһәмиятен тоялар, эмоциональ күтәренкелек туа һәм алар тел материалын бик теләп үзләштерәләр.

Индивидуальләштерү принцибы тел өйрәткәндә социаль шәхес сыйфатларын үстерүне күздә тота. Балаларның яшь үзенчәлекләрен исәпкә ала.

Күрсәтмәлелек принцибы тел өйрәтүне, көндәлек тормыштагы һәртөрле эшчәнлеккә бәйле рәвештә, балаларның тирә-юньне танып белүендә төп чара булып торган уен аша үткәрә.

Интеграция принцибы – һәр сөйләм төренең үзенчәлеген исәпкә алу, тәрбияче сөйләмен техник чаралар ярдәмендә (аудио-, видеоязмада) тыңлау (аудирование), тел үзәнчәлекләрен төрле күнегүләрдә бирү, балаларның диалогик сөйләмен үстерү.

Татар телен өйрәтүдә кулланыла торган чаралар

1. Эшчәнлек эшкәртмәләре, диагностик материаллар.
2. Тавышлы күрсәтмәлелек (һәр проект өчен аудиоязмалар, анимацион сюжетлар, мультфильмнар).
3. Картиналы һәм картиналы-дидактик күрсәтмәлелек (таратма һәм күрсәтмә рәсемнәр, җырлы-биюле уеннар, театр эшчәнлеге өчен атрибутлар).
4. Символик, график күрсәтмәлелек (пиктограммалар).
5. Күләмле күрсәтмәлелек (макетлар, муляжлар, уенчыклар).
6. Интерактив уеннар.
7. Эш дәфтәрләре.

Эш төрләре һәм формалары

Программа бурычларын үтәүдә эш формаларының, практик гамәли алымнарның, чараларның әһәмияте зур. Төп эш төрләре булып түбәндәгеләр тора:

Предметлар белән эш: тасвирлау, уенчык белән диалог төзү, уен һәм әкиятләрдә катнашу.

1. Рәсемнәр белән эш: тасвирлау, үстерешле диалог.

2. Сюжетлы-рольле уеннар.

3. Әйлән-бәйлән, җырлы-биюле уеннар өйрәнү (аудиоязмага таянып).

4. Театральләштерү, сәхнәләштерү: бармак театры, битлекләр, костюмнар, театр күрсәтү (әти-әниләргә, башка төркем балаларына).

5. Хәрәкәтле уеннар: туп белән уеннар, «Командир» уены, әйлән-бәйлән уены, зарядка уеннары.

6. Иҗади һәм ситуатив уеннар: рольле уеннар, интервью, ситуатив күнегүләр.

7. Ситуатив, логик күнегүләрне ишетеп, аңлап эшләү.

8. Үстерелешле диалоглар (өлкәннәр һәм яшьтәшләре белән үзара аралашу).

9. Аудиоязмалар тыңлау, кушылып әйтү, җырлау, кабатлау, ишеткән сүзне рәсемдә табып күрсәтү.

10. Анимацион сюжетлар, мультфильмнар карау.

11. Интерактив уеннар.

Укыту-методик комплектының эчтәлеге

Һәр проект түбәндәгеләрне үз эченә ала:

1) тематик план;
2) эшчәнлек конспектлары;
3) балалар һәм әти-әниләр өчен эш дәфтәрләре;
4) аудиоязмалар;
5) анимацион күренешләр;
6) күрсәтмә, таратма материаллар;
7) диагностик материаллар.

Программа өч проектны, аларның төп максатларын һәм бурычларын үз эченә ала.

Балаларга татар теле өйрәтү программасы

«Минем өем» проекты (4–5 яшь)

М а к с а т: Татар теленә кызыксыну уяту, аралашу теләге тудыру.

Б у р ы ч л а р:

1. Сүз байлыгы булдыру, сүзләрне сөйләмдә активлаштыру.
2. Гади диалогта катнаша белү, хәтер, зиһен үстерү.
3. Бер-береңне тыңлау, ишетү сыйфатлары тәрбияләү.

4–5 яшьлек балаларга татар теле өйрәтү бурычлары

«Минем өем» проекты темалары («Гаилә», «Ашамлыклар», «Уенчыклар», «Саннар») буенча бирелгән лексиканы төрле ситуацияләрдә ишетеп, аңлап куллана белергә өйрәтү, сөйләм күнекмәләре булдыру.

Балаларның тирә-юнь күзаллавын киңәйтә бару, югарыда күрсәтелгән темага караган сүзләр хисабына сүз байлыгын арттыру өстендә эшләү, татар телендә сөйләшә башлау теләге уяту.

Сүзләрне актив үзләштерүләренә ирешү өчен, әйбер исемнәренең мәгънәсен аңлату һәм аларны дөрес әйтү күнегүләре эшләү. Иң якын кешеләр (*әти, әни, бабай, әби, малай, кыз)*, яраткан уенчыклар (*туп, машина, курчак, эт, песи куян, аю),* ашамлыклар *(алма, ипи, сөт, чәй)* һәм саннар *(бер, ике, өч, дүрт, биш)* хисабына сүзлекне баету һәм активлаштыру. Өйрәнгән сүзләрне аерым, күмәк, тәрбияче ярдәмендә кабатлый белү күнекмәләре булдыру (*Алма бир. Мә, алма)*.

Бу кем? Бу нәрсә? сорауларына аңлап җавап бирергә өйрәтү.

– Бу кем? – Бу – әти.

– Бу нәрсә? – Бу – туп.

Нинди? соравын аңларга, дөрес җавап бирергә өйрәтү.

– Туп нинди? – Кечкенә.

– Машина нинди? – Матур.

Әйбернең билгесен ачыклау максаты белән куела торган сорауларны аңларга һәм сөйләмдә җавап кайтарырга өйрәтү *(зур, матур, йомшак, кечкенә, чиста, әйбәт, пычрак, тәмле).*

– Бу нәрсә? – Бу – туп.

– Туп нинди? – Туп түгәрәк (зур, матур, кечкенә, чиста, әйбәт).

Тәрбияче әйткән сүзләрне, кыска фразаларны балаларның кабатлап әйтә белүләренә ирешү өстендә эшләү. Аларның өлкәннәр куш-

кан катлаулы булмаган биремнәрне аңлап үти белүләренә ирешү *(мә, бир, утыр, аша, эч, уйна, ю, ал).*

– Мә куян(ны). – Бир куян(ны).

Тәрбияче әйткән билге буенча предметны табу, күрсәтә белергә өйрәтү.

Зур машина(ны) ал. Тәмле алма бир.

Үз исемен дөрес әйтә, исәнләшә, саубуллаша белергә өйрәтү, сүзләрне дөрес, урынлы куллану.

Исәнме! – Исәнмесез! Сау бул! – Сау булыгыз! Мин – кыз. – Мин – Оля. Мин – малай. – Мин – Коля.

Таныш предметларның исемнәрен ныгыту, куелган сорауга раслау, инкарь итү сүзләрен *(әйе, юк)* дөрес кулланырга өйрәтү.

– Син Коля(мы)? – Әйе.

– Син кыз(мы)? – Юк, мин – малай.

Мин, син алмашлыкларын аңларга һәм урынлы кулланырга өйрәтү.

– Син кем? – Мин – Коля.

Кечкенә күләмле шигырьләр, җырлар өйрәтү.

Шигырь

Туп-туп,
Зур туп.
Сикер-сикер,
Зур туп.
Туп-туп,
Кечкенә туп.
Сикер-сикер,
Кечкенә туп.

Җыр

Әллә-лә, әллә-лә, карусель әйләнә,
Матур курчак әйләнә,
Зур-зур аю әйләнә,
Кечкенә куян әйләнә.
Әллә-лә, әллә-лә, карусель әйләнә,
Матур курчак әйләнә,
Зур-зур аю әйләнә,
Кечкенә куян әйләнә.

«Уйный-уйный үсәбез» проекты (5–6 яшь)

М а к с а т: Үзара һәм зурлар белән көндәлек тормышта татарча аралашуга чыгу.

Б у р ы ч л а р:

1. Сүз байлыгын арттыру, сөйләм күнекмәләре формалаштыру.

2. Гади сорауларны аңлап җавап бирү, мөрәҗәгать итә белү, көндәлек яшәештә аралашу.

3. Әдәпле итеп кара-каршы сөйләшә белү күнекмәләре тәрбияләү.

5–6 яшьлек балаларга татар теле өйрәтү бурычлары

«Уйный-уйный үсәбез» проекты темалары («Гаилә», «Ашамлыклар», «Уенчыклар», «Саннар», «Яшелчәләр», «Савыт-саба», «Киемнәр», «Шәхси гигиена», «Өй җиһазлары», «Бәйрәмнәр») буенча бирелгән лексиканы төрле эшчәнлектә (уен, аралашу, музыка, хезмәт, хәрәкәт) ишетеп, аңлап куллана белергә өйрәтү, сөйләм күнекмәләре булдыру.

Яңа сүзләр хисабына баланың сөйләмен баету, тулыландыру (*кишер, суган, бәрәңге, шалкан, кыяр, кәбестә, аш, ботка, кашык, тәлинкә, чынаяк, күлмәк, чалбар, бит, кул, баш, бармак, аяк, өстәл урындык, карават, баллы, ничә, күп, нинди, алты, җиде, сигез, тугыз, ун, сары, зәңгәр, нәрсә кирәк, юа, ки, киенә, сала, сал, йокла, хәерле көн, ярат*ам*, бар*).

Санау күнекмәләрен ныгыту, сөйләмдә камилләштерү.

– Ничә туп? – Ике туп.

– Ничә алма? – Биш алма.

Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә? сорауларын аңлап, мөстәкыйль рәвештә куя һәм дөрес җавап бирә белергә өйрәтү.

– Ничә кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, шалкан, кыяр)? Сана.

– Ике (1–10) кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр).

Раслау һәм инкарь итү сүзләрен *(әйе, юк)* ныгыту, урынлы куллану.

– Бу матур туп? – Әйе, матур туп.

– Син зур малай? – Юк, мин – зур кыз.

Исем + сыйфат конструкциясен сөйләмдә активлаштыру.

– Бу – зәңгәр тәлинкә.

– Бу күлмәк чиста, матур, сары.

«Минем өем» проекты буенча өйрәнелгән боерык фигыльләрне

ныгыту *(аша, эч, утыр, ю, уйна, йокла)*, яңа боерык фигыльләрне *(ки, сал)* сөйләмдә аңлап, дөрес куллана белергә өйрәтү, активлаштыру.

Алган белемнәрен, сөйләм күнекмәләрен үстерешле диалогларда, уеннарда, ситуатив күнегүләрдә камилләштерү.

– Нәрсә кирәк?
– Урындык (өстәл, карават) кирәк.
– Нинди урындык?
– Зур (кечкенә, сары, яшел, зәңгәр) урындык.
– Ничә урындык?
– Бер урындык.
– Мә бер зур урындык.
– Рәхмәт.

Кечкенә күләмле шигырьләр, җырлар өйрәтү.

Бар матур бакча,
Анда кишер үсә.
Менә шундый кишер зур,
Менә шундый кечкенә.

К у ш ы м т а:
Кишер, кишер, кил әле,
Биеп, биеп кит әле.
Әллә-лә,әллә-лә,
Биеп, биеп кит әле.

«Без инде хәзер зурлар – мәктәпкә илтә юллар» проекты (6–7 яшь)

М а к с а т : Балаларның көнкүрешкә, табигатькә, җәмгыятькә кагылышлы сүзләр исәбенә сөйләмнәрен баету, сүз һәм сүзтезмәләрне төрле ситуацияләрдә кулланышка кертү.

Б у р ы ч л а р :

1. Сөйләмне аралашу чарасы буларак камилләштерү, файдалана белү күнекмәләренә өйрәтү.
2. Мөстәкыйль фикер йөртергә, җавап бирергә күнектерү, балада үзенең сөйләме белән кызыксыну һәм сизгерлек уяту.
3. Сөйләм әдәбе (сорау, гозер, мөрәҗәгать итү, рәхмәт белдерү, исәнләшү, саубуллашу) кагыйдәләрен камилләштерү.

6–7 яшьлек балаларга татар теле өйрәтү бурычлары

«Без инде хәзер зурлар – мәктәпкә илтә юллар» проекты темалары («Гаилә», «Ашамлыклар», «Уенчыклар», «Саннар», «Яшелчәләр», «Савыт-саба», «Киемнәр», «Шәхси гигиена», «Өй җиһазлары», «Бәйрәмнәр», «Танышу», «Тату гаилә», «Дусларны сыйлыйбыз», «Кунак килде», «Кафега барабыз», «Күңелле уеннар», «Без циркта», «Безнең дуслар», «Чана шуабыз», «Без биибез», «Күңелле сәяхәт», «Мәктәп», «Без әкият яратабыз») буенча бирелгән лексиканы төрле эшчәнлектә (танып белү, уен, аралашу, музыка, хезмәт, хәрәкәт) ишетеп, аңлап куллана белергә өйрәтү, сөйләм күнекмәләрен булдыру.

Яңа сүзләр хисабына баланың сөйләмен баету, тулыландыру *(тычкан, нишли, йоклый, утыра, ашый, эчә, нишлисең, ашыйм, эчәм, уйный, уйныйм, утырам, барам, кая барасың, син нишлисең, сикер, сикерәм, сикерә, йөгерә, төлке, йөгер, йөгерәм, чәкчәк, өчпочмак, яшь, бүре, керпе, тавык, әтәч, ат, кәҗә, сыер, үрдәк, чеби, чана, шуа, шуам, бие, бии, биим, кара, соры, җылы, салкын, җырла, җырлыйм, китап укый, рәсем ясыйм, укыйм, дәфтәр, бүләк, бәйрәм, мәктәп).*

Бу кем? Бу нәрсә? Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә? Нишли? Син нишлисең? Кая барасың? сорауларын аңлап, мөстәкыйль рәвештә куя һәм дөрес җавап бирә белергә өйрәтү.

– *Алло. Исәнме (хәерле көн)?!*

– *Исәнме (хәерле көн)! Син кем?*

– *Мин – Петя.*

– *Хәлләр ничек, Петя?*

– *Әйбәт. Хәлләр ничек, Аня?*

– *Әйбәт.*

– *Аня, нишлисең?*

– *Банан (ипи, алма) ашыйм. Петя, нишлисең?*

– *Сөт (лимонад, чәй) эчәм.*

– *Сау бул, Петя.*

– *Сау бул, Аня.*

Фигыльләр белән лексиканы баету (*ашый – ашыйм, эчә – эчәм, утыра – утырам, уйный – уйныйм, йоклый – йоклыйм, бии – биим, җырлый – җырлыйм, рәсем ясый – рәсем ясыйм, укый – укыйм, йөгерә – йөгерәм, чана шуа – чана шуам, сикерә – сикерәм, бара – барам, ярата – яратам).*

– *Саша сикерә.*

– Саша нишли?
– Саша сикерә.
– Саша, син нишлисең?
– Мин сикерәм.

Җырлар, шигырьләр өйрәнү.

Мин барам, барам, барам,
Казанга барам, барам.
Әйе шул, әйе шул,
Казанга барам, барам.

Мин җырлыйм, җырлыйм, җырлыйм,
Мин матур җырлыйм, җырлыйм.
Мин җырлыйм, җырлыйм, җырлыйм,
Мин матур җырлыйм, җырлыйм.
Лә-лә-лә-лә, лә-лә-лә-лә,
Мин матур җырлыйм, җырлыйм.

Мин биим, биим, биим,
Мин матур биим, биим.
Мин биим, биим, биим,
Мин матур биим, биим.
Лә-лә-лә-лә, лә-лә-лә-лә,
Мин матур биим, биим.

МЕТОДИК КИҢӘШЛӘР

Татарстан Республикасы Мәгариф министрлыгының «Мәктәпкәчә учреждениеләрдә татар теле, рус, ана телләрен яхшырту чаралары турындагы» 2001 елның июнь аенда чыккан 463 нче номерлы карары нигезендә татар теле өйрәтү эшчәнлекләрен атнага 3 тапкыр үткәрү каралган. Методик кулланмаларда 60 ар белем бирү эшчәнлегенең конспектлары бирелгән. Тәрбияче ел дәвамында, үзе иҗади якын килеп, укыту-методик кулланмада бирелгән тематик планга таянып, мультфильмнар, анимацион сюжетлар, «Әкият илендә» тапшыруын кулланып, индивидуаль эшне дә кертеп, кирәкле күләмдә (атнага 3 тапкыр исәбеннән) көндәлек план төзи.

Телгә өйрәтүнең төп формасы һәм чарасы булып белем бирү эшчәнлеге алына. Ул план буенча системалы рәвештә үткәрелә. Өйрәнелгән сүзләр, сүзтезмәләр, диалоглар, эшчәнлектән тыш, уен вакытларында активлаштырыла һәм ныгытыла, көндәлек аралашуда кулланыла.

Яңа сүзләрне, сүзтезмәләрне, ситуацияләрне балалар аңламаган очракта, тәрбияче рус телендә сөйли.

Пиктограммалар мәктәпкә әзерлек төркемендә яңа сүзләр (фигыльләр) белән беренче тапкыр таныштырганда гына кулланыла.

Бала татар телендә сүзне дөрес әйтмәгән очракта, тәрбияче, баланы тыңлап, сүзнең дөрес үрнәген бирә. Балалардан авазларның дөрес әйтелешен катгый таләп итмәскә кирәк.

Тәрбияче сөйләмендә акцент, җирле диалект, аваз кимчелекләре булмаска тиеш.

Тәрбияче, сүзлек белән эшләгәндә, татар һәм рус телләре өчен уртак сүзләргә таяна ала.

Тәрбияче үзенең эшенә иҗади якын килергә, төрле алымнар, чаралар эзләп, аларны кулланырга тиеш.

Укыту-методик комплекты кысаларында, лексик минимумны үзләштергән очракта, эшчәнлектә планлаштырылган уеннарның эчтәлеген үзгәртү, яңа алымнар кертү, баету хуплана.

Төркемнәрдә балаларның һәм тәрбиячеләрнең татар телендә аралашулары һәрдаим булырга тиеш. Эшчәнлектә өйрәнелгән тел материалы режим моментларында уен эшчәнлеге (ситуатив күнегүләр, сюжетлы-рольле уеннар, үстерелешле диалоглар, сәхнәләштерү һ. б.) аша ныгытыла.

Рус телле балаларны татарча сөйләшергә өйрәткәндә, балалар бакчасы коллективы һәм әти-әниләрнең бердәм позициядә булуы уңай нәтиҗә бирә.

Сүзлек белән эшләү

Балаларны татар телендә сөйләшергә һәм аралашырга өйрәтү билгеле бер күләмдәге сүз байлыгы булдырудан башлана.

Яңа сүзләр үзләштерү процессында махсус сайлап алынган күнегүләр төп чара булып тора. Юнәлеше һәм характеры ягыннан лексик күнегүләрне икегә бүлеп карыйлар: әзерлек күнегүләре һәм сөйләм күнегүләре.

Әзерлек күнегүләре балаларны яңа сүзләрне файдаланып сөйләргә өйрәтә. Бу күнегүләр лексик берәмлекләрне хәтердә калдырырга ярдәм итәләр.

Сөйләм күнегүләре, лексик күнегүләрнең бер төре буларак, үзләштерелгән лексик берәмлекләр җирлегендә ситуацияләргә бәйле сөйләм эшчәнлеген барлыкка китерәләр.

Яңа сүз өйрәтү төп методик алымнарның берсе булып тора:

– яңа сүз тәрбияче тарафыннан ачык, төгәл итеп күрсәтмә рәсем ярдәмендә әйтелә;

– аудиоязмадан тыңлатыла, кабатлатыла;

– бала ишеткән сүзнең мәгънәсенә туры килгән рәсемне табып күрсәтә һәм сүзне әйтә;

– сүзләр тизрәк истә калсын өчен, сүз кат-кат әйттерелә, аңлашылмаган очракта, аның русча тәрҗемәсе бирелә;

– төрле эш формаларында (пышылдап, күмәкләп, төркемнәргә бүленеп, хәрәкәтләнеп әйтеп) өйрәтелә;

– уеннар («Ватык телефон», «Кайтаваз» һ.б.) кулланып ныгытыла;

– яңа сүз таныш булган сүзләр белән грамматик конструкцияләрдә ныгытыла, мәсәлән: *зур туп, чиста туп;*

– аралашуда кулланыла (бала өйрәнгән яңа сүзләрне, конструкцияләрне бары аралашуда аңлап куллана);

– бала теге яки бу сүзнең төгәл мәгънәсен аңлап, үзләштереп калсын өчен, телдән мондый күнегүләрне үткәрергә мөмкин:

– Бу туп? – Әйе, бу – туп.

– Бу песи? (Туп күрсәтелә.) – Юк, бу – туп;

– өйрәнелгән сүзләрне хәтердә калдыру максатыннан, төрле уеннар оештырырга була: «Исемен әйтсәң бирәм», «Мин күрсәтәм, син әйт», «Сорап ал», «Серле кәрзин» һ.б.

Баланың сөйләмен оештыру өчен, исемне алмашлык *(мин, син, бу)*, сан (1 дән 10 га), сыйфат (тәм, күләм, төс, эчке сыйфатлар) һәм фигыль белән бәйләү грамматик конструкцияләре кулланыла.

Фигыль белән таныштыру боерык фигыльләрдән *(бар, сикер, аша һ. б.)* башлана.

Уртанчылар төркемендә балалардан боерык фигыльләрне аңлап үтәүләре таләп ителә.

Зурлар төркемендә балалар кайбер боерыкларны үзләре бирәләр *(сикер, аша, уйна)* һәм аңлап үтиләр.

Мәктәпкә әзерлек төркемнәрендә балалар үзлектән *Нишли? Син нишлисең?* сорауларын бирәләр һәм аңлап җавап кайтаралар.

Программаның төп максаты булып аралашуга чыгу тора. Аралашуга чыгу өчен, диалогик сөйләмнең әһәмияте бик зур. Диалогик сөйләмгә өйрәткәндә, гадидән катлаулыга дигән дидактик принципка таянып эшләү кулай.

Диалогик сөйләмдә иң отышлы алым сорау-җавап рәвешендә (сорау-информация алу берәмлеге) һәм теләк белдерә торган теләк, үтенү, тәкъдим итү, ризасызлык төсмере булырга мөмкин. Еш кына сораудан соң әңгәмәдәшнең җавап репликасы килә: *Бу кем? – Бу – әти;* раслау рәвешендә: *Бу әти?– Әти;* инкарь рәвешендә: *Бу әни?– Юк, бу – әти.* Җавап-реплика сорау рәвешендә дә булырга мөмкин: *Нинди әти?* Бу вакытта әңгәмәдәшнең җавабы тулы да, ким дә булырга мөмкин: *Матур әти* яисә: *Матур.*

Мәктәпкәчә яшьтәге балаларга ситуатив-тематик принцип нигезендә диалогик сөйләмне үстерү буенча түбәндәге типтагы күнегүләр тәкъдим итәргә мөмкин:

– уен ситуацияләрендә катнашу;
– тәкъдим ителгән үрнәк буенча кечкенә диалоглар төзү;
– тематик диалоглар төзү;
– сәхнәләштерүдә катнашу;
– рольләргә бүлеп сөйләү.

Диалоглар белән эшләү коммуникатив юнәлештә алып барылырга тиеш. Тәрбияче аларның балалар сөйләменә керерлек кирәкле формаларын эшләргә һәм төрле шартларда куллану мөмкинлеген исәпкә

алырга тиеш. Тәрбияче, сөйләмгә эмоциональ бизәлеш өстәү өчен, төрле формаларны кулланырга; эш эчтәлегенә туры килә торган интонация, ишарәләр, мимикалардан файдаланырга һ.б.га өйрәтергә тиеш.

Шул ук вакытта диалогны сорау бирү һәм аңа җавап алу дип кенә уйларга ярамый. Балаларны диалогик сөйләмгә хас булган башка (сорау һәм җаваплардан тыш) ситуацияләр, репликалар, көндәлек аралашу формаларына да өйрәтергә кирәк.

Диалог үрнәкләре:

Исәнләшү: *Исәнме, Оля! – Исәнме, Коля!*

Саубуллашу: *Сау бул, Оля! – Сау бул, Коля!*

Танышу: *Мин – Оля. – Мин – Коля.*

Чакыру: *Оля, кил монда.*

Рәхмәт белдерү: *Мә курчак. – Рәхмәт.*

Сорау-уңай җавап: *Син малай? – Әйе, мин – малай.*

Сорау-кире җавап: *Син малай? – Юк, мин – кыз.*

Ачыклый торган сорау: *Мин кафега барам. – Нинди кафега?*

Аралашуга чыгуның нәтиҗәле чаралары – аудиоязмалар, эш дәфтәрләре, анимацион сюжетлар

Аудиоязмалар яңа сүз өйрәтү, сөйләм үрнәкләре үзләштерү, уеннар, кыска җырлар өйрәтү, өстәл театры күрсәтү вакытларында куллану өчен төзелде. Аларны һәр эшчәнлектә куллану мөһим түгел.

Эш дәфтәрләре эшчәнлектә өйрәнелгән материалны ныгытуны күздә тота. Дәфтәрләр белән эшләгәндә, балалар кабатлыйлар, берберсенә сораулар бирәләр, тәрбияче белән аралашалар. Балалар, үзләренең эш дәфтәрләрен өйгә алып кайтып, өйрәнелгән материалны кабатлый алалар. Бу дәфтәрләр белән әти-әниләр дә, төркем тәрбиячеләре дә эшли ала, чөнки биремнәр рус телендә язылды.

Дәфтәрдәге эшнең нәтиҗәсе уртанчылар төркемендә, сүзне ишетеп, аңлап, предметларны табып, парлаштырып, чагыштырып, аларның сыйфатын, санын билгеләүгә китерсә, зурлар төркемендә балаларны үзара аралашуга этәрә, һәм бу мәктәпкә әзерлек төркемнәрендә дәвам итә. Иң катлаулы биремнәр мәктәпкә әзерлек төркеме өчен төзелгән. Бу төркемдә хәрәкәтне белдергән сүзләр, ягъни фигыльләр, күп кулланыла. Балаларны, ситуацияләргә куеп, сораулар биреп, диалогка этәрәбез. Бер үк вакытта фигыльләр боерык формада (*утыр, уйна* һ. б.),

III зат алмашлыгына тәңгәл формада (*утыра, укый, шуа, ашый* һ. б.) һәм дә инде үзе турында I зат алмашлыгын кулланып өйрәтелә (*уйныйм, утырам, барам, эчәм* һ. б.). Балалар бер-берсенә, өлкәннәргә сораулар бирергә өйрәнәләр: *Бу нәрсә? Нишли? Син нишлисең? Нәрсә кирәк? Нинди* һ. б. Җөмләләр төзү баланың уйлавын таләп итә, чөнки алар 3–4 сүздән торалар. Мәсәлән: *Аю караватта йоклый. Куян чана шуа. Песи бит юа* һ. б. Мәктәпкә әзерлек төркемендә өченче бирем җыр формасында бирелә. Бу биремнәрне интерактив такта һәм экраннарда эшләп була.

Анимацион сюжетлар балаларның белгән сүз байлыгын, яшь үзенчәлекләрен исәпкә алып төзелде. Сюжетны караганнан соң, балалар белән әңгәмәләр үткәрелә, алда өйрәнелгән уен ситуацияләрен кабатларга тәкъдим ителә.

Балаларны татар теленә өйрәткәндә «Татарча сөйләшәбез» укыту-методик комплектына нигезләнеп эшләнгән «Әкият илендә» телевизион тапшыруын карарга тәкъдим ителә.

Тематик план

«Минем өем» проекты (4–5 яшь)

Лексик минимум – якынча 62 сүз.

Үзләштерү өчен тәкъдим ителгән сүзләр: әти, әни, кыз, малай, мин, син, исәнмесез, исәнме, сау булыгыз, сау бул, эт, песи, әйе, юк, әби, бабай, әйбәт, ипи, алма, сөт, чәй, рәхмәт, мә, тәмле, утыр, бир, бу, ал, аша, эч, туп, зур, кечкенә, матур, ак, кызыл, яшел, йомшак, курчак, куян, аю, уйна, пычрак, чиста, су, ю, бер, ике, өч, дүрт, биш, утырыгыз, басыгыз, кил, монда, анда, нәрсә, кем, хәлләр ничек, ничә, нинди.

Сөйләм үрнәкләре

– Бу кем?
– Әти (әни, бабай, әби, кыз, малай).

– Кем юк?
– Әти (әни, бабай, әби, малай, кыз).

– Исәнмесез!
– Син кем?
– Мин – Коля (Оля).

– Мин – малай.
– Сау булыгыз!

– Исәнме, әни (әти, бабай, әби, кыз, малай, Мияу, Акбай)!
– Сау бул, әни (әти, бабай, әби, кыз, малай)!

– Кем анда?
– Мин – песи. Мин – Мияу.
– Кил монда.
– Мин – эт. Мин – Акбай.
– Кил монда.

– Син Коля?
– Әйе, Коля.
– Син малай (кыз)?
– Әйе (юк).

– Әти (әни, бабай, әби, кыз, малай)?
– Әйе.
– Әни (әти, бабай, әби, кыз, малай)?
– Юк.

– Малай?
– Юк, кыз.
– Кыз?
– Әйе, кыз.

– Хәлләр ничек?
– Әйбәт.

– Коля, мә ипи (алма, сөт, су, чәй).
– Рәхмәт.

– Мияу (Акбай, Коля, Оля), кил монда. Утыр.

– Оля, кил монда. Мә ипи (алма, сөт, су, чәй). Ипи (алма, сөт, су, чәй) тәмле(ме)?
– Ипи (алма, сөт, су, чәй) тәмле. Рәхмәт.

– Мә, тәмле алма (ипи).
– Рәхмәт, әби.

– Мә ипи (алма), аша.
– Мә сөт (чәй), эч.

– Бу нәрсә?
– Туп (курчак, куян, аю).
– Курчак (туп, куян, аю) бир.
– Мә курчак (туп, куян, аю).

– Бу нәрсә?
– Аю (курчак, куян, туп).
– Аю (курчак, куян, туп) нинди?
– Аю (курчак, куян, туп) зур (матур, кечкенә, әйбәт).

– Аю (курчак) нинди?
– Аю (курчак) зур (кечкенә, матур, әйбәт).
– Куян нинди?
– Куян матур (ак, кечкенә, зур, йомшак).
– Туп нинди?
– Туп матур (кызыл, яшел, зур, кечкенә).

– Аю (курчак, куян, туп)?
– Әйе.
– Курчак (аю, куян, туп)?
– Юк.

– Бу нәрсә?
– Аю (курчак, куян, туп).
– Мә аю (курчак, куян, туп). Уйна.

– Коля, кил монда. Уйна.
– Оля, кил монда. Уйна.

– Аю (курчак, куян, туп) бир.
– Аю (курчак, куян, туп) нинди?

– Аю (курчак, куян, туп) зур.
– Аю (курчак, куян, туп) кечкенә.

– Мә зур аю (курчак, куян, туп).
– Мә кечкенә аю (курчак, куян, туп).
– Аю (курчак, куян), кил монда. Аша (утыр, эч, уйна).

– Коля (Оля), аю(ны) (курчак, куян, туп(ны)) ю.

– Туп (курчак, куян, аю) нинди?
– Туп (курчак, куян, аю) пычрак (чиста).
– Туп(ны) ю.
– Туп чиста?
– Юк, туп пычрак. (Әйе, туп чиста.)

Ю, ю, ю – туп (курчак, аю, куян) ю.
Мә су, туп ю.

– Ничә?
– Бер (ике, өч, дүрт, биш) алма.

– Ничә малай?
– Бер (ике, өч, дүрт, биш) малай.
– Ничә кыз?
– Бер (ике, өч, дүрт, биш) кыз.
– Өч?
– Юк.
– Ике?
– Әйе.

– Ничә аю (туп, курчак, куян)?
– Бер (ике, өч, дүрт, биш) аю (туп, курчак, куян).

«Уйный-уйный үсәбез» проекты (5–6 яшь)

Лексик минимум – якынча 45 сүз.

Үзләштерү өчен тәкъдим ителгән сүзләр: кишер, баллы, суган, бәрәңге, шалкан, алты, җиде, сигез, тугыз, ун, кыяр, кәбестә, сары, кирәк, юа, кирәк, аш, ботка, кашык, тәлинкә, чынаяк, зәңгәр, күлмәк, чалбар, ки, киенә, сал, сала, йокла, бит, кул, аяк, баш, бармак, өстәл, өй, апа, абый, урындык, караватъ, яратам, бар, хәерле, көн, күп.

Уртанчылар төркемендәге темалар («Гаилә», «Ашамлыклар», «Уенчыклар», «Саннар») ел дәвамында кабатлана.

Сөйләм үрнәкләре

– Бу нәрсә?
– Кишер.
– Мә кишер.

– Нинди кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, шалкан, кыяр)?
– Зур (кечкенә) кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, шалкан, кыяр).
– Мә зур (кечкенә) кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, шалкан, кыяр).
– Рәхмәт.

– Зур кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, шалкан, кыяр).
– Кечкенә кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, шалкан, кыяр).
– Чиста кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, шалкан, кыяр).
– Пычрак кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, шалкан, кыяр).

– Кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, шалкан, кыяр) нинди?
– Кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, шалкан, кыяр) тәмле, зур (кечкенә), матур, чиста (пычрак).

– Кишер баллы.
– Алма баллы.
– Мә кишер (алма), аша. Баллы?
– Әйе, баллы. Рәхмәт.

– Ничә кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр)? Сана.
– Ике (1–10) кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр).

– Оля, кил монда. Мә ике (1–10) кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, шалкан, кыяр).

– Ике (1–10) кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, шалкан, кыяр). Рәхмәт.

– Оля, кыяр (суган, бәрәңге, кәбестә, шалкан, кишер) бир.
– Мә кыяр (суган, бәрәңге, кәбестә, шалкан, кишер).
– Рәхмәт.

– Коля, (1–10) кәбестә (суган, бәрәңге, кишер, шалкан, кыяр) бир.
– Мә (1–10) кәбестә (суган, бәрәңге, кишер, шалкан, кыяр).
– Сау бул, Коля!

– Ничә кыяр (суган, бәрәңге, кәбестә, шалкан, кишер)?
– Бер (1–10) кыяр (суган, бәрәңге, кәбестә, шалкан, кишер).
– Кыяр (суган, бәрәңге, кәбестә шалкан, кишер) пычрак.

– Бу – туп (алма).
– Туп (алма) нинди?
– Туп (алма) сары (кызыл, яшел).

– Нинди туп (алма) юк?
– Кызыл (сары, яшел) туп (алма) юк.

– Кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, шалкан, кыяр) кирәк?
– Кирәк.

– Коля, нәрсә кирәк?
– Кыяр (суган, кишер, бәрәңге, шалкан, кәбестә) кирәк.
– Нинди кыяр?
– Яшел (тәмле, чиста) кыяр.

– Кыяр (суган, кишер, бәрәңге, шалкан, кәбестә) пычрак.
– Мә кыяр (суган, кишер, бәрәңге, шалкан, кәбестә), ю.

– Оля кыяр (суган, кишер, бәрәңге, шалкан, кәбестә) юа.

– Тәмле аш (ботка, сөт, ипи, чәй).

– Нәрсә кирәк?

– Аш (ботка, сөт, ипи, чәй, кишер, кәбестә, кыяр, шалкан, бәрәңге) кирәк.

– Нинди аш (ботка, сөт, ипи, чәй, кишер, кәбестә, кыяр, бәрәңге)?

– Тәмле аш (ботка, сөт, ипи, чәй, кишер, кәбестә, кыяр, бәрәңге).

– Мә аш (ботка, сөт, ипи, чәй, кишер, кәбестә, кыяр, шалкан, бәрәңге), аша (эч).

– Рәхмәт. Аш (ботка, сөт, ипи, чәй, кишер, кәбестә, кыяр, шалкан, бәрәңге) тәмле.

– Кашык (тәлинкә, чынаяк) бир.

– Нинди кашык (тәлинкә, чынаяк)?

– Зур (кечкенә, сары, яшел, кызыл, зәңгәр).

– Ничә кашык (тәлинкә, чынаяк)?

– Бер (1–10) кашык (тәлинкә, чынаяк).

– Мә (1–10) кашык (тәлинкә, чынаяк).

– Мә кызыл (сары, яшел, зәңгәр) чынаяк (тәлинкә, чынаяк).

– Яшел (кызыл, сары, зәңгәр) күлмәк (чалбар).

– Чиста күлмәк (чалбар).

– Матур күлмәк (чалбар).

– Күлмәк (чалбар) юк.

– Оля, күлмәк (чалбар) бир.

– Нинди күлмәк (чалбар)?

– Сары (кызыл, яшел, зәңгәр) күлмәк (чалбар).

– Ничә күлмәк (чалбар)?

– Бер (1–10) күлмәк (чалбар).

– Курчак, чалбар (күлмәк) ки (сал).

– Оля, чалбар (күлмәк) бир.

– Мә чалбар (күлмәк).

– Рәхмәт. Курчак, мә чалбар (күлмәк), ки (сал).

– Курчак, йокла.

– Хәерле көн!

– Мә су, бит (кул) ю.
– Бит (кул) чиста.

– Бит (кул) чиста?
– Әйе, бит (кул) чиста.

– Зур (кечкенә) урындык (өстәл, карават).

– Зур аю, мә зур карават (өстәл, урындык).
– Кечкенә аю, мә кечкенә карават (өстәл, урындык).

– Нәрсә кирәк?
– Карават (өстәл, урындык) кирәк.
– Нинди карават?
– Зур (кечкенә, сары, яшел, зәңгәр) карават.
– Мә зур карават.
– Рәхмәт.

– Мин алма (ипи, сөт, чәй, ботка, аш, кыяр, кәбестә, бәрәңге, шалкан, кишер) яратам.
– Мин Коля(ны), (Оля(ны) яратам.
– Мин курчак(ны), (аю(ны), песи(не), эт(не), куян(ны) яратам.

– Нәрсә бар?
– Туп (курчак) бар.
– Нәрсә юк?
– Туп (курчак) юк.

«Бар», «юк» сүзләрен кулланып, «Гаилә», «Яшелчә», «Уенчыклар» темаларын кабатлау.

Диалогларны кабатлау.

«Кибет» уеннары.

«Без инде хәзер зурлар – мәктәпкә илтә юллар» проекты (6–7 яшь)

Лексик минимум – якынча 60 сүз.

Үзләштерү өчен тәкъдим ителгән сүзләр: тычкан, йоклый, утыра, ашый, эчә, ашыйм, эчәм, уйный, уйныйм, утырам, барам, сикер, сикерәм, сикерә, йөгерә, төлке, йөгер, йөгерәм, чәкчәк, өчпочмак, яшь, җылы, салкын, бүре, керпе, тавык, әтәч, чеби, кәҗә, ат, сыер, үрдәк, чана, шуа, шуам, бие, бии, биим, бирәм, соры, кара, җырла, җырлыйм, мәктәп, китап укый, рәсем ясыйм, укыйм, дәфтәр, бүләк, бәйрәм; Нишлисең? Кая барасың? Син нишлисең? Нәрсә яратасың?

Проектның эчтәлеге уртанчылар, зурлар төркемендә өйрәнгән сүзләргә таянып аралашуга корылган.

Сөйләм үрнәкләре

– Хәерле көн, әни (әти, бабай, әби, апа, абый)!
– Хәерле көн, Оля (Коля)!

– Песи нишли?
– Песи йоклый.

– Әни нишли?
– Әни утыра.

– Коля нишли?
– Коля ашый (эчә).

– Мияу, нишлисең?
– Ашыйм.
– Акбай, нишлисең?
– Эчәм.

– Оля (Коля), нишлисең?
– Уйныйм.

– Кая барасың?
– Кафега барам.

– Син нишлисең?

– Мин бәрәңге ашыйм (чәй эчәм, уйныйм, барам, утырам, йоклыйм).

Туп, туп,
Матур туп.
Сикер-сикер,
Матур туп.

Куян сикерә (йөгерә).
Туп сикерә.
Песи сикерә (йөгерә).
Төлке сикерә (йөгерә).

– Йөгер! Син нишлисең?
– Мин йөгерәм.

– Мин чәкчәк ашыйм.
– Мин өчпочмак ашыйм.

– Сиңа ничә яшь?
– 6 яшь.

– Мин – бүре. Мин зур, матур, чиста.

Әтәч зур, матур.
Тавык (чеби) кечкенә, матур.

– Син кем?
– Мин – үрдәк.
– Мин – ат (сыер).

Куян чана шуа.
Мин чана шуам.

– Аю, әйдә, бие!

– Оля кызыл шар ярата?

– Юк.
– Оля яшел шар ярата?
– Әйе, мин яшел шар яратам.

– Син нишлисең?
– Мин җырлыйм.

җырлыйбыз
зур рәхмәт

Кыз китап укый.

рәсем ясыйм – алма ясыйм
мәктәп

– Кем укый?
– Мин укыйм.

бик тәмле

Терем-терем, теремкәй
Зур түгел, кечкенә.
Теремкәйдә тычкан яши.
Теремкәйдә куян яши.
Теремкәйдә бүре яши.
Теремкәйдә төлке яши.
Теремкәйдә аю яши.
Алар бик дус.

– Кәҗә кайда?
– Әнә, кәҗә кәбестә ашый. Кәҗә кәбестә ярата.

– Мин ипи яратам. Песи, син нәрсә яратасың?
– Мин сөт яратам. Сөт тәмле (салкын, җылы).

– Мә, кәҗә, ботка аша.
– Юк, кәбестә яратам. Кәбестә тәмле.

Мәктәпкәчә яшьтәге балаларның татар телендә сөйләшә (аралаша) белү күнекмәләрен тикшерү

Тикшерү үткәрү буенча киңәшләр

Балаларның татар телендә аңлау һәм сөйләшә (аралаша) белү күнекмәләре уку елы башында (октябрь) һәм уку елы ахырында (апрель) тикшерелә. Уртанчылар төркеме балалары белән тикшерү уку елы ахырында үткәрелә. Уку елы уртасында тематик тикшерү (декабрь, гыйнварь) үткәрергә мөмкин.

Тикшерүне һәр бала белән аерым, 1–2 бала катнашында, ә йомгаклау эшчәнлеге булганда, барлык балалар белән бергә дә үткәрергә була. Тикшерү вакыты 10–15 минуттан артмаска тиеш.

Биремнәр балаларның яшь үзенчәлекләрен исәпкә алып үткәрелә, уен-бирем рус телендә аңлатыла. Биремнәр мавыктыргыч һәм кызыклы булырга тиеш. Сораулар ачык, төгәл итеп, интонация белән бирелә. Тикшерүче, балаларның җавабын тыңлаганда, елмаеп, кирәк булса җавапны дөресләп, бала әйтә алмаганда булышырга тиеш.

Тикшерү барышында яңа материал бирелми. Тикшерүне эш дәфтәрләре, таратма, күрсәтмә рәсемнәр ярдәмендә, интерактив тактада, проекцион техника экранында уеннар кулланып та үткәрергә була.

Биремнәр, уеннар өчен кирәк булган күрсәтмәлелек алдан әзерләнеп куелган булырга тиеш. Тикшерүче һәр биремгә аерым балл куеп бара. Тикшерү ахырында баллар саны кушыла һәм 5 кә бүленә. Шулай итеп, гомуми нәтиҗә ясала.

Уртанчылар (уку елы ахырында) һәм зурлар (уку елы башында) төркеме балаларының «Минем өем» проекты буенча татар телен үзләштерү дәрәҗәләрен билгеләү

№	Баланың исеме, фамилиясе	Биремнәр					Нәтиҗә	
		1	2	3	4	5	баллар	дәрәҗә
		«Минем өем» проекты буенча өйрәнгән лексиканы сөйләмдә куллану. (Өйрәнгән темалар буенча дүртбиш рәсем яисә предмет күрсәтелә, татарча исемнәрен әйтергә кушыла.) Якын кешеләрне атый («Гаилә» темасы буенча)	Ягымлы сүзләр куллану («Исәнме!», «Исәнмесез!», «Сау бул!», «Сау булыгыз!», «Хәлләр ничек?», «Рәхмәт»)	Боерыкны аңлап үтәү һәм куллана белү *(кил, утыр, уйна, ю, аша, эч)*	Тирә-юньдәге предметларның сыйфатын, күләмен белдерә торган сүзләрне аңлап сөйләмдә куллану	Аралаша белү (ягымлы сүзләр әйтү, чакыру, сыйлау, сорап алу, тәкъдим итү, инкарь итү, раслау)		
1.								
2.								

Нәтиҗәләрне билгеләү	
Югары дәрәҗә (2,7 дән 3 кә кадәр)	Бала сөйләмдә актив, сорауларга җавап бирә, яхшы аралаша.
Уртача дәрәҗә (2 дән 2,6 га кадәр)	Сүз байлыгы бар, аралашуда бик үк актив түгел.
Уртачадан түбән дәрәҗә (1 дән 1,9 га кадәр)	Аңлый, русча җавап бирә.

Балаларның татар телендә аралаша белү дәрәҗәсен тикшергәндә кулланырга мөмкин булган биремнәр

1. «Минем өем» проекты буенча өйрәнгән лексиканы сөйләмдә куллану. (Өйрәнгән темалар буенча дүрт-биш рәсем яисә предмет күрсәтелә, татарча исемнәрен әйтергә кушыла.)

1. Дидактик уен «Бу кем?» *(I вариант)*

Лексика: әти, әни, кыз, малай, әби, бабай.

Уен эчтәлеге: Өй рәсеме. Өй тирәсендә гаилә әгъзалары рәсемнәре (комплекттагы күрсәтмә рәсемнәр). Тәрбияче рәсемнәргә күрсәтеп сорый: «Бу кем?» (Әни...)

2. Дидактик уен «Кем юк?» *(II вариант)*

Лексика: әти, әни, кыз, малай, әби, бабай.

Уен эчтәлеге: Уен шул ук рәсемнәр кулланып үткәрелә. Тәрбияче бер рәсемне алып куя. Баладан сорый: «Кем юк?» (Әби...)

Уенны интерактив тактада, проекцион техника экранында, ике бала арасында диалог формасында да үткәрергә була.

3. Дидактик уен «Кәрзиндә нәрсә бар?»

Лексика: ипи, алма, сөт, чәй.

Уен эчтәлеге: Мияу кәрзин белән ашамлыклар алып килгән. Мияу ашамлык муляжларына күрсәтә, исемен сорый: «Бу нәрсә?». (Алма...)

4. Дидактик уен «Нәрсә юк?»

Лексика: ипи (алма, сөт, чәй).

Уен эчтәлеге: Мияу бер ашамлык муляжын яшереп куя һәм сорый: «Нәрсә юк?» Бала нәрсә юклыгын әйтергә тиеш. (Алма...) Уенны рәсемнәр кулланып та үткәреп була.

5. Дидактик уен «Мин әйтәм, син күрсәт һәм әйт».

Лексика: әти, әни, кыз, малай, әби, бабай, куян, аю, туп, машина, курчак, эт, песи, ипи, алма, сөт, чәй.

Уен эчтәлеге: Балага уенчык яисә уенчык рәсемнәре бирелә. Бала тәрбияче әйткән уенчыкны яисә уенчык рәсемен табып күрсәтергә һәм исемен кабатлап әйтергә тиеш.

6. Дидактик уен «Исемен әйтсәң бирәм».

Лексика: әти, әни, кыз, малай, әби, бабай, куян, аю, туп, машина, курчак, эт, песи, ипи, алма, сөт, чәй.

Уен эчтәлеге: Өстәлдә уенчыклар яисә рәсемнәр. Тәрбияче балага уенчыкны (рәсемне) күрсәтә, сорый: «Бу нәрсә?» (Алма...); «Бу кем?» (Әти...) Бала дөрес җавап бирсә, аңа уенчыклар яисә таратма рәсемнәр бирелә.

7. Дидактик уен «Серле янчык».

Лексика: куян, аю, туп, машина, курчак, эт, песи.

Уен эчтәлеге: Балага уенчыклар күрсәтелә, исемнәрен әйтеп, янчыкка салына. Бала, янчыктагы уенчыкны капшап, исемен әйтә, алып күрсәтә.

8. Дидактик уен «Әйе – юк».

Сүзнең дөрес үзләштерелүен тикшерү йөзеннән (аңлап яки аңламыйча әйтү) төрле вариантта сораулар бирелә: «Бу нәрсә?» (Аю...); «Бу аю?» (Әйе, аю...); «Бу куян?» (Юк, песи) һ. б.

Югары балл (2, 7–3) — сүз байлыгы җитәрлек, уенчык, әйберләрне үзлектән, аңлап, дөрес күрсәтә, исемнәрен әйтә.

Уртача балл (2–2,6) – сүз байлыгы бар, кайбер сорауларга тәрбияче ярдәмендә җавап бирә.

Уртачадан түбән балл (1–1,9) – аңлый, русча җавап бирә.

2. Ягымлы сүзләр куллану («Исәнме!», «Исәнмесез!», «Сау бул!», «Сау булыгыз!», «Рәхмәт», «Хәлләр ничек?»)

1. Ситуатив күнегүләр.

а) «Куян аюга кунакка килә». Ул, ишектән кергәндә, аюга нәрсә әйтә? Ничек исәнләшә? (Исәнме, аю!)

б) «Куян аюда кунакта булды». Ишектән чыгып киткәндә, куян аю белән ничек саубуллаша? Нәрсә әйтә? (Сау бул, аю!).

в) «Акбайга (Мияуга, Курчакка, Дустыңа) уенчык бүләк ит».

2. Уен ситуациясе «Кунак сыйлау». Акбайда (Мияуда) кунакта.

Уен эчтәлеге: Тәрбияче Акбай (Мияу) ролендә. Ул баланы ашамлык, җиләк-җимеш (алма, груша, банан һ. б.) муляжлары белән «сыйлый». Тәрбияче баланың «рәхмәт» әйтә белүен билгели.

3. Уен ситуациясе «Дустыңны сыйла». Балаларны парлаштырып, бер-берсе белән исәнләшеп, хәлләрен сорап сыйларга тәкъдим итү. «Рәхмәт» әйтә белүләрен билгеләү.

Югары балл (2,7–3) – бала ситуацияләрдә ягымлы сүзләрне урынлы куллана.

Уртача балл (2–2,6) – тәрбияче ярдәмендә җавап бирә.

Уртачадан түбән (1–1,9) – аңлый, сорауга җавапны русча әйтә.

3. Боерыкны аңлап үтәү һәм куллана белү *(кил, утыр, ю, аша, эч, уйна)*

1. Сүзле уен «Мин әйтәм – син эшлә» («Командир»).

2. Сүзле уен «Шаян уенчыклар». Уен баланың боерыкларны аңлы

рәвештә үтәвен тикшерү өчен бирелә. Уенның эчтәлеге: Тәрбияче уенчыкка боерык бирә, мәсәлән: «Утыр!» Ә уенчык «ашый» башлый. Бала боерыкны дөрес итеп үтәп күрсәтә.

Югары дәрәҗә (2,7–3) – бала боерыкны аңлап, дөрес үти.

Уртача дәрәҗә (2–2,6) – ялгыша.

Уртачадан түбән дәрәҗә (1–1,9) – татарча аңламый, боерыкларны үтәми.

4. Тирә-юньдәге предметларның сыйфат билгеләрен, күләмен белдерә торган сүзләрне аңлап сөйләмдә куллану

1. Дидактик уен «Уенчык нинди?»

Лексика: зур, кечкенә, чиста, пычрак, әйбәт, матур, йомшак.

Уен эчтәлеге: Уенчыклар күрсәтелә. Тәрбияченең «Нинди?» соравына бала уенчыкны сыйфат билгесе белән атарга тиеш.

«Нинди курчак?» (Зур (кечкенә, чиста, пычрак, әйбәт, матур) курчак.)

Эш дәфтәрендәге 11 нче биремне кулланып була.

2. Дидактик уен «Тап, күрсәт һәм әйт».

Лексика: чиста, пычрак.

Уен эчтәлеге: Комплекттагы күрсәтмә рәсемнәр кулланып үткәрелә. Тәрбияче әйткән рәсемне бала табып күрсәтә, әйтә. (Чиста туп, пычрак аю...)

Эш дәфтәрендәге 13 нче биремне кулланып була.

3. Дидактик уен «Курчакка бүләк».

Лексика: зур, кечкенә.

Уен эчтәлеге: Тәрбияче зур курчакка – зур туп, кечкенә курчакка кечкенә туп бүләк итәргә куша: «Мә, зур туп». «Мә, кечкенә туп».

4. Дидактик уен «Дөрес сана».

Санау күнекмәләрен билгеләү (1–5 кадәр). Тәрбияче уенчыклар, муляжлар санарга тәкъдим итә. Төркемдәге балаларны да санарга була. «Ничә малай?» «Ничә кыз?».

5. Дидактик уен «Ничә?»

Санау күнекмәләрен тикшерү өчен, шулай ук укыту-методик комплектындагы күрсәтмә рәсемнәрне дә кулланып була.

«Ничә туп?» (Биш туп.)

6. Сюжетлы-рольле уен: «Сыйлыйм».

Лексика: тәмле.

– Оля, мә ипи, аша. Ипи тәмле(ме)?

– Әйе, ипи тәмле.

Югары дәрәҗә (2,7 – 3) – әйберләрнең сыйфат билгеләрен, күләмен исем белән кушып дөрес әйтә.

Уртача дәрәҗә (2 – 2,6) – 1–2 билгесен әйтә.

Уртачадан түбән дәрәҗә (1 – 1,9) – әйберләрнең билгеләрен, күләмен рус телендә әйтә.

5. Аралаша белү (ягымлы сүзләр әйтү, чакыру, сыйлау, сорап алу, тәкъдим итү, инкаръ итү, раслау)

1. Уен ситуациясе «Әйдәгез, танышабыз».

Уен эчтәлеге: «Син кем?» соравына аңлап җавап бирүләре билгеләнә.

– К нам пришла новая кукла, она хочет с вами познакомиться.

– Исәнмесез! Мин – Алсу. Син кем? (Мин – Оля (Коля)).

– Мин – Алсу, мин – кыз. Син кыз? (Юк, мин – малай (әйе, мин кыз)).

2. Уен ситуациясе «Кунак каршылыйбыз».

а) Тәрбияче: К нам идут гости. Спроси:

«Кто там?» – «Кем анда?»

– Мин – әби (бабай).

– **Позови бабушку (дедушку).**

– Әби (бабай), кил монда.

– **Поздоровайся с бабушкой (дедушкой).**

– Исәнме, әби (бабай)!

– **Спроси у бабушки (дедушки): «Как дела?»**

– Әби (бабай), хәлләр ничек?

– Әйбәт, рәхмәт.

– **Предложи бабушке (дедушке) сесть.**

– Әби (бабай), утыр.

– **Предложи бабушке (дедушке) выпить чая, воды.**

– Мә чәй, эч. Мә, су эч.

– **Скажи: «До свидания!»**

– Сау бул, әби (бабай)!

б) Балага «кунак» белән исәнләшергә, хәлен сорарга, чакырып утыртырга, сыйларга *(аша, эч)* **һәм саубуллашырга тәкъдим ителә.**

Эш дәфтәрендәге 3 нче биремне кулланып була.

3. Уен ситуациясе «Кунакларны сыйла».

– Угости Акбая хлебом, Мияу – молоком.

– Мә, Акбай, ипи, аша. (Рәхмәт.)

– Мә, Мияу, сөт, эч. (Рәхмәт.)

Эш дәфтәрендәге 16 нчы биремне кулланып була.

4. Уен ситуациясе «Бер-береңне сыйла» *(ашамлык муляжлары кулланып).*

– **Угости яблоком.**

– Мә алма, аша. (Рәхмәт.)

– **Спроси, вкусное ли яблоко.**

– Алма тәмле? (Әйе, тәмле.)

Эш дәфтәрендәге 6 нчы биремне кулланып була.

5. Уен ситуациясе «Уенчыклар илендә».

– **Ты пришел в магазин игрушек. Попроси игрушку, которая тебе нравится**.

– Куян бир (әле). (Рәхмәт.)

– Предложи поиграть с игрушкой.

– Мә, туп, уйна. (Рәхмәт.)

– Позови друга, предложи помыть игрушку.

– Коля, кил монда. Мә туп, ю.

– Поменяйтесь игрушками. Попроси у друга игрушку, предложи ему свою.

– Коля, туп бир.

– Мә туп.

– Рәхмәт.

Югары дәрәҗә (2,7–3) – аралаша, сөйләм күнекмәләрен актив куллана.

Уртача дәрәҗә (2–2,6) – тәрбияче ярдәмендә аралаша.

Уртачадан түбән дәрәҗә (1–1,9) – аңлый, русча җавап бирә.

Зурлар (уку елы ахырында) һәм мәктәпкә әзерлек төркеме (уку елы башында) балаларының «Уйный-уйный үсәбез» проекты буенча татар телен үзләштерү дәрәҗәләрен билгеләү

№	Баланың исеме, фамилиясе	Биремнәр					Нәтиҗә	
		1	2	3	4	5	баллар	дәрәҗә
		«Уйный-уйный үсәбез» проекты буенча өйрәнгән лексиканы сөйләмдә куллану. (Өйрәнгән темалар буенча биш-алты рәсем яисә предмет күрсәтелә, татарча исемнәрен әйтергә кушыла)	Ягымлы сүзләр куллану («Исәнме!», «Исәнмесез!» , «Сау бул!», «Сау булыгыз!», «Рәхмәт», «Хәлләр ничек?»)	Боерыкны бирә белү (*кил, утыр, йокла, уйна, ю, аша, эч, ки, сал*)	Уен ситуацияләрендә үзлектән сорау бирә белү (*Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә?*)	Аралаша белү (ягымлы сүзләр әйтү, чакыру, сыйлау, сорап алу, тәкъдим итү, инкарь итү, раслау)		
1.								
2.								

Нәтиҗәләрне билгеләү	
Югары дәрәҗә (2,7 дән 3 кә кадәр)	Бала сөйләмдә актив, үзлектән сорау бирә, яхшы аралаша.
Уртача дәрәҗә (2 дән 2,6 га кадәр)	Сүз байлыгы бар, тәрбияче ярдәмендә аралаша.
Уртачадан түбән дәрәҗә (1 дән 1,9 га кадәр)	Аңлый, русча җавап бирә.

1. «Уйный-уйный үсәбез» проекты буенча өйрәнгән лексиканы сөйләмдә куллану. (Өйрәнгән темалар буенча биш-алты рәсем яисә предмет күрсәтелә, татарча исемнәрен әйтергә кушыла)

1. Дидактик уен «Бу нәрсә?»

Лексика: аш, ботка, кашык, тәлинкә, чынаяк.

Уен эчтәлеге: Тәрбияче рәсемнәргә күрсәтеп сорый: «Бу нәрсә?» (Аш. Бу – аш.)

2. Дидактик уен «Кәрзиндә нәрсә бар?»

Лексика: кишер, суган, бәрәңге, кыяр, шалкан, кәбестә, алма.

Уен эчтәлеге: Куян кәрзин белән яшелчәләр һәм җиләк-җимеш алып килгән. Куян сорый: «Нәрсә бар?» (Кәбестә.)

3. Дидактик уен «Нәрсә юк?»

Лексика: кишер, суган, бәрәңге, кыяр, кәбестә, шалкан, алма.

Уен эчтәлеге: Куян бер яшелчә муляжын яшереп куя. Бала нәрсә юклыгын әйтергә тиеш.

«Нәрсә юк?» (Кишер юк.) Уенны рәсемнәр кулланып та үткәрергә була.

4. Дидактик уен «Дөресен әйт».

Лексика: күлмәк, чалбар, сарафан, өстәл, урындык, караватъ.

Уен эчтәлеге: Балага рәсемнәр бирелә. Бала рәсемнәрне атый һәм күрсәтә.

Югары балл (2,7–3) — сүз байлыгы җитәрлек, яшелчәләр, савыт-сабалар, киемнәр, өй җиһазлары атамаларын аңлап, дөрес күрсәтә, исемнәрен әйтә һәм куелган сорауларга җавап бирә.

Уртача балл (2–2,6) – сүз байлыгы бар, кайбер сорауларга тәрбияче ярдәмендә җавап бирә.

Уртачадан түбән балл (1–1,9) – аңлый, русча җавап бирә.

2. Ягымлы сүзләр куллану («Исәнме!», «Сау бул!», «Рәхмәт», «Исәнмесез!», « Сау булыгыз!», «Хәлләр ничек?»)

Ситуатив күнегүләр *(уртанчылар төркемендәге ягымлы сүзләр бүлеген кара)*:

Поздоровайся с Акбаем.

Спроси, как дела у Акбая.

Скажи спасибо Акбаю.

Попрощайся с Акбаем.

Поздоровайся с воспитателем, Мияу и Акбаем.

Попрощайся с воспитателем, Мияу и Акбаем.

Югары балл (2,7–3) – бала сөйләмдә ягымлы сүзләрне урынлы куллана.

Уртача балл (2–2,6) – уен ситуацияләрен тәрбияче ярдәмендә төзи.

Уртачадан түбән балл (1–1,9) – аңлый, җавап бирә алмый.

3. Боерыкны бирә белү *(кил, утыр, йокла, уйна, ю, аша, эч, ки, сал)*

Лексика: кил, утыр, йокла, ю, аша, эч, уйна, ки, сал.

Уен эчтәлеге: Балаларның боерыкларны бирә белү күнекмәләрен тикшерү. Балалар бер-берсенә боерык бирәләр: «Саша, аша! » Саша ашау хәрәкәтләре күрсәтә. Алга таба Саша үзе башка балага боерык бирә, һәм уен шундый тәртиптә дәвам ителә.

Югары балл (2,7–3) – 8–9 сүз.

Уртача балл (2–2,6) – 5–6 сүз.

Уртачадан түбән (1–1,9) – 1–2 сүз.

4. Уен ситуацияләрендә үзлектән сорау бирә белү *(Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә?)*

1. Сюжетлы-рольле уен «Кибет».

Лексика: Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә?

Балаларга рус телендә «Кибет» уены үткәрү аңлатыла. Өч төп сорауны куя белүләре тикшерелә. Уен яшелчә, киемнәр, савыт-саба, өй җиһазлары рәсемнәре кулланып үткәрелә.

2. Дидактик уен «Нинди?»

Лексика: Нинди? Кызыл, сары, ак, яшел, зәңгәр.

Тикшерүдә сорауларны аерым кулланып та үткәрергә була.

Әйберләрнең билгесен ачыклау өчен бирелә торган сорауга аңлап җавап бирү һәм ул сорауларны үзлектән куя белү.

3. Дидактик уен «Ничә?»

Санау күнекмәләрен билгеләү (1–10 кадәр).

4. Дидактик уен «Дөрес сана».

Тәрбияче уенчыклар, муляжлар, укыту-методик комплектындагы күрсәтмә рәсемнәрне санарга тәкъдим итә. Балалар бер-берсенә «Ничә?» соравын куялар һәм җавап бирәләр. Шулай ук сорауны тәрбияче үзе дә бирә ала.

Югары балл (2,7–3) – диалогта 3 сорауны да аңлап куллана**.**

Уртача балл (2–2,6) – диалогта 2 сорауны аңлап куллана**.**

Уртачадан түбән (1–1,9) – диалогта 1 сорауны аңлап куллана**.**

5. Аралаша белү (ягымлы сүзләр әйтү, чакыру, сыйлау, сорап алу, тәкъдим итү, инкарь итү, раслау)

1. Уен ситуациясе «Әйдәгез, танышабыз».

«Син кем?» соравына аңлап җавап бирүләре билгеләнә.

– **К вам пришла новая кукла, она хочет с вами познакомиться.**

– Исәнмесез! Мин – Алсу. Син кем? (Мин – Оля (Коля).)

– Мин – Алсу, мин – кыз. Син кыз? (Юк, мин – малай.)

2. Уен ситуациясе «Кунак каршылыйбыз».

– К нам идут гости. Спроси: «Кто там?» – «Кем анда?» (Мин – Акбай.)

– Позови Акбая. – Акбай, кил монда.

– У Акбая сегодня день рождения. Подари свою игрушку.

– Акбай, мә кызыл туп. (Рәхмәт.)

– Угости гостей супом или кашей.

– Мә аш (ботка), аша.

– Чтобы съесть угощение, попроси ложку.

– Кашык бир. *(*Нинди кашык?)

– Зур, матур, зәңгәр кашык. (Рәхмәт.)

3. Уен ситуациясе «Кибеттә».

Бала белән бала аралашуы тикшерелә.

– Исәнме! (Исәнме!)

– Хәлләр ничек? (Әйбәт, рәхмәт.)

– Аю бир (әле). (Нинди аю?)

– Зур аю, чиста аю, матур аю. (Ничә?)

– Ике аю. (Мә, ике аю.)

– Рәхмәт. (Сау бул.)

– Сау бул.

Югары балл (2,7–3) – бала сөйләмдә актив, үзлектән сорау бирә, яхшы аралаша.

Уртача балл (2–2,6) – сүз байлыгы бар, тәрбияче ярдәмендә аралаша.

Уртачадан түбән (1–1,9) – аңлый, русча җавап бирә.

Уку елы ахырында мәктәпкә әзерлек төркеме балаларының «Без инде хәзер зурлар – мәктәпкә илтә юллар» проекты буенча татар телен үзләштерү дәрәҗәләрен билгеләү

№	Баланың исеме, фамилиясе	Биремнәр					Нәтиҗә	
		1	2	3	4	5	баллар	дәрәҗә
		«Без инде хәзер зурлар – мәктәпкә илтә юллар» проекты буенча өйрәнгән лексиканы сөйләмдә куллану	Ягымлы сүзләр куллану «Исәнме!», «Исәнмесез!», «Сау бул!», «Сау булыгыз!», «Рәхмәт», «Зур рәхмәт», «Хәерле көн!»,»Хәлләр ничек?», «Әйбәт»	. ерыкны бирә белү (*кил, утыр, сикер, ю, аша, эч, уйна, ки, сал, йөгер, бие, җырла, йокла*)	Уен ситуацияләрендә үзлектән сорау бирә белү (*Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә? Син кем? Бу кем? Бу нәрсә? Нишли? Нишлисең? (Син нишлисең?) Ничә яшь? (Синә ничә яшь?) Кая барасың?*)	Аралаша белү (ягымлы сүзләр әйтү, чакыру, сыйлау, сорап алу, тәкъдим итү, инкарь итү, раслау)		
1.								
2.								

Нәтиҗәләрне билгеләү	
Югары дәрәҗә (2,7 дән 3 кә кадәр)	Бала сөйләмдә актив, үзлектән сорау бирә, яхшы аралаша.
Уртача дәрәҗә (2 дән 2,6 га кадәр)	Сүз байлыгы бар, тәрбияче ярдәмендә аралаша.
Уртачадан түбән дәрәҗә (1 дән 1,9 га кадәр)	Аңлый, русча җавап бирә.

1. «Без инде хәзер зурлар – мәктәпкә илтә юллар» проекты буенча өйрәнгән лексиканы сөйләмдә куллану. (Өйрәнгән темалар буенча биш-алты рәсем яисә предмет күрсәтелә, татарча исемнәрен әйтергә кушыла)

1. Дидактик уен «Бу нәрсә?»

Лексика: тычкан, бүре, төлке, керпе, тавык, әтәч, үрдәк, чеби, ат, кәҗә, сыер.

Уен эчтәлеге: Тәрбияче рәсемнәргә күрсәтеп сорый:

«Бу нәрсә? » (Бүре. Бу – бүре.)

2. Дидактик уен «Портфельдә нәрсә бар?»

Лексика: китап, дәфтәр, рәсем, карандаш һ. б.

Уен эчтәлеге: Тәрбияче портфельдән рәсемнәр яки предмет алып күрсәтә, исемен сорый: «Портфельдә нәрсә бар?» (Дәфтәр бар.)

3. Дидактик уен «Портфельдә нәрсә юк?»

Лексика: китап, дәфтәр, рәсем, карандаш һ. б.

Уен эчтәлеге: Бала нәрсә юклыгын әйтергә тиеш. Уенны рәсемнәр кулланып та үткәрергә була.

4. Дидактик уен «Дөресен әйт».

Лексика: чәкчәк, өчпочмак, бәрәңге, аш, ботка.

Уен эчтәлеге: Балага рәсемнәр бирелә. Бала рәсемнәрне атый.

Югары балл (2,7–3) – 10–12 сүз.

Уртача балл (2–2,6) – 7–9 сүз.

Уртачадан түбән балл (1–1,9) – 1–6 сүз.

2. Ягымлы сүзләр куллану («Исәнме!», «Исәнмесез!», «Сау бул!», «Сау булыгыз!», «Рәхмәт», «Зур рәхмәт», «Хәерле көн!», «Хәлләр ничек?», «Әйбәт»)

Ситуатив күнегү:

Телефоннан сөйләшү.

Эш дәфтәрендәге 1 нче биремне кулланып була.

Югары балл (2,7–3) – бала сөйләмдә ягымлы сүзләрне урынлы куллана.

Уртача балл (2–2,6) – тәрбияче ярдәмендә җавап бирә.

Уртачадан түбән балл (1–1,9) – аңлый, сорауларга җавапны русча бирә.

3. Боерыкны бирә белү *(кил, утыр, сикер, ю, аша, эч, уйна, ки, сал, йөгер, бие, җырла, йокла)*

Дидактик уен: «Командир».

Лексика: кил, утыр, сикер, ю, аша, эч, уйна, ки, сал, йөгер, бие, җырла, йокла.

Уен эчтәлеге: Бер бала икенче балага боерык бирә. Мәсәлән:

– Коля, сикер! (Коля сикереп күрсәтә.)

– Коля, син нишлисең? (Колядан сорый.) (Мин сикерәм.)

– Коля нишли? (Башка баладан сорый.) (Коля сикерә.)

Эш дәфтәрендәге 9 нчы биремне кулланып була.

Югары балл (2,7–3) – 11–13 сүз белән боерык бирә, «Син нишлисең?» «Нишли?» сорауларын бирә белә.

Уртача балл (2–2,6) – бары боерык бирә, сорауларны куя алмый.

Уртачадан түбән балл (1–1,9) – 1–5 сүз белән боерык бирә, сорауларны русча әйтә.

4. Уен ситуацияләрендә үзлектән сорау бирә белү *(Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә? Син кем? Бу кем? Бу нәрсә? Нишли? Нишлисең? (Син нишлисең?) Ничә яшь? (Сиңа ничә яшь?) Кая барасың?)*

1. Уен ситуацияләре:

а) «Кибет» *(Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә?)*;

б) «Телефоннан сөйләшү» *(Кая барасың? Нишлисең? (Син нишлисең?))*;

в) «Танышу» *(Син кем? Бу кем? Бу нәрсә? Нишли? Ничә яшь? (Сиңа ничә яшь?))*.

2. Сюжетлы-рольле уен «Кибет».

Лексика: Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә?

Уен эчтәлеге: Балаларга рус телендә «Кибет» уены үткәрү аңлатыла һәм өч төп сорауны куллана белүләре тикшерелә.Уен яшелчә, киемнәр, савыт-саба, өй җиһазлары, йорт кошлары, уенчык рәсемнәре кулланып үткәрелә.

3. Дидактик уен «Нинди?»

Лексика: кызыл, сары, яшел, зәңгәр, ак, сары, кара.

Тикшерүдә сорауларны аерым кулланып та үткәрергә була.

4. Дидактик уен «Сана».

Санау күнекмәләрен билгеләү (1–10 кадәр).

Югары балл (2,7–3) – сорауларны аңлап куллана.

Уртача балл (2–2,6) – сорауларны аңлый, тәрбияче ярдәме белән куллана.

Уртачадан түбән (1–1,9) – русча җавап бирә.

5. Аралаша белү (ягымлы сүзләр әйтү, чакыру, сыйлау, сорап алу, тәкъдим итү, инкарь итү, раслау)

1. Уен ситуациясе «Әйдәгез, танышабыз».

– Исәнмесез! Син кем? (Мин – Оля (Коля).)

– Мин – кыз. Син кыз? (Юк, мин – малай.)

– Сиңа ничә яшь? (6 (7) яшь.)

2. Уен ситуациясе «Телефоннан сөйләшү».

Диалогны сан, сыйфат, күләм берәмлеге кертеп баетырга була.

– Исәнме! Хәлләр ничек?

– Әйбәт.

– Нишлисең?

– Мин уйныйм. Син нишлисең?

– Мин ашыйм (биим, утырам, сикерәм, эчәм, уйныйм, йөгерәм, җырлыйм, йоклыйм, барам, шуам, рәсем ясыйм, укыйм).

– Нәрсә?

– Алма ашыйм.

– Алма тәмле(ме)?

– Әйе, алма тәмле.

– Сау бул.

3. Уен ситуациясе «Кая барасың?»

Лексика: мәктәп, кафе, цирк һ. б.

– Исәнме! Хәлләр ничек?

– Әйбәт, рәхмәт.

– Кая барасың?

– Кафега барам.

– Кафеда нәрсә бар?

– (Ашамлыклар атарга мөмкин.)

– Саша нишли?

– Саша бәрәңге ашый.

4. ***Ситуатив күнегү.***

– Спроси, что ты делаешь.

– Син нишлисең?

– Мин ашыйм (биим, утырам, сикерәм, эчәм, уйныйм, йөгерәм, җырлыйм, йоклыйм, барам, шуам, рәсем ясыйм, укыйм).

Югары балл (2,7–3) – бала сөйләмдә актив, үзлектән сорау бирә, яхшы аралаша.

Уртача балл (2–2,6) – сүз байлыгы бар, тәрбияче ярдәмендә аралаша.

Уртачадан түбән (1–1,9) – аңлый, русча җавап бирә.

КУШЫМТА

Күрсәтмә, таратма материаллар

«Минем өем» проекты (4–5 яшь)

1. А 4 форматында күрсәтмә рәсемнәр	«Минем гаилә» Бабай, әби, әти, әни, малай, кыз.	Һәрберсе 1 данә
	Зур уенчыклар: курчак, куян, аю, туп, песи, эт, машина. Кечкенә уенчыклар: курчак, куян, аю, туп, песи, эт, машина.	Һәрберсе 1 данә
	«Ашамлыклар» Ипи, алма, чәй, сөт.	Һәрберсе 1 данә
	«Уенчыклар» Курчак, куян, аю, туп, песи, эт, машина. Курчак, куян, аю, туп, песи, эт, машина – пычрак уенчыклар.	Һәрберсе 1 данә
	Сюжетлы рәсемнәр: «Куян өйгә керә, өйдә аю утыра». «Куян өйдән чыга, саубуллаша».	Һәрберсе 1 данә
	Рәсемнәр: 1 куян, 2 куян, 3 куян, 4 куян, 5 куян; 1 аю, 2 аю, 3 аю, 4 аю, 5 аю; 1 курчак, 2 курчак, 3 курчак, 4 курчак, 5 курчак; 1 туп, 2 туп, 3 туп, 4 туп, 5 туп; 1 машина, 2 машина, 3 машина, 4 машина, 5 машина; 1 песи, 2 песи, 3 песи, 4 песи, 5 песи; 1 эт, 2 эт, 3 эт, 4 эт, 5 эт.	Һәрберсе 1 данә
2. А 3 форматында өй рәсеме	Өй макеты	1 данә
3. А 5 форматында таратма рәсемнәр	«Минем гаилә» Бабай, әби, әти, әни, малай, кыз.	Һәрберсе 15 данә

	«Ашамлыклар» Ипи, алма, чәй, сөт.	Һәрберсе 15 данә
	«Уенчыклар» Курчак, куян, аю, туп, песи, эт, машина.	Һәрберсе 15 данә
4. Театр эшчәнлеге өчен атрибутлар	Битлекләр: бабай, әби, әти, әни, малай, кыз, куян, аю, песи, эт.	Һәрберсе 15 данә
	Бармак уеннары өчен атрибутлар: бабай, әби, әти, әни, малай, кыз, эт Акбай, песи Мияу, аю, куян.	Һәрберсе 15 данә

«Уйный-уйный үсәбез» проекты (5–6 яшь)

1. Күрсәтмә рәсемнәр	«Минем гаилә» Малай, кыз рәсемнәре («Курчакны киендер» уены). Кыз, малай өчен киемнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), футболка, шорты, чалбар, сарафан (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 1 данә
	«Уенчыклар» Зур уенчыклар: курчак, туп, машина (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә уенчыклар: курчак, туп, машина (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 1 данә
	«Ашамлыклар» Аш, ботка, чәкчәк, конфет, сок.	Һәрберсе 1 данә
	«Савыт-саба» Зур рәсемнәр: кашык, тәлинкә, чынаяк (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә рәсемнәр: кашык, тәлинкә, чынаяк (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 1 данә
	«Җиләк-җимешләр» Зур рәсемнәр: сары, кызыл, яшел алма, банан, апельсин, виноград, груша. Кечкенә рәсемнәр: сары, кызыл, яшел алма, банан, апельсин, виноград, груша.	Һәрберсе 1 данә

	«Яшелчәләр» Зур рәсемнәр: кишер, бәрәңге, суган, кыяр, кәбестә. Кечкенә рәсемнәр: кишер, бәрәңге, суган, кыяр, кәбестә.	Һәрберсе 1 данә
	«Киемнәр» Зур рәсемнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), чалбар (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә рәсемнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), чалбар (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 1 данә
	«Өй җиһазлары» Зур рәсемнәр: караватъ, урындык, өстәл (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә рәсемнәр: карават, урындык, өстәл (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 1 данә
	«Төсләр» Палитра: зәңгәр, кызыл, сары, яшел.	Һәрберсе 1 данә
	«Саннар» (1–10)	Һәрберсе 1 данә
2. Таратма рәсемнәр	«Минем гаилә» Малай, кыз рәсемнәре («Курчакны киендер» уены). Кыз, малай өчен киемнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), футболка, шорты, чалбар, сарафан (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 15 данә
	«Уенчыклар» Зур уенчыклар: курчак, туп, машина (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә уенчыклар: курчак, туп, машина (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 15 данә
	«Ашамлыклар» Аш, ботка, чәкчәк, конфет, сок.	Һәрберсе 15 данә
	«Савыт-саба» Зур рәсемнәр: кашык, тәлинкә, чынаяк (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә рәсемнәр: кашык, тәлинкә, чынаяк (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 15 данә

	«Җиләк-җимешләр» Зур рәсемнәр: сары, кызыл, яшел алма, банан, апельсин, виноград, груша. Кечкенә рәсемнәр: сары, кызыл, яшел алма, банан, апельсин, виноград, груша.	Һәрберсе 15 данә
	«Яшелчәләр» Зур рәсемнәр: кишер, бәрәңге, суган, кыяр, кәбестә. Кечкенә рәсемнәр: кишер, бәрәңге, суган, кыяр, кәбестә.	Һәрберсе 15 данә
	«Киемнәр» Зур рәсемнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), чалбар (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә рәсемнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), чалбар (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 15 данә
	«Өй җиһазлары» Зур рәсемнәр: карават, урындык, өстәл (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә рәсемнәр: карават, урындык, өстәл (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 15 данә
3. Буяу өчен график рәсемнәр	1 аю, 2 куян, 2 машина, 2 курчак, 3 бәрәңге, 4 кәбестә, 4 курчак, 5 песи, 6 алма, 6 кыяр, 7 туп, 7 бәрәңге, 8 кишер, 9 суган, 10 эт.	Һәрберсе 15 данә
4. Театр эшчәнлеге өчен атрибутлар	Битлекләр: кишер, суган, кыяр, бәрәңге, кәбестә, алма.	Һәрберсе 15 данә
5. Театр эшчәнлеге өчен атрибутлар	1. Өстәл театры өчен атрибутлар (конус формасында): «Өч аю»: әти аю, әни аю, бала аю. 2. Өстәл театры өчен атрибутлар (конус формасында): «Кем нәрсә ярата?»: песи, эт, аю, куян, кәҗә, әтәч. Өстәл (зур, уртача зурлыкта, кечкенә); урындык (зур, уртача зурлыкта, кечкенә); карават (зур, уртача зурлыкта, кечкенә).	Һәрберсе 1 данә Һәрберсе 1 данә

«Без инде хәзер зурлар – мәктәпкә илтә юллар»
проекты (6–7 яшь)

1. А 4 форматында күрсәтмә рәсемнәр	Үрдәк, бүре, әтәч, тавык, зур тычкан, кечкенә тычкан, китап, альбом, клей, линейка, ручка, карандаш, пенал, дәфтәр, кофе, пицца, бәрәңге фри, өчпочмак.	Һәрберсе 1 данә
	Шарлар (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 1 данә
	Сюжетлы рәсемнәр: куян чана шуа; аю чана шуа; бүре чана шуа; төлке чана шуа; үрдәк чана шуа; тавык чана шуа; тычкан чана шуа; төлке бии; керпе йоклый; бүре йөгерә; төлке утыра; керпе уйный; аю йоклый; песи сөт эчә; эт ашый; төлке йөгерә; куян сикерә; тычкан ашый; әтәч җырлый; кыз кул юа; малай китап укый; кыз китап укый; төлке китап укый; куян китап укый; әни кул юа; әти йоклый; малай утыра; кыз бит юа; әби утыра; бабай йоклый.	Һәрберсе 1 данә
2. А 5 форматында таратма рәсемнәр	Үрдәк, бүре, әтәч, тавык, зур тычкан, кечкенә тычкан, китап, альбом, клей, линейка, ручка, карандаш, пенал, дәфтәр, кофе, пицца, бәрәңге фри, өчпочмак.	Һәрберсе 15 данә
	Шарлар (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 15 данә
	Сюжетлы рәсемнәр: куян чана шуа; аю чана шуа; бүре чана шуа; төлке чана шуа; үрдәк чана шуа; тавык чана шуа; тычкан чана шуа; төлке бии; керпе йоклый; бүре йөгерә; төлке утыра; керпе уйный; аю йоклый; песи сөт эчә; эт ашый; төлке йөгерә; куян сикерә; тычкан ашый; әтәч җырлый; кыз кул юа; малай китап укый; кыз китап укый; төлке китап укый; куян китап укый; әни кул юа; әти йоклый; малай утыра; кыз бит юа; әби утыра; бабай йоклый.	Һәрберсе 15 данә

3. 8х10 форматындагы пиктограммалар	Бии, йоклый, утыра, ашый, эчә, уйный, сикерә, йөгерә, укый, рәсем ясый, җырлый, чана шуа, мин, кыз, малай, әби, бабай.	Һәрберсе 15 данә
4. 15х20 форматындагы пиктограммалар	Бии, йоклый, утыра, ашый, эчә, уйный, сикерә, йөгерә, укый, рәсем ясый, җырлый, чана шуа, мин, кыз, малай, әби, бабай, куян, төлке, песи, эт, аю, әтәч, тавык, үрдәк, керпе, тычкан.	Һәрберсе 1 данә
5. Театр эшчәнлеге өчен атрибутлар	Битлекләр: төлке, курчак, туп, тавык, әтәч, бүре, керпе, үрдәк, тычкан, әби, бабай, кыз, малай, эт, песи, әни, әти, шалкан. «Шалкан» өстәл театры атрибутлары: әби, бабай, кыз, малай, эт, песи, әни, әти, тычкан, шалкан.	Һәрберсе 15 данә Һәрберсе 1 данә

Аудиоязмалар

«Минем өем» проекты (4–5 яшь)

Тема «Минем гаиләм».

1 нче кисәк (1 нче тема).

– Здравствуйте, ребята! – Исәнмесез, балалар! *(Пауза – 3 секунд.)* **Это мои лучшие друзья Акбай и Мияу. Они очень добрые, веселые помощники. Акбай и Мияу разговаривают по-татарски. Послушайте, как они здороваются друг с другом** *(хатын-кыз тавышы).*

Акбай: Һау-һау! Исәнме, Мияу!

Мияу: Мияу-мияу! Исәнме, Акбай!

2 нче кисәк (1 нче тема).

– **Слушай!** *(Ир-ат тавышы.)*

– **Тыңла!** *(Хатын-кыз тавышы.)*

– Әти *(ир-ат тавышы, пауза – 3 секунд)*. Әти *(ир-ат тавышы, пауза – 3 секунд).*

– Әни *(хатын-кыз тавышы, пауза – 3 секунд)*. Әни *(хатын-кыз тавышы).*

3 нче кисәк (1 нче тема).

– Слушай! Повтори! *(Ир-ат тавышы.)*

– Тыңла! Кабатла! *(Хатын-кыз тавышы.)*

– Әти *(ир-ат тавышы, пауза – 3 секунд).* Әти *(ир-ат тавышы, пауза – 3 секунд).*

– Әни *(хатын-кыз тавышы, пауза – 3 секунд).* Әни *(хатын-кыз тавышы).*

4 нче кисәк (1 нче тема).

– **Слушай! Покажи! Повтори!** *(Ир-ат тавышы.)*

– **Тыңла! Күрсәт! Кабатла!** *(Хатын-кыз тавышы.)*

– Әти *(ир-ат тавышы, пауза – 6 секунд).* Әти *(ир-ат тавышы, пауза – 6 секунд).*

– Әни *(хатын-кыз тавышы, пауза – 6 секунд).* Әни *(хатын-кыз тавышы).*

5 нче кисәк (1 нче тема).

– **Слушай! Пой!** *(Ир-ат тавышы.)*

– **Тыңла! Җырла!** *(Хатын-кыз тавышы.)*

– Әти-әти *(ир-ат тавышы, пауза – 6 секунд).*

– Әни-әни *(хатын-кыз тавышы).*

Тема «Малай, кыз».

6 нчы кисәк (2 нче тема).

– **Слушай! Повтори!** *(Ир-ат тавышы.)*

– **Тыңла! Кабатла!** *(Хатын-кыз тавышы.)*

– Әти *(ир-ат тавышы, пауза – 5 секунд).*

– Әни *(хатын-кыз тавышы, пауза – 5 секунд).*

– Малай *(малай тавышы, пауза – 5 секунд).*

– Кыз *(кыз тавышы, пауза – 5 секунд).*

7 нче кисәк (2 нче тема).

– **Слушай! Пой!** *(Ир-ат тавышы.)*

– **Тыңла! Җырла!** *(Хатын-кыз тавышы.)*

– Әти-әти *(ир-ат тавышы, пауза – 6 секунд).*

– Әни-әни *(хатын-кыз тавышы, пауза – 6 секунд).*

– Малай-малай *(малай тавышы, пауза – 6 секунд).*

– Кыз-кыз *(кыз тавышы, пауза – 6 секунд).*

Тема «Әйдәгез, танышыйк».

8 нче кисәк (4 нче тема).

Акбай белән Мияу: Исәнмесез, балалар! *(Пауза – 3 секунд.)*

Балалар: Исәнмесез!

– **А вы знаете, как надо знакомиться друг с другом?** *(Хатын-кыз тавышы.)*

Акбай: Я знаю. Я – Акбай. – Мин – Акбай. Ты кто? – Син кем? *(Обращается к Мияу.)*

Мияу: Я – Мияу. – Мин – Мияу. Син кем?

Акбай: Мин – Акбай. Син кем?

9 нчы кисәк (4 нче тема).

– **Слушай! Пой!** *(Ир-ат тавышы.)*

– **Тыңла! Җырла!** *(Хатын-кыз тавышы.)*

Акбай: Мин – Акбай.

Мияу: Мин – Мияу.

Малай тавышы: Мин – Коля.

Кыз тавышы: Мин – Оля.

10 нчы кисәк (4 нче тема).

– **Слушай! Пой!** *(Ир-ат тавышы.)*

– **Тыңла! Җырла!** *(Хатын-кыз тавышы.)*

– Мин – әти *(ир-ат тавышы, пауза – 6 секунд).*

– Мин – әни *(хатын-кыз тавышы, пауза – 6 секунд).*

– Мин – малай *(малай тавышы, пауза – 6 секунд).*

– Мин – кыз *(кыз тавышы).*

Тема «Әйдәгез, танышыйк».

11 нче кисәк (5 нче тема).

– **Ребята, послушайте, как здороваются Акбай и Мияу друг с другом.**

Акбай: Исәнме, Мияу!

Мияу: Исәнме, Акбай!

12 нче кисәк (5 нче тема).

– **Слушай! Пой!** *(Ир-ат тавышы.)*

– **Тыңла! Җырла!** *(Хатын-кыз тавышы.)*

Акбай: Мин – Акбай.

Мияу: Мин – Мияу.

Тема «Тату гаилә».
13 нче кисәк (6 нчы тема).
Акбай: Исәнме, әни! *(Пауза – 3 секунд.)*
Мияу: Исәнме, әти! *(Пауза – 3 секунд.)*
Акбай: Исәнме, малай! *(Пауза – 3 секунд.)*
Мияу: Исәнме, кыз! *(Пауза – 3 секунд.)*

Тема «Минем дуслар».
14 нче кисәк (7 нче тема).
– Где наши друзья Акбай и Мияу? *(Хатын-кыз тавышы.)*
Ишек шакыган тавыш.
Мияу: Мияу-мияу! *(Пауза – 3 секунд.)*
Тәрбияче: Кем анда?
Мияу: Мияу-мияу! Мин – песи.
Мияу-мияу! Мин – песи.
Ишек шакыган тавыш.
Акбай: Һау-һау! *(Пауза – 3 секунд.)*
Тәрбияче: Кем анда?
Акбай: Һау-һау! Мин – эт.
Һау-һау! Мин – эт *(пауза – 6 секунд)*.
Тәрбияче: Песи, кил монда! Эт, кил монда!
Ишек ачылган тавыш.
Мияу: Исәнмесез! Мияу-мияу! Мин – песи.
Акбай: Исәнмесез! Һау-һау! Мин – эт.

15 нче кисәк (7 нче тема).
– **Слушай! Пой!** *(Ир-ат тавышы.)*
– **Тыңла! Җырла!** *(Хатын-кыз тавышы.)*
– Мияу-мияу! Мин – песи *(хатын-кыз тавышы, пауза – 6 секунд).*
– Мияу-мияу! Мин – песи *(хатын-кыз тавышы, пауза – 6 секунд).*
– Һау-һау! Мин – эт *(ир-ат тавышы, пауза – 6 секунд).*
– Һау-һау! Мин – эт *(ир-ат тавышы).*

Тема «Әйе. Юк».
16 нчы кисәк (10 нчы тема).
– **Слушай!** *(Ир-ат тавышы.)*
– **Тыңла!** *(Хатын-кыз тавышы.)*
– Мин – әти *(ир-ат тавышы, пауза – 3 секунд).*
– Мин – әни *(хатын-кыз тавышы, пауза – 3 секунд).*

– Мин – малай *(малай тавышы, пауза – 3 секунд)*.
– Мин – кыз *(кыз тавышы, пауза – 3 секунд)*.
– Мин – Мияу. Мин – песи *(хатын-кыз тавышы, пауза – 3 секунд)*.
– Мин – Акбай. Мин – эт *(ир-ат тавышы)*.

17 нче кисәк (10 нчы тема).
– **Слушай! Пой!** *(Ир-ат тавышы.)*
– **Тыңла! Җырла!** *(Хатын-кыз тавышы.)*
– Мин – әти *(ир-ат тавышы, пауза – 5 секунд)*.
– Мин – әни *(хатын-кыз тавышы, пауза – 5 секунд)*.
– Мин – малай *(малай тавышы, пауза – 5 секунд)*.
– Мин – кыз *(кыз тавышы, пауза – 5 секунд)*.
– Мин – Мияу. Мин – песи *(хатын-кыз тавышы, пауза – 5 секунд)*.
– Мин – Акбай. Мин – эт *(ир-ат тавышы)*.

Тема «Кунак килгән».
18 нче кисәк (13 нче тема).
– К нам сегодня пришли гости. Мияу, ты хочешь узнать, кто это? *(Хатын-кыз тавышы.)*
Мияу: Мияу-мияу, хочу.
Акбай (*күрсәткән рәсемнәрне атап*): Әби *(пауза – 3 секунд)*. Бабай.

19 нчы кисәк (13 нче тема).
– **Слушай!** *(Ир-ат тавышы.)*
– **Тыңла!** *(Хатын-кыз тавышы.)*
– Мин – бабай *(ир-ат тавышы, пауза – 3 секунд)*.
– Мин – бабай *(ир-ат тавышы, пауза – 3 секунд)*.
– Мин – әби *(хатын-кыз тавышы, пауза – 3 секунд)*.
– Мин – әби *(хатын-кыз тавышы)*.

20 нче кисәк (13 нче тема).
– **Слушай! Повтори!** *(Ир-ат тавышы.)*
– **Тыңла! Кабатла!** *(Хатын-кыз тавышы.)*
– Мин – бабай *(ир-ат тавышы, пауза –5 секунд)*.
– Мин – бабай *(ир-ат тавышы, пауза –5 секунд)*.
– Мин – әби *(хатын-кыз тавышы, пауза –5 секунд)*.
– Мин – әби *(хатын-кыз тавышы)*.

Тема «Безнең кунаклар».

21 нче кисәк (16 нчы тема).

– Акбай и Мияу очень вежливые. При встрече они здороваются и друг у друга спрашивают: «Как дела?» – «Хәлләр ничек?» *(Хатын-кыз тавышы.)*

Акбай: Исәнме, Мияу!

Мияу: Исәнме, Акбай!

Акбай: Мияу, хәлләр ничек?

Мияу: Әйбәт. Акбай, хәлләр ничек?

Акбай: Әйбәт.

22 нче кисәк (16 нчы тема).

– **Слушай!** *(Ир-ат тавышы.)*

– **Тыңла!** *(Хатын-кыз тавышы.)*

Бу бармак – бабай,
Бу бармак – әби,
Бу бармак – әти,
Бу бармак – әни,
Бу бармак – малай.
Бу бармак – бабай,
Бу бармак – әби,
Бу бармак – әти,
Бу бармак – әни,
Бу бармак – кыз.

Тема «Безнең кунаклар».

23 нче кисәк (17 нче тема).

– Давайте послушаем, как Акбай и Мияу разговаривают при встрече *(хатын-кыз тавышы).*

Акбай: Исәнме, Мияу!

Мияу: Исәнме, Акбай!

Акбай: Мияу, хәлләр ничек?

Мияу: Әйбәт. Акбай, хәлләр ничек?

Акбай: Әйбәт.

Тема «Әби күчтәнәче».

24 нче кисәк (19 нчы тема).

Әби: Исәнмесез, балалар! *(Пауза – 3 секунд.)*

Балалар: Исәнме, әби!

Әби (*ипи күрсәтеп*): Ипи *(пауза – 3 секунд).*
Балалар: Ипи.

25 нче кисәк (19 нчы тема).
Әби: Син кем?
Мияу: Мин – Мияу.
Әби: Мияу, мә ипи.
Мияу: Рәхмәт.

Тема: «Бабай күчтәнәче».
26 нчы кисәк (20 нче тема).
Бабай: Исәнмесез, балалар! *(Пауза – 3 секунд.)*
Балалар: Исәнме, бабай!
Бабай (*алма күрсәтеп*): Алма *(пауза – 3 секунд).*
Балалар: Алма.

27 нче кисәк (20 нче тема).
Бабай: Син кем?
Акбай: Мин – Акбай.
Бабай: Акбай, мә алма.
Акбай: Рәхмәт.

Тема «Сөт. Чәй».
28 нче кисәк (22 нче тема).
– Наши друзья Акбай и Мияу угощаются. Давайте спросим, что они пьют *(хатын-кыз тавышы).*
– Акбай, бу нәрсә? *(Хатын-кыз тавышы.)*
Акбай: Чәй.
– Мияу, бу нәрсә? *(Хатын-кыз тавышы.)*
Мияу: Сөт.

29 нчы кисәк (22 нче тема).
– **Слушай!** *(Ир-ат тавышы.)*
– **Тыңла!** *(Хатын-кыз тавышы.)*
– Сөт *(хатын-кыз тавышы, пауза – 3 секунд.)*
– Сөт *(хатын-кыз тавышы, пауза – 3 секунд.)*
– Чәй *(ир-ат тавышы, пауза – 3 секунд).*
– Чәй *(ир-ат тавышы, пауза – 3 секунд).*
– Ипи *(хатын-кыз тавышы, пауза – 3 секунд).*

– Ипи *(хатын-кыз тавышы, пауза – 3 секунд).*
– Алма *(ир-ат тавышы, пауза – 3 секунд).*
– Алма *(ир-ат тавышы).*

30 нчы кисәк (22 нче тема).
– **Слушай! Повтори!** *(Ир-ат тавышы.)*
– **Тыңла! Кабатла!** *(Хатын-кыз тавышы.)*
– Сөт *(хатын-кыз тавышы, пауза – 5 секунд).*
– Чәй *(ир-ат тавышы, пауза – 5 секунд).*
– Ипи *(хатын-кыз тавышы, пауза – 5 секунд).*
– Алма *(ир-ат тавышы).*

31 нче кисәк (22 нче тема).
– **Слушай! Покажи! Повтори!** *(Ир-ат тавышы.)*
– **Тыңла! Күрсәт! Кабатла!** *(Хатын-кыз тавышы.)*
– Сөт *(хатын-кыз тавышы, пауза – 6 секунд).*
– Чәй *(ир-ат тавышы, пауза – 6 секунд).*
– Ипи *(хатын-кыз тавышы, пауза – 6 секунд).*
– Алма *(ир-ат тавышы).*

Тема «Дустыңны сыйла».
32 нче кисәк (23 нче тема).
Акбай: Мияу, мә сөт.
Мияу: Акбай, мә ипи.
– Акбай и Мияу друг друга угостили. А что они забыли сказать за угощение? *(Хатын-кыз тавышы, пауза – 3 секунд.)*
Балалар: Спасибо.
– Правильно, «спасибо» – «рәхмәт». Акбай, скажи «рәхмәт» *(хатын-кыз тавышы).*
Акбай: Рәхмәт. Мияу, скажи «рәхмәт».
Мияу: Рәхмәт.

Тема «Песине сыйла».
33 нче кисәк (25 нче тема).
– Акбай здесь, а где же Мияу? Акбай, позови Мияу *(хатын-кыз тавышы).*
Акбай: Мияу, иди сюда. – Кил монда.
– Мияу не идет. Наверно, не слышит. Давайте вместе позовем *(хатын-кыз тавышы).*
Бергә: Мияу, кил монда.

34 нче кисәк (25 нче тема).

– Мияу проголодался. Давайте угостим его вкусным молоком. Песи, мә сөт. Сөт тәмлеме? *(Хатын-кыз тавышы.).*

Мияу: Сөт тәмле, тәмле. Рәхмәт *(пауза – 5 секунд).*

– Акбай, мә ипи. Ипи тәмлеме? *(Хатын-кыз тавышы.)*

Акбай: Ипи тәмле, тәмле. Рәхмәт.

Тема «Кунак сыйлау».

35 нче кисәк (26 нчы тема).

– **Слушай!** *(Ир-ат тавышы.)*

– **Тыңла!** *(Хатын-кыз тавышы.)*

– Ипи тәмле, тәмле *(ир-ат тавышы, пауза – 3 секунд).*

– Ипи тәмле, тәмле *(ир-ат тавышы, пауза – 3 секунд).*

– Чәй тәмле, тәмле *(хатын-кыз тавышы, пауза – 3 секунд).*

– Чәй тәмле, тәмле *(хатын-кыз тавышы, пауза – 3 секунд).*

– Алма тәмле, тәмле *(ир-ат тавышы, пауза – 3 секунд).*

– Алма тәмле, тәмле *(ир-ат тавышы, пауза – 3 секунд).*

– Сөт тәмле, тәмле *(хатын-кыз тавышы, пауза – 3 секунд).*

– Сөт тәмле, тәмле *(хатын-кыз тавышы).*

36 нчы кисәк (26 нчы тема).

– **Слушай! Пой!** *(Ир-ат тавышы.)*

– **Тыңла! Җырла!** *(Хатын-кыз тавышы.)*

– Ипи тәмле, тәмле *(ир-ат тавышы, пауза – 5 секунд).*

– Ипи тәмле, тәмле *(ир-ат тавышы, пауза – 5 секунд).*

– Чәй тәмле, тәмле *(хатын-кыз тавышы, пауза – 5 секунд).*

– Чәй тәмле, тәмле *(хатын-кыз тавышы, пауза – 5 секунд).*

– Алма тәмле, тәмле *(ир-ат тавышы, пауза – 5 секунд).*

– Алма тәмле, тәмле *(ир-ат тавышы, пауза – 5 секунд).*

– Сөт тәмле, тәмле *(хатын-кыз тавышы, пауза – 5 секунд).*

– Сөт тәмле, тәмле *(хатын-кыз тавышы).*

37 нче кисәк (26 нчы тема).

– Сегодня у нас в гостях Акбай. Давайте позовем Акбая и посадим на красивый стул *(хатын-кыз тавышы, пауза – 5 секунд).*

Бергә: Акбай, кил монда.

Акбай: Исәнмесез! *(Пауза – 5 секунд.)*

Балалар: Исәнме, Акбай! Хәлләр ничек?

Акбай: Әйбәт.

– Акбай, садись. – Утыр *(хатын-кыз тавышы).*

Мияу: Акбай, утыр.

– Давайте вместе предложим ему сесть. Акбай, утыр *(хатын-кыз тавышы, пауза – 5 секунд).*

Балалар: Акбай, утыр.

Акбай: Рәхмәт.

Тема «Кунакны ашат».

38 нче кисәк (28 нче тема).

– Мияу, кил монда, утыр. Мә ипи, аша *(хатын-кыз тавышы).*

Мияу: Рәхмәт. Ипи тәмле.

– Акбай, кил монда, утыр. Мә алма, аша *(хатын-кыз тавышы).*

Мияу: Рәхмәт. Алма тәмле.

Тема «Чәй табынында».

39 нчы кисәк (29 нчы тема).

– Мияу, кил монда, утыр. Мә сөт, эч *(хатын-кыз тавышы).*

Мияу: Рәхмәт. Сөт тәмле.

– Акбай, кил монда, утыр. Мә, чәй эч *(хатын-кыз тавышы).*

Мияу: Рәхмәт. Чәй тәмле.

Тема «Уенчыклар».

40 нчы кисәк (31 нче тема).

– Акбай и Мияу принесли чудесную коробку. Давайте посмотрим, что лежит в этой коробке *(хатын-кыз тавышы).*

– Что это? – Бу нәрсә? Акбай, бу нәрсә? *(Хатын-кыз тавышы.)*

Акбай: Туп.

– Мияу, бу нәрсә? *(Хатын-кыз тавышы.)*

Мияу: Туп.

Тема «Зур – кечкенә».

41 нче кисәк (32 нче тема).

Акбай: Бу нәрсә?

Мияу: Туп. Туп зур.

Акбай: Бу нәрсә?

Мияу: Туп. Туп кечкенә.

42 нче кисәк (32 нче тема).

Уен

Туп, туп,
Зур туп.
Туп, туп,
Кечкенә туп.

43 нче кисәк (32 нче тема).

Уен

Туп-туп,
Зур туп.
Сикер-сикер,
Зур туп.
Туп-туп,
Кечкенә туп.
Сикер-сикер,
Кечкенә туп.

Тема «Күңел ачу кичәсе – туган көн».

44 нче кисәк (33 нче тема).

– Сегодня у Акбая день рождения. Мы ему подарим большие и маленькие мячи. Его еще нет. Он, наверно, готовится, наряжается. Давайте позовем Акбая и посадим на красивый стул *(хатын-кыз тавышы, пауза – 5 секунд).*

Бергә: Акбай, кил монда.

Акбай: Исәнмесез! *(пауза – 5 секунд.)*

Балалар: Исәнме, Акбай! Хәлләр ничек?

Акбай: Әйбәт.

– Акбай, кил монда, утыр *(хатын-кыз тавышы).*

Мияу: Акбай, кил монда, утыр.

– Давайте вместе предложим ему сесть. Акбай, утыр *(хатын-кыз тавышы, пауза – 3 секунд).*

Балалар: Акбай, утыр.

Акбай: Рәхмәт.

Тема «Курчак кунакка килгән».

45 нче кисәк (34 нче тема).

– **В волшебной коробке появилась новая игрушка. Давайте посмотрим, что это. – Бу нәрсә? Курчак. Курчак** *(хатын-кыз тавышы).*

46 нчы кисәк (34 нче тема).

– **Слушай!** *(Ир-ат тавышы.)*

– **Тыңла!** *(Хатын-кыз тавышы.)*

Мин – курчак.
Мин – курчак.
Мин – матур курчак.
Мин – матур курчак *(бала җыр итеп җырлый).*

Тема «Уйныйбыз».
47 нче кисәк (38 нче тема).
– **Слушай!** *(Ир-ат тавышы.)*
– **Тыңла!** *(Хатын-кыз тавышы.)*

Әллә-лә, әллә-лә, карусель әйләнә,
Матур курчак әйләнә,
Зур-зур аю әйләнә,
Кечкенә куян әйләнә.
Әллә-лә, әллә-лә, карусель әйләнә,
Матур курчак әйләнә,
Зур-зур аю әйләнә,
Кечкенә куян әйләнә.

(*Темп әкрен, 2 тапкыр кабатлана, балалар җырлый.)*

Тема «Мияуга бүләк».
48 нче кисәк (40 нчы тема).
– **Слушай! Покажи! Повтори!** *(Ир-ат тавышы.)*
– Тыңла! Күрсәт! Кабатла! *(Хатын-кыз тавышы.)*
– Зур курчак *(ир-ат тавышы, пауза – 10 секунд).*
– Кечкенә курчак *(хатын-кыз тавышы, пауза – 10 секунд).*
– Зур куян *(ир-ат тавышы, пауза – 10 секунд).*
– Кечкенә куян *(хатын-кыз тавышы, пауза – 10 секунд).*
– Зур туп *(ир-ат тавышы, пауза – 10 секунд).*
– Кечкенә туп *(хатын-кыз тавышы, пауза – 10 секунд).*
– Зур аю *(ир-ат тавышы, пауза – 10 секунд).*
– Кечкенә аю *(хатын-кыз тавышы, пауза – 10 секунд).*
– Зур песи *(ир-ат тавышы, пауза – 10 секунд).*
– Кечкенә песи *(хатын-кыз тавышы, пауза – 10 секунд).*
– Зур эт *(ир-ат тавышы, пауза – 10 секунд).*
– Кечкенә эт *(хатын-кыз тавышы).*

Тема «Уенчыклар кибете».
49 нчы кисәк (41 нче тема).
Акбай: Исәнме, Мияу!
Мияу: Исәнме, Акбай!
Акбай: Хәлләр ничек?
Мияу: Әйбәт.
Акбай: Аю бир.
Мияу: Нинди аю?

Акбай: Зур аю.
Мияу: Мә зур аю.
Акбай: Рәхмәт.
Мияу: Сау бул, Акбай!
Мияу: Сау бул, Мияу!

Тема «Бүләкләр».

50 нче кисәк (43 нче тема).

– Какие красивые игрушки! Поиграем в интересную игру «Назови правильно: играй» – «уйна». Бу нәрсә? *(Хатын-кыз тавышы.)*

Акбай: Курчак.

– Мә курчак, уйна! *(Хатын-кыз тавышы.)*

Акбай: Рәхмәт.

Тема «Уйна».

51 нче кисәк (44 нче тема).

– **Слушай! Пой!** *(Ир-ат тавышы.)*

– **Тыңла! Җырла!** *(Хатын-кыз тавышы.)*

– Туп матур, туп матур? *(Ир-ат җырлый, пауза – 5 секунд.)*

– Әйе, әйе, туп матур (2 тапкыр кабатлана) *(кыз җырлый, пауза – 5 секунд).*

– Аю зур, аю зур? *(Ир-ат җырлый.)*

– Әйе, әйе, аю зур (2 тапкыр кабатлана) *(кыз җырлый).*

– Бу курчак? Бу курчак? *(Ир-ат җырлый.)*

– Әйе, әйе, бу – курчак (2 тапкыр кабатлана) *(кыз җырлый).*

Тема «Ю».

52 нче кисәк (47 нче тема).

– **После прогулки игрушки испачкались. Надо их помыть. Акбай, помой мячик. – Туп ю. Попросите друг друга помыть игрушку** *(ир-ат тавышы).*

53 нче кисәк (47 нче тема).

Уен

Ю, ю, ю – туп ю.
Ю, ю, ю – машина ю.
Ю, ю, ю – курчак ю.
Ю, ю, ю – куян ю.
Ю, ю, ю – алма ю.
Ю, ю, ю – аю ю.

Ю, ю, ю – песи ю.
Ю, ю, ю – эт ю.

Тема: «Уйныйбыз да, саныйбыз да».
54 нче кисәк (51 нче тема).

Уен

Туп, туп, матур туп.
Сикер, сикер, матур туп.
Бер, ике, өч, дүрт, биш,
Сикер, сикер, матур туп.

55 нче кисәк (51 нче тема).
– Слушай! *(Ир-ат тавышы.)*
– **Тыңла!** *(Хатын-кыз тавышы.)*

Бер, ике, өч, дүрт, биш аю,
Зур аю, матур аю.
Бер, ике, өч, дүрт, биш аю,
Зур аю, матур аю *(җырның темпы әкрен)*.

56 нчы кисәк (51 нче тема).
– **Слушай! Пой!** *(Ир-ат тавышы.)*
– **Тыңла! Җырла!** *(Хатын-кыз тавышы.)*

Бер, ике, өч, дүрт, биш аю,
Зур аю, матур аю.
Бер, ике, өч, дүрт, биш аю,
Зур аю, матур аю *(темп әкрен)*.

Тема «Уенчыклар».
57 нче кисәк (52 нче тема).
(Җырлап әйтәләр.)

Бер аю, ике аю, өч аю, дүрт аю, биш аю, зур аю *(ир-ат тавышы)*.

Бер куян, ике куян, өч куян, дүрт куян, биш куян, кечкенә куян *(хатын-кыз тавышы)*.

Бер эт, ике эт, өч эт, дүрт эт, биш эт, әйбәт эт *(ир-ат тавышы)*.

Бер песи, ике песи, өч песи, дүрт песи, биш песи, матур песи *(хатын-кыз тавышы)*.

Бер туп, ике туп, өч туп, дүрт туп, биш туп, чиста туп *(ир-ат тавышы)*.

Тема «Ничә уенчык?»
58 нче кисәк (53 нче тема).
– Слушай! *(Ир-ат тавышы.)*
– Тыңла! *(Хатын-кыз тавышы.)*

Бер, ике, өч, дүрт, биш аю,
Зур аю, матур аю.
Бер, ике, өч, дүрт, биш аю,
Зур аю, матур аю *(ир-ат тавышы).*

59 нчы кисәк (53 нче тема).
– Слушай! Пой! *(Ир-ат тавышы.)*
– Тыңла! Җырла! *(Хатын-кыз тавышы.)*

Бер, ике, өч, дүрт, биш аю,
Зур аю, матур аю.
Бер, ике, өч, дүрт, биш аю,
Зур аю, матур аю *(ир-ат тавышы).*

60 нчы кисәк (53 нче тема).
Мияу: Исәнме, Акбай!
Акбай: Исәнме, Мияу!
Мияу: Хәлләр ничек?
Акбай: Әйбәт.
Мияу: Куян бир.
Акбай: Ничә куян?
Мияу: Ике.
Акбай: Мә ике куян.
Мияу: Рәхмәт.
Акбай: Сау бул, Мияу!
Мияу: Сау бул, Акбай!

Тема «Бергәләп уйныйбыз».
61 нче кисәк (55 нче тема).

Бармак уены

Исәнме, бабай!
Исәнме, әби!
Исәнме, әти!
Исәнме, әни!
Исәнме, малай!

Исәнме, бабай!
Исәнме, әби!
Исәнме, әти!
Исәнме, әни!
Исәнме, кыз!

Тема «Кунак чакырабыз».
62 нче кисәк (56 нчы тема).
Мияу: Исәнме, Акбай!
Акбай: Исәнме, Мияу!
Мияу: Акбай, кил монда. Утыр.
Акбай: Рәхмәт.
Мияу: Акбай, мә ипи, аша.
Акбай: Рәхмәт. Ипи тәмле.
Мияу: Сау бул, Акбай!
Акбай: Сау бул, Мияу!

Тема «Бу өйдә кем яши?»
63 нче кисәк (59 нчы тема).
– Слушай! Пой! *(Ир-ат тавышы.)*
– Тыңла! Җырла! *(Хатын-кыз тавышы.)*
Бу өй матур,
Бу өй зур.
Монда яши бабай.
– Мин – бабай *(бабай тавышы)*.
Монда яши әби.
– Мин – әби *(әби тавышы)*.
Монда яши әти.
– Мин – әти *(әти тавышы)*.
Монда яши әни.
– Мин – әни *(әни тавышы)*.
Монда яши малай.
– Мин – малай *(малай тавышы)*.
Монда яши кыз.
– Мин – кыз *(кыз тавышы)*.
Әйе шул, әйе шул,
Бу өй матур,
Бу өй зур *(бергә)*.

Тема «Без театр уйныйбыз».
64 нче кисәк (60 нчы тема).
Татар халык бию көе *(балалар өчен яраклысы).*

«Уйный-уйный үсәбез» проекты (5–6 яшь)

Тема «Минем өем».
1 нче кисәк (1 нче тема).
Җырлы-биюле уен «Минем өем»
Бу өй матур,
Бу өй зур.
Монда яши бабай.
– Мин – бабай *(бабай тавышы).*
Монда яши әби.
– Мин – әби *(әби тавышы).*
Монда яши әти.
– Мин – әти *(әти тавышы).*
Монда яши әни.
– Мин – әни *(әни тавышы).*
Монда яши малай.
– Мин – малай *(малай тавышы).*
Монда яши кыз.
– Мин – кыз *(кыз тавышы).*
Әйе шул, әйе шул,
Бу өй матур,
Бу өй зур *(бала җырлый).*

Тема «Кишер үстерәбез».
2 нче кисәк (4 нче тема).
– Зур кишер *(кыска пауза – 5 секунд).*
– Кечкенә кишер *(кыска пауза – 5 секунд).*
– Чиста кишер *(кыска пауза – 5 секунд).*
– Пычрак кишер.

Тема: «Куян күчтәнәче».
3 нче кисәк (5 нче тема).

Җыр

Кишер, кишер,
Тәмле кишер,
Зур кишер,
Баллы кишер *(бала җырлый)*.

Тема «Серле кәрзин».
4 нче кисәк (7 нче тема).

Ишек шакыган тавыш *(пауза – 10 секунд)*.

Тәрбияче: Кто-то стучится в дверь. Давайте спросим: Кто там? – Кем анда?

Балалар белән тәрбияче: Кем анда?

Акбай: Һау-һау! Мин – Акбай *(пауза – 6 секунд)*.

Балалар белән тәрбияче: Акбай, кил монда.

Ишек ачылган тавыш *(пауза – 3 секунд)*.

Акбай: Исәнмесез, балалар! *(Пауза – 6 секунд.)*

Балалар: Исәнме, Акбай! Хәлләр ничек?

Акбай: Әйбәт.

5 нче кисәк (7 нче тема).

Акбай: Мияу, кил монда. Кишер ал.

Мияу: Ничә кишер?

Акбай: Ике кишер.

Мияу: Рәхмәт.

Тема «Бар матур бакча».
6 нчы кисәк (9 нчы тема).
Җырлы-биюле уен «Бар безнең бакчабыз»

Бар матур бакча,
Анда кишер үсә.
Менә шундый кишер зур,
Менә шундый кечкенә.
К у ш ы м т а:
Кишер, кишер, кил әле,
Биеп, биеп кит әле.
Әллә-лә, әллә-лә,
Биеп, биеп кит әле.

Бар матур бакча,
Анда алма үсә.

Менә шундый алма зур,
Менә шундый кечкенә.
К у ш ы м т а:
Алма, алма, кил әле,
Биеп, биеп кит әле.
Әллә-лә, әллә-лә,
Биеп, биеп кит әле.

Шофер, шофер, кил әле,
Биеп, биеп кит әле.
Әллә-лә, әллә-лә,
Биеп, биеп кит әле.

Тема «Серле янчык».

7 нче кисәк (10 нчы тема).

Мияу, Акбай: Исәнмесез, балалар! *(Пауза – 10 секунд.)*

Балалар: Исәнме, Акбай! Исәнме, Мияу! Хәлләр ничек?

Мияу, Акбай: Әйбәт.

– Мияу и Акбай принесли волшебный мешочек. Давайте узнаем, что у них в мешочке *(хатын-кыз тавышы).*

Акбай *(кишер күрсәтеп)*: Бу нәрсә? *(Пауза – 6 секунд.)*

Тәрбияче белән балалар: Кишер.

Акбай: Кишер нинди? *(Пауза – 6 секунд.)*

Тәрбияче белән балалар: Кишер кечкенә.

Акбай *(суган күрсәтеп)*: Бу нәрсә?

Мияу: Суган.

Мияу *(бәрәңге күрсәтеп)*: Бу нәрсә?

Акбай: Бәрәңге.

Тема: «Бар матур бакча».

8 нче кисәк (12 нче тема).

Җырлы-биюле уен «Бар матур бакча»

Бар матур бакча,
Анда бәрәңге үсә.
Бәрәңге шундый зур,
Бәрәңге кечкенә.
К у ш ы м т а:
Бәрәңге, кил әле,
Биеп, биеп кит әле.

Әллә-лә, әллә-лә,
Биеп, биеп кит әле.

Бар матур бакча,
Анда суган үсә.
Менә шундый суган зур,
Менә шундый кечкенә.
К у ш ы м т а:
Суган, суган, кил әле,
Биеп, биеп кит әле.
Әллә-лә, әллә-лә,
Биеп, биеп кит әле.

Бар матур бакча,
Анда кыяр үсә.
Менә шундый кыяр зур,
Менә шундый кечкенә.
К у ш ы м т а:
Кыяр, кыяр, кил әле,
Биеп, биеп кит әле.
Әллә-лә, әллә-лә,
Биеп, биеп кит әле.

Шофер, шофер, кил әле,
Биеп, биеп кит әле.
Әллә-лә, әллә-лә,
Биеп, биеп кит әле *(бала җырлый)*.

Тема «Без хезмәт яратабыз».

9 нчы кисәк (13 нче тема).

Мияу, Акбай: Исәнмесез, балалар! *(Пауза – 10 секунд.)*

Балалар: Исәнме, Акбай! Исәнме, Мияу! Хәлләр ничек?

Мияу, Акбай: Әйбәт.

– Мияу и Акбай принесли волшебный мешочек. Узнайте на ощупь, что у них в мешочке *(хатын-кыз тавышы).*

Акбай: Бу кишер?

Мияу: Юк.

Акбай: Бу суган?

Мияу: Юк.

Акбай: Бу кәбестә?
Мияу: Әйе, кәбестә.

10 нчы кисәк (13 нче тема).

– Я назову количество овощей, а вы найдите рисунок, покажите, назовите *(хатын-кыз тавышы).*

Мияу: Бер кәбестә *(пауза – 10 секунд).*
Бала: Бер кәбестә.
Мияу: Өч кәбестә *(пауза – 10 секунд).*
Бала: Өч кәбестә.
Мияу: Ике кәбестә *(пауза – 10 секунд).*
Бала: Ике кәбестә.
Мияу: Биш кәбестә.
Бала: Биш кәбестә.

11 нче кисәк (13 нче тема).

Мияу: Исәнме, Акбай!
Акбай: Исәнме, Мияу!
Мияу: Хәлләр ничек?
Акбай: Әйбәт.
Мияу: Акбай, кәбестә бир.
Акбай: Нинди кәбестә?
Мияу: Зур кәбестә.
Акбай: Ничә кәбестә?
Мияу: Бер кәбестә.
Акбай: Мә бер кәбестә.
Мияу: Рәхмәт, Мияу. Сау бул!
Акбай: Сау бул, Акбай!

Тема «Уйный-уйный эшлибез».

12 нче кисәк (15 нче тема).

Җырлы-биюле уен «Бар матур бакча»

Бар матур бакча,
Анда кишер үсә.
Менә шундый кишер зур,
Менә шундый кечкенә.
К у ш ы м т а:
Кишер, кишер, кил әле,
Биеп, биеп кит әле.

Әллә-лә, әллә-лә,
Биеп, биеп кит әле.

Бар матур бакча,
Анда суган үсә.
Менә шундый суган зур,
Менә шундый кечкенә.
К у ш ы м т а:
Суган, суган, кил әле,
Биеп, биеп кит әле.
Әллә-лә, әллә-лә,
Биеп, биеп кит әле.

Бар матур бакча,
Анда кыяр үсә.
Менә шундый кыяр зур,
Менә шундый кечкенә.
К у ш ы м т а:
Кыяр, кыяр, кил әле,
Биеп, биеп кит әле.
Әллә-лә, әллә-лә,
Биеп, биеп кит әле.

Шофер, шофер, кил әле,
Биеп, биеп кит әле.
Әллә-лә, әллә-лә,
Биеп, биеп кит әле *(бала җырлый)*.

Тема «Төсләр дөньясы».
13 нче кисәк (16 нчы тема).
Акбай, Мияу: Исәнмесез, балалар! *(Пауза – 6 секунд.)*
Балалар: Исәнме, Акбай! Исәнме, Мияу!
Акбай, Мияу: Хәлләр ничек?
Балалар: Әйбәт.

13 нче (а) кисәк (16 нчы тема).
Акбай: Бу нәрсә?
Мияу: Туп.
Акбай: Туп нинди?
Мияу: Туп кызыл.

13 нче (б) кисәк (16 нчы тема).
Мияу: Бу нәрсә?
Акбай: Туп.
Мияу: Туп нинди?
Акбай: Туп сары.

14 нче кисәк (16 нчы тема).
– Слушай! *(Ир-ат тавышы.)*
– **Тыңла!** *(Хатын-кыз тавышы.)*
– Бу нәрсә? *(Ир-ат тавышы.)*
– Туп *(хатын-кыз тавышы, кыска пауза)*.
– Туп нинди? *(Ир-ат тавышы.)*
– Сары *(хатын-кыз тавышы)*.

15 нче кисәк (16 нчы тема).
– **Слушай! Повтори!** *(Ир-ат тавышы.)*
– **Тыңла! Кабатла!** *(Хатын-кыз тавышы.)*
– Бу – туп *(ир-ат тавышы, пауза – 6 секунд, балалар кабатлый)*.
– Туп сары *(хатын-кыз тавышы, балалар кабатлый)*.

16 нчы кисәк (16 нчы тема).
– Слушай! *(Ир-ат тавышы.)*
– Тыңла! *(Хатын-кыз тавышы.)*
– Бу нәрсә? *(Ир-ат тавышы.)*
– Туп *(хатын-кыз тавышы)*.
– Туп нинди? *(Ир-ат тавышы.)*
– Кызыл *(хатын-кыз тавышы)*.

17 нче кисәк (16 нчы тема).
– **Слушай! Повтори!** *(Ир-ат тавышы.)*
– **Тыңла! Кабатла!** *(Хатын-кыз тавышы.)*
– Бу – туп *(ир-ат тавышы, пауза – 6 секунд, балалар кабатлый)***.**
– Туп кызыл *(хатын-кыз тавышы, балалар кабатлый)*.

18 нче кисәк (16 нчы тема).

Җыр

Туп, туп, кызыл туп,
Сикер, сикер, кызыл туп.
Туп, туп, сары туп,
Сикер, сикер, сары туп *(бала тавышы)*.

19 нчы кисәк (16 нчы тема).

Уен

Туп, туп, кызыл туп,
Сикер, сикер, кызыл туп.
Бер, ике, өч, дүрт, биш, алты, җиде, сигез, тугыз, ун,
Сикер, сикер, кызыл туп.

Туп, туп, сары туп,
Сикер, сикер, сары туп.
Бер, ике, өч, дүрт, биш, алты, җиде, сигез, тугыз, ун,
Сикер, сикер, сары туп.

Тема «Төсләр дөньясы».
20 нче кисәк (17 нче тема).

Җыр

Туп, туп, кызыл туп,
Сикер, сикер, кызыл туп.
Бер, ике, өч, дүрт, биш, алты, җиде, сигез, тугыз, ун,
Сикер, сикер, кызыл туп.

Туп, туп, сары туп,
Сикер, сикер, сары туп.
Бер, ике, өч, дүрт, биш, алты, җиде, сигез, тугыз, ун,
Сикер, сикер, сары туп.

Туп, туп, яшел туп,
Сикер, сикер, яшел туп.
Бер, ике, өч, дүрт, биш, алты, җиде, сигез, тугыз, ун,
Сикер, сикер, яшел туп.

Тема «Яшелчә салаты».
21 нче кисәк (19 нчы тема).

– **Заяц хотел приготовить овощной салат. Давайте поможем выбрать овощи. Что нужно для салата? – Нәрсә кирәк?** *(Пауза – 3 секунд.)* **Кишер кирәк?** *(Хатын-кыз тавышы.)*

Акбай: Кирәк.

– **Суган кирәк?** *(Хатын-кыз тавышы.)*

Акбай: Кирәк.

– **Помидор кирәк?** *(Хатын-кыз тавышы.)*

Акбай: Кирәк.
– **Кыяр кирәк?** *(Хатын-кыз тавышы.)*
Акбай: Кирәк.
– **Кәбестә кирәк?** *(Хатын-кыз тавышы.)*
Акбай: Кирәк.
– **Бәрәңге кирәк?** *(Хатын-кыз тавышы.)*
Акбай: Кирәк.

21 нче (а) кисәк (19 нчы тема).
– **Слушай! Повтори!** *(Ир-ат тавышы.)*
– **Тыңла! Кабатла!** *(Хатын-кыз тавышы.)*
– Кишер кирәк *(ир-ат тавышы, пауза – 5 секунд)*.
– Суган кирәк *(ир-ат тавышы, пауза – 5 секунд)*.
– Помидор кирәк *(ир-ат тавышы, пауза – 5 секунд)*.
– Кыяр кирәк *(ир-ат тавышы, пауза – 5 секунд)*.
– Кәбестә кирәк *(ир-ат тавышы, пауза – 5 секунд)*.
– Бәрәңге кирәк *(ир-ат тавышы)*.

Тема «Уйныйбыз да, җырлыйбыз да».
22 нче кисәк (23 нче тема).
Балалар җырлый.

Миңа кыяр кирәк,
Сиңа кыяр кирәк.
Әйе шул, әйе шул,
Сиңа нәрсә кирәк?

Музыка гына уйный, түбәндәге сүзләрне әйткәнче.
Битлексез бала: Кәбестә кирәк.
Кәбестә битлеге кигән бала белән битлексез бала куышалар, түгәрәктә балалар җырлап торалар.

Әйе шул, әйе шул,
Сиңа кәбестә кирәк.

Музыка гына уйный.

Миңа кыяр кирәк,
Сиңа кыяр кирәк.
Әйе шул, әйе шул,
Сиңа нәрсә кирәк?

Музыка гына уйный, түбәндәге сүзләрне әйткәнче.
Битлексез бала: Бәрәңге кирәк.
Кәбестә битлеге кигән бала белән битлексез бала куышалар, түгәрәктә балалар җырлап торалар.

Әйе шул, әйе шул,
Сиңа бәрәңге кирәк.

Музыка гына уйный.

Миңа кыяр кирәк,
Сиңа кыяр кирәк.
Әйе шул, әйе шул,
Сиңа нәрсә кирәк?

Музыка гына уйный, түбәндәге сүзләрне әйткәнче.

Битлексез бала: Суган кирәк.

Кәбестә битлеге кигән бала белән битлексез бала куышалар, түгәрәктә балалар җырлап торалар.

Әйе шул, әйе шул,
Сиңа суган кирәк.

Музыка гына уйный.

22 нче (а) кисәк (23 нче тема) – шушы уенга сүзсез генә фонограмма.

23 нче кисәк (23 нче тема).

Җырлы-биюле уен «Кәрзиндә нәрсә бар?»

Әйдә, әйдә, әйт әле:
Кәрзиндә нәрсә бар?
Кәрзиндә кызыл, сары,
Яшел, матур алма бар.

Әйдә, әйдә, әйт әле:
Кәрзиндә нәрсә бар?
Кәрзиндә кыяр, суган,
Кәбестә бар, кишер бар.

Тема «Уңыш бәйрәме».

24 нче кисәк (24 нче тема).

Җыр

Балалар: Бабай, бабай, әйт әле:
Кәрзиндә нәрсә бар?
Бабай: Кәрзиндә кызыл, сары,
Яшел, матур алма бар.
Балалар: Бабай, бабай, әйт әле:
Кәрзиндә нәрсә бар?
Бабай: Кәрзиндә кыяр, суган,
Кәбестә бар, кишер бар.

Тема: «Ашамлыклар».

25 нче кисәк (25 нче тема).

– Слушай! *(Ир-ат тавышы.)*

– Тыңла! *(Хатын-кыз тавышы.)*

– Ипи *(ир-ат тавышы, пауза – 3 секунд).*

– Чәй *(хатын-кыз тавышы, пауза – 3 секунд).*

– Сөт *(ир-ат тавышы, пауза – 3 секунд).*

– Аш *(хатын-кыз тавышы, пауза – 3 секунд).*

– Ботка *(ир-ат тавышы, пауза – 3 секунд).*

26 нчы кисәк (25 нче тема).

– Слушай! Повтори! *(Ир-ат тавышы.)*

– Тыңла! Кабатла! *(Хатын-кыз тавышы.)*

– Ипи *(ир-ат тавышы, пауза – 6 секунд, балалар кабатлый).*

– Чәй *(хатын-кыз тавышы, пауза – 6 секунд, балалар кабатлый).*

– Сөт *(ир-ат тавышы, пауза – 6 секунд, балалар кабатлый).*

– Аш *(хатын-кыз тавышы, пауза – 6 секунд, балалар кабатлый).*

– Ботка *(ир-ат тавышы, балалар кабатлый).*

27 нче кисәк (25 нче тема).

– **Слушай! Покажи! Повтори!** *(Ир-ат тавышы.)*

– **Тыңла! Күрсәт! Кабатла!** *(Хатын-кыз тавышы.)*

– Ипи – тәмле ипи *(ир-ат тавышы, пауза – 10 секунд, балалар таратма рәсемне күрсәтә һәм кабатлый).*

– Чәй – тәмле чәй *(хатын-кыз тавышы, пауза – 10 секунд, балалар таратма рәсемне күрсәтә һәм кабатлый).*

– Сөт – тәмле сөт *(ир-ат тавышы, пауза – 10 секунд, балалар таратма рәсемне күрсәтә һәм кабатлый).*

– Аш – тәмле аш *(хатын-кыз тавышы, пауза – 10 секунд, балалар таратма рәсемне күрсәтә һәм кабатлый).*

– Ботка – тәмле ботка *(ир-ат тавышы, балалар таратма рәсемне күрсәтә һәм кабатлый).*

28 нче кисәк (25 нче тема).

Җыр

Без ашыйбыз тәмле аш,
Тәмле аш, тәмле аш.
Без ашыйбыз тәмле ботка,
Тәмле ботка, тәмле ботка.

Тема «Кем нәрсә ярата?»

29 нчы кисәк (30 нчы тема).

– **Ребята, послушайте сказку «Кто что любит?» – «Кем нәрсә ярата?»**

Персонажлар: эт, песи, куян, аю.

Эт һәм песи куян белән аюны очраталар.

Эт, песи: Син кем?

Аю: Мин – аю.

Куян: Мин – куян. Син кем?

Песи: Мин – песи Мияу.

Эт: Мин – эт Акбай.

Песи: Куян, син нәрсә яратасың?

Куян: Мин кишер яратам.

Песи: Мә, куян, кишер аша.

Куян: Рәхмәт. Кишер тәмле. Мә, песи, кишер аша.

Песи: Юк, юк, мин сөт яратам, сөт тәмле.

Куян: Мә сөт, эч.

Песи: Рәхмәт, сөт тәмле. Мә, аю, су эч.

Аю: Юк, юк, мин алма яратам, алма тәмле, баллы.

Песи: Монда алма күп, нинди алма кирәк?

Аю: Кызыл алма кирәк.

Песи сары алма бирә.

Песи: Мә кызыл алма.

Аю: Юк, бу – сары алма, миңа ике кызыл алма кирәк.

Песи: Мә ике кызыл алма, аша.

Аю: Рәхмәт.

Аю бер алманы ашый, икенче алманы эткә бирә.

Аю: Мә, Акбай, алма аша.

Эт: Юк, мин аш, ботка яратам.

Аю: Мә, эт, ботка аша.

Эт: Рәхмәт, ботка тәмле.

Тема «Туган көн».

30 нчы кисәк (31 нче тема).

– Скоро у Алии день рождения. Придут гости, нужна посуда: тарелка – тәлинкә, ложка – кашык *(хатын-кыз тавышы).*

– Слушай! *(Ир-ат тавышы.)*

– **Тыңла!** *(Хатын-кыз тавышы.)*

– Тәлинкә *(ир-ат тавышы, пауза – 3 секунд).*

– Тәлинкә *(хатын-кыз тавышы, пауза – 3 секунд).*
– Кашык *(ир-ат тавышы, пауза – 3 секунд).*
– Кашык *(хатын-кыз тавышы).*

31 нче кисәк (31 нче тема).
– **Слушай! Повтори!** *(Ир-ат тавышы.)*
– **Тыңла! Кабатла!** *(Хатын-кыз тавышы.)*
– Тәлинкә *(ир-ат тавышы, пауза – 6 секунд).*
– Кашык *(хатын-кыз тавышы).*

32 нче кисәк (31 нче тема).
– Слушай! Покажи! Повтори! *(Ир-ат тавышы.)*
– **Тыңла! Күрсәт! Кабатла!** *(Хатын-кыз тавышы.)*
– Тәлинкә *(ир-ат тавышы, пауза – 10 секунд, уенчык тәлинкәне күрсәтәләр, балалар кабатлый).*
– Кашык *(хатын-кыз тавышы, пауза – 10 секунд, уенчык кашыкны күрсәтәләр, балалар кабатлый).*

33 нче кисәк (31 нче тема).
Акбай: Мияу, кашык бир.
Мияу: Нинди кашык?
Акбай: Зур кашык. Кызыл кашык.
Мияу: Ничә кашык?
Акбай: Ике кашык.
Мияу: Мә ике кашык.
Акбай: Рәхмәт.

Тема «Чәй табыны әзерлибез».
34 нче кисәк (34 нче тема).
– **Для гостей мы поставили на стол ложку – кашык, тарелку – тәлинкә. А сегодня поставим чашку – чынаяк** *(пауза – 3 секунд).* **Чынаяк** *(хатын-кыз тавышы).*
– Слушай! *(Ир-ат тавышы.)*
– **Тыңла!** *(Хатын-кыз тавышы.)*
– Чынаяк *(ир-ат тавышы, пауза – 5 секунд).*
– Чынаяк *(хатын-кыз тавышы).*

35 нче кисәк (34 нче тема).
– **Слушай! Повтори!** *(Ир-ат тавышы.)*

– **Тыңла! Кабатла!** *(Хатын-кыз тавышы.)*

– Чынаяк *(ир-ат тавышы, пауза – 6 секунд, тәрбияче чынаяк рәсемен күрсәтә, балалар кабатлый).*

– Чынаяк *(хатын-кыз тавышы, тәрбияче чынаяк рәсемен күрсәтә, балалар кабатлый).*

36 нчы кисәк (34 нче тема).

– **Слушай! Покажи! Повтори!** *(Ир-ат тавышы.)*

– **Тыңла! Күрсәт! Кабатла!** *(Хатын-кыз тавышы.)*

– Чынаяк *(ир-ат тавышы, пауза – 10 секунд, таратма рәсем яки уенчык чынаяк күрсәтә, балалар кабатлый).*

– Кашык *(хатын-кыз тавышы, пауза – 10 секунд, таратма рәсем яки уенчык кашык күрсәтә, балалар кабатлый).*

– Тәлинкә *(ир-ат тавышы, пауза – 10 секунд, таратма рәсем яки уенчык чынаяк күрсәтә, балалар кабатлый).*

Тема «Төсле чынаяклар».

37 нче кисәк (35 нче тема).

– Посмотрите, какая красивая синяя чашка – зәңгәр чынаяк. Мә зәңгәр чынаяк *(хатын-кыз тавышы).*

– **Слушай! Пой!** *(Ир-ат тавышы.)*

– **Тыңла! Җырла!** *(Хатын-кыз тавышы.)*

Зәңгәр, зәңгәр чынаяк,
Зәңгәр, зәңгәр чынаяк.
Әйе шул, әйе шул,
Матур, чиста чынаяк.
Әйе шул, әйе шул,
Зәңгәр, зәңгәр чынаяк.

Тема «Без киенәбез».

38 нче кисәк (39 нчы тема).

Җыр

Минем күлмәк матур, *(кыз тавышы)*
Синең күлмәк матур. *(малай тавышы)*
Әйе шул, әйе шул, *(икесе бергә)*
Минем күлмәк матур.
Минем чалбар матур, *(малай тавышы)*
Синең чалбар матур. *(кыз тавышы)*
Әйе шул, әйе шул, *(икесе бергә)*
Минем чалбар матур.

Тема «Киенергә ярдәм ит».

39 нчы кисәк (40 нчы тема).

– **Акбай и Мияу принесли куклам новые наряды: чалбар, күлмәк. Кукле девочке предложим надеть платье, мальчику – брюки. Курчак, күлмәк ки. Курчак, чалбар ки** *(пауза – 3 секунд).* **Әйдәгез, курчакны киендерәбез. Кукла, надень платье. – Курчак, күлмәк ки** *(пауза – 10 секунд).* **Курчак, чалбар ки** *(пауза – 10 секунд, хатын-кыз тавышы).*

– Слушай! *(Ир-ат тавышы.)*

– **Тыңла!** *(Хатын-кыз тавышы.)*

– Курчак, чалбар ки *(ир-ат тавышы).*

– Курчак, чалбар ки *(ир-ат тавышы, пауза – 10 секунд, тәрбияче күрсәтмә кәгазь курчакка чалбар кидерә).*

– Курчак, күлмәк ки *(хатын-кыз тавышы).*

– Курчак, күлмәк ки *(хатын-кыз тавышы, пауза – 10 секунд, тәрбияче күрсәтмә кәгазь курчакка күлмәк кидерә).*

Тема «Алия йокларга җыена».

40 нчы кисәк (41 нче тема).

– Куклам пора спать. Поможем снять платье и брюки. Курчак, күлмәк сал *(хатын-кыз тавышы, пауза – 10 секунд, тәрбияче күрсәтмә кәгазь курчакның күлмәген салдыра).* **Курчак, чалбар сал** *(хатын-кыз тавышы).*

41 нче кисәк (41 нче тема).

– Слушай! *(Ир-ат тавышы.)*

– Тыңла! *(Хатын-кыз тавышы.)*

– Курчак, чалбар сал *(ир-ат тавышы).*

– Курчак, чалбар сал *(ир-ат тавышы, пауза – 10 секунд, тәрбияче күрсәтмә кәгазь курчакның чалбарын салдыра).*

– Курчак, күлмәк сал *(хатын-кыз тавышы).*

– Курчак, күлмәк сал *(хатын-кыз тавышы, тәрбияче күрсәтмә кәгазь курчакның күлмәген салдыра).*

42 нче кисәк (41 нче тема).

– Слушай! Повтори! Выполни! *(Ир-ат тавышы.)*

– **Тыңла! Кабатла! Үтә!** *(Хатын-кыз тавышы.)*

– Курчак, күлмәк сал *(ир-ат тавышы, пауза – 15 секунд, балалар кабатлый, таратма кәгазь курчакның күлмәген салдыралар).*

– Курчак, чалбар сал *(хатын-кыз тавышы, пауза – 15 секунд, балалар кабатлый, таратма кәгазь курчакның чалбарын салдыралар).*

43 нче кисәк (41 нче тема).

Бишек җыры *(гадирәк сүзле булса яхшы булыр иде)*

Тема «Хәерле көн».

44 нче кисәк (43 нче тема).

– Слушай! *(Ир-ат тавышы.)*

– **Тыңла!** *(Хатын-кыз тавышы.)*

– Бу – бит *(ир-ат тавышы, пауза – 3 секунд, тәрбияче курчакның битен күрсәтә).*

– Бу – бит *(хатын-кыз тавышы, пауза – 3 секунд, тәрбияче курчакның битен күрсәтә).*

– Бу – кул *(ир-ат тавышы, пауза – 3 секунд, тәрбияче курчакның кулын күрсәтә).*

– Бу – кул *(хатын-кыз тавышы, тәрбияче курчакның кулын күрсәтә).*

45 нче кисәк (43 нче тема).

– Слушай! Покажи! Повтори! *(Ир-ат тавышы.)*

– Тыңла! Күрсәт! Кабатла! *(Хатын-кыз тавышы.)*

– Бу – бит *(ир-ат тавышы, пауза – 10 секунд, балалар үзләренең битен күрсәтәләр, кабатлыйлар).*

– Бу – кул *(ир-ат тавышы, пауза – 10 секунд, балалар үзләренең кулын күрсәтәләр, кабатлыйлар).*

46 нчы кисәк (43 нче тема).

– Слушай! Покажи! Повтори! *(Ир-ат тавышы.)*

– Тыңла! Күрсәт! Кабатла! *(Хатын-кыз тавышы.)*

– Мә су, бит ю *(ир-ат тавышы, пауза – 10 секунд, балалар биремне имитация белән күрсәтәләр, кабатлыйлар).*

– Мә су, кул ю *(хатын-кыз тавышы, пауза – 10 секунд, балалар биремне имитация белән күрсәтәләр, кабатлыйлар).*

47 нче кисәк (43 нче тема).

– Слушай! Покажи! Повтори! *(Ир-ат тавышы.)*

– **Тыңла! Күрсәт! Кабатла!** *(Хатын-кыз тавышы.)*

– Бит чиста *(ир-ат тавышы, пауза – 10 секунд, балалар кабатлыйлар, хәрәкәт белән күрсәтәләр).*

– Кул чиста *(хатын-кыз тавышы, пауза – 10 секунд, балалар кабатлыйлар, хәрәкәт белән күрсәтәләр).*

48 нче кисәк (43, 44 нче темалар).
– **Слушай! Пой!** *(Ир-ат тавышы.)*
– **Тыңла! Җырла!** *(Хатын-кыз тавышы.)*

Мә су,
Бит, кулны ю.
Чиста су, чиста су,
Ю, ю, ю.

Тема «Өстәл театры „Өч аю“».
49 нчы кисәк (46 нчы тема).
– **Ребята, послушайте сказку «Три медведя» – «Өч аю».**
Персонажлар: өч аю.
Күренеш: Урман. Урмандагы өйдә өч аю яши.

В избушке на краю леса жили три медведя. Большого медведя звали Михаил Иванович. Он говорил грубым голосом. Медведицу звали Настасья Петровна. А маленького медвежонка звали Мишутка. Он говорил тоненьким голоском.

После ужина медведи собрались за круглым столом и дружно вели беседу.

Михаил Иванович сел за стол и грубым голосом сказал: **«Бу – өстәл».** Настасья Петровна не так громко сказала: **«Бу – өстәл».** Маленький Мишутка сказал тоненьким голоском: **«Бу – өстәл».**

А потом Михаил Иванович поудобнее сел на стул и сказал: **«Бу – урындык».** Настасья Петровна сказала: **«Бу – урындык».** А маленький Мишутка увидел свой сломанный стульчик и спросил: **«Бу – урындык?»**

После обеда медведи пошли в другую горницу. Там стояли три кровати.

Михаил Иванович грубым голосом сказал: **«Бу – карават».** Настасья Петровна сказала не так громко: **«Бу – карават».** А Мишутка-шалунишка показал на свою кровать и сказал: **«Бу – диван»**. Михаил Иванович и Настасья Петровна его поправили: **«Бу – карават».**

Перед сном медведи пожелали друг другу спокойной ночи и сладко заснули.

Тема «Уенчыклар иленә сәяхәт».
50 нче кисәк (49 нчы тема).
– **Мияу и Акбай приглашают нас в магазин игрушек** *(хатын-кыз тавышы).*

Мияу: Исәнме, Акбай! Хәлләр ничек?
Акбай: Исәнме, Мияу! Әйбәт. Нәрсә кирәк?
Мияу: Туп кирәк.
Акбай: Нинди туп?
Мияу: Зур, яшел, матур туп.
Акбай: Ничә туп?
Мияу: Бер туп.
Акбай: Мә бер туп.
Мияу: Рәхмәт. Сау бул, Акбай!
Акбай: Сау бул, Мияу!

51 нче кисәк (49 нчы тема).

– Дети, игрушки тоже хотят с нами поиграть в игру «Карусель». Давайте поиграем *(хатын-кыз тавышы).*

– Слушай! Пой! *(Ир-ат тавышы.)*

– Тыңла! Җырла! *(Хатын-кыз тавышы.)*

Әллә-лә, әллә-лә,
Карусельләр әйләнә.
Матур курчак әйләнә,
Зур-зур аю әйләнә.

Тема «Уенчыклар иленә сәяхәт».

52 нче кисәк (50 нче тема).

– Слушай! Пой! *(Ир-ат тавышы.)*

– Тыңла! Җырла! *(Хатын-кыз тавышы.)*

Алиянең туган көненә
Без пешердек ак ипи.
Менә шундый ипи зур,
Менә шундый кечкенә,
Менә шундый тәмле,
Менә шундый баллы.
Әйе шул, әйе шул,
Әйе шул ипи тәмле.

Тема «Уйнарга яратам».

53 нче кисәк (52 нче тема).

– Ребята, к нам пришел красивый зайчик. Я очень его люблю – яратам. Вы тоже обнимите зайчика и скажите: «Люблю» – «яратам» *(хатын-кыз тавышы).*

54 нче кисәк (52 нче тема).

– Слушай! *(Ир-ат тавышы.)*

– Тыңла! *(Хатын-кыз тавышы.)*

– Яратам *(ир-ат тавышы, пауза – 5 секунд, тәрбияче нинди дә булса уенчыкны кочаклап күрсәтә).*

– Яратам *(хатын-кыз тавышы, пауза – 5 секунд, тәрбияче нинди дә булса уенчыкны кочаклап күрсәтә).*

55 нче кисәк (52 нче тема).

– Слушай! Повтори! *(Ир-ат тавышы.)*

– Тыңла! Кабатла! *(Хатын-кыз тавышы.)*

– Яратам *(ир-ат тавышы, пауза – 10 секунд, балалар әйтә, парлашып кочаклашалар).*

– Яратам *(хатын-кыз тавышы, пауза – 10 секунд, балалар әйтә, парлашып кочаклашалар).*

56 нчы кисәк (52 нче тема).

– Слушай! Покажи! Повтори! *(Ир-ат тавышы.)*

– Тыңла! Күрсәт! Кабатла! *(Хатын-кыз тавышы.)*

– Мин алма яратам *(ир-ат тавышы, пауза – 6 секунд, алманы күрсәтә, балалар әйтә).*

– Мин кыяр яратам *(хатын-кыз тавышы, пауза – 6 секунд, кыярны күрсәтә, балалар әйтә).*

– Мин груша яратам *(хатын-кыз тавышы, пауза – 6 секунд, грушаны күрсәтә, балалар әйтә).*

– Мин мандарин яратам *(ир-ат тавышы, мандаринны күрсәтә, балалар әйтә).*

57 нче кисәк (52 нче тема).

– Слушай! Пой! *(Ир-ат тавышы.)*

– Тыңла! Җырла! *(Хатын-кыз тавышы.)*

Мин алма яратам,
Яратам, яратам.
Мин кыяр яратам,
Яратам, яратам.
Мин груша яратам,
Яратам, яратам.
Мин Коляны яратам,
Яратам, яратам.

Мин Оляны яратам,
Яратам, яратам.

Тема «Син нәрсә яратасың?».
58 нче кисәк (53 нче тема).

«Яратам» җыры

Яратам, яратам,
Курчак яратам.
Яратам, яратам,
Аю яратам.
Яратам, яратам,
Куян яратам.
Яратам, яратам,
Туп яратам.
Яратам, яратам,
Песи яратам.
Яратам, яратам,
Эт яратам.

Тема «Уйный-уйный үсәбез».
59 нчы кисәк (55 нче тема).

Әллә-лә, әллә-лә,
Карусельләр әйләнә.
Матур кызлар әйләнә,
Зур малайлар әйләнә.

Тема: «Нәрсә бар?»
60 нчы кисәк (56 нчы тема).

– Әйт әле, әйт әле:
Кәрзиндә нәрсә бар? *(Ир-ат тавышы.)*
– Кәрзиндә алма бар,
Тәмле, тәмле алма бар.
Әйе шул, әйе шул,
Кызыл, кызыл алма бар *(хатын-кыз тавышы).*
– Әйт әле, әйт әле:
Кәрзиндә нәрсә бар? *(Ир-ат тавышы.)*
– Кәрзиндә кыяр бар,
Тәмле, тәмле кыяр бар.
Әйе шул, әйе шул,

Яшел, яшел кыяр бар *(хатын-кыз тавышы.)*
– Әйт әле, әйт әле:
Кәрзиндә нәрсә бар? *(Ир-ат тавышы.)*
– Кәрзиндә кишер бар,
Тәмле, тәмле кишер бар.
Әйе шул, әйе шул,
Сары, сары кишер бар *(хатын-кыз тавышы).*
– Әйт әле, әйт әле:
Кәрзиндә нәрсә бар? *(Ир-ат тавышы.)*
– Кәрзиндә кәбестә бар,
Тәмле, тәмле кәбестә бар.
Әйе шул, әйе шул,
Зур, зур кәбестә бар *(хатын-кыз тавышы).*

Тема «Сабантуйга әзерләнәбез».

61 нче кисәк (58 нче тема).

– Завтра праздник Сабантуй. Акбай и Мияу приглашают нас на праздник. Для праздника нужны подарки, призы. Предложите им свои игрушки *(хатын-кыз тавышы, пауза – 10 секунд).*

Балалар: Исәнме, Мияу! Исәнме, Акбай!
Акбай: Исәнмесез, балалар!
Мияу: Исәнмесез, балалар!

62 нче кисәк (58 нче тема).

Җыр

Карагыз, карагыз,
Сабантуйга барабыз.
Сабантуйга барабыз,
Уйнап бүләк алабыз.

Сабантуйга барабыз,
Сикерәбез, чабабыз.
Җырлап, биеп алабыз,
Уйнап бүләк алабыз.

Тема «Күңелле Сабантуй уеннары».

63 нче кисәк (59 нчы тема).

Балалар башкаруында «Сабантуй» җыры.

«Без инде хәзер зурлар – мәктәпкә илтә юллар» проекты (6–7 яшь)

Тема «Әйдәгез, танышабыз».

1 нче кисәк (1 нче тема).

Ишек шакыган тавыш *(озын пауза – 20 секунд).*

Тәрбияче: Син кем? Не отвечает. Интересно, кто же это? Дети, помогите мне. Наверное, хочет, чтобы мы спросили все вместе. Син кем?

Бергә: Син кем?

Тәрбияче: Молчит. Давайте спросим погромче. Син кем?

Бергә: Син кем?

Мияу: Мин – песи. Мин – Мияу *(озын пауза – 10 секунд).*

Тәрбияче: А-а, это наш друг Мияу, давайте позовем его.

Бергә: Мияу, кил монда!

Ишек ачылган тавыш *(кыска пауза – 4 секунд).*

Мияу *(кереп):* Исәнмесез! *(Кыска пауза – 4 секунд.)*

Балалар: Исәнме, Мияу! Хәлләр ничек?

Мияу: Әйбәт *(кыска пауза – 3 секунд).*

Балалар: Мияу, утыр.

Мияу: Рәхмәт.

2 нче кисәк (1 нче тема).

– **Ребята, послушайте, как знакомятся Оля с Колей** *(ир-ат тавышы).*

– Исәнме! *(Кыз тавышы, кыска пауза.)*

– Исәнме! *(Малай тавышы, кыска пауза.)*

– Син кем? *(Кыз тавышы, кыска пауза.)*

– Мин – Коля. Син кем? *(Малай тавышы, кыска пауза.)*

– Мин – Оля *(кыз тавышы).*

Тема «Хәерле көн!»

3 нче кисәк (2 нче тема).

Ишек шакыган тавыш *(кыска пауза – 5 секунд).*

Бергә: Син кем?

Акбай: Мин – эт Акбай. Һау-һау!

Мияу: Мин – песи Мияу. Мияу-мияу! *(Озын пауза – 10 секунд.)*

Бергә: Акбай, кил монда.
Мияу, кил монда.

Акбай, Мияу: Исәнмесез, балалар! *(Кыска пауза – 5 секунд.)*

Балалар: Исәнмесез, Акбай, Мияу!

4 нче кисәк (2 нче тема) *(телефоннан сөйләшү).*
Акбай: Алло?!
Мияу: Алло? Син кем?
Акбай: Мин – Акбай.
Мияу: Исәнме, Акбай!
Акбай: Хәерле көн, Мияу! Хәлләр ничек?
Мияу: Әйбәт. Рәхмәт. Акбай, хәлләр ничек?
Акбай: Әйбәт. Рәхмәт. Сау бул, Мияу!
Мияу: Сау бул, Акбай!

5 нче кисәк (2 нче тема).
«Хәерле көн» җыры
Хәерле көн, әти! *(Ир-ат тавышы.)*
Хәерле көн, әни! *(Хатын-кыз тавышы.)*
Хәерле көн, бабай! *(Ир-ат тавышы.)*
Хәерле көн, әби! *(Хатын-кыз тавышы.)*

Тема «Син кем?»
6 нчы кисәк (4 нче тема).
– Акбай и Мияу тоже хотят играть с нами в сказку «Репка». Они должны хорошо запомнить ваши имена. Давайте проверим. Акбай отвернется, а вы по очереди будете подходить и здороваться с ним. Акбай будет угадывать, кто это *(ир-ат тавышы).*
Мияу: Исәнме, Акбай!
Акбай: Син кем? Оля?
Мияу: Юк, мин – Мияу.

Тема «„Шалкан“ әкиятен сәхнәләштерү».
7 нче кисәк (5 нче тема).
Акбай: Бу кем?
Мияу: Бу – әти.
Акбай: Әйе, әти. Бу кем?
Мияу: Бу – әни.
Акбай: Юк. Бу кем?
Мияу: Бу – кыз.
Акбай: Юк. Бу кем?
Мияу: Бу – бабай.
Акбай: Әйе, бу – бабай.

8 нче кисәк (5 нче тема).

– Ребята, слушайте. Спросите: «Кто это?» – **«Бу кем?»** *(Ир-ат тавышы.)*

– Исәнмесез! *(Әни тавышы, озын пауза – 10 секунд.)*

– Бу кем? *(Балалар сорый.)*

– Бу – әни *(әни тавышы, кыска пауза – 3 секунд).*

– Исәнмесез! *(Әти тавышы, озын пауза – 6 секунд.)*

– Бу кем? *(Балалар сорый.)*

– Бу – әти *(әти тавышы, кыска пауза – 3 секунд).*

– Хәерле көн, мыр-р-р... *(Песи тавышы, озын пауза – 6 секунд.)*

– Бу кем? *(Балалар сорый.)*

– Бу – песи *(песи тавышы).*

– Хәлләр ничек? Р-р-р... *(Эт тавышы, озын пауза – 6 секунд.)*

– Бу кем? *(Балалар сорый.)*

– Бу – эт *(эт тавышы, кыска пауза – 3 секунд).*

– Чи, чи чи. Исәнмесез! *(Тычкан тавышы, озын пауза – 6 секунд.)*

– Бу кем? *(Балалар сорый.)*

– Бу – тычкан *(тычкан тавышы).*

Тема «Бу нәрсә?»

9 нчы кисәк (7 нче тема).

– Ребята, мы с вами хорошо потрудились, вырастили большую репку. Молодцы. Теперь можно поиграть. Акбай и Мияу принесли нам игрушки. Давайте спросим: «Что это?» – «Бу нәрсә?» *(Ир-ат тавышы.)*

Акбай: Бу нәрсә?

Мияу: Бу – тычкан.

Акбай: Нинди тычкан?

Мияу: Кечкенә тычкан.

10 нчы кисәк (7 нче тема).

Акбай белән Мияу сатучы, сатып алучы рольләрендә булалар.

Акбай: Исәнме, Мияу!

Мияу: Исәнме, Акбай!

Акбай: Нәрсә кирәк?

Мияу: Туп кирәк.

Акбай: Нинди туп?

Мияу: Зур, матур туп.

Акбай: Мә зур, матур туп.

Мияу: Рәхмәт. Сау бул Акбай!
Акбай: Сау бул, Мияу!

Тема «Кем нишли?»
11 нче кисәк (8 нче тема).

– Ребята, послушайте вопрос, найдите соответствующую картинку и ответьте *(ир-ат тавышы).*

– Әти нишли? *(Ир-ат тавышы, озын пауза – 20 секунд, балалар рәсемне таба, җавап бирәләр.)*

– Әти йоклый.

– Әйе, әти йоклый *(хатын-кыз тавышы).*

– Әни нишли? *(Ир-ат тавышы, озын пауза – 20 секунд, балалар рәсемне таба, җавап бирәләр.)*

– Әни юа.

– Әйе, әни юа *(хатын-кыз тавышы).*

– Кыз нишли? *(Ир-ат тавышы, озын пауза – 20 секунд, балалар рәсемне таба, җавап бирәләр.)*

– Кыз утыра.

– Әйе, кыз утыра *(хатын-кыз тавышы).*

– Малай нишли? *(Ир-ат тавышы, озын пауза – 20 секунд, балалар рәсемне таба, җавап бирәләр.)*

– Малай йоклый.

– Әйе, малай йоклый *(хатын-кыз тавышы).*

– Әби нишли? *(Ир-ат тавышы, озын пауза – 20 секунд, балалар рәсемне таба, җавап бирәләр.)*

– Әби юа.

– Әйе, әби юа *(хатын-кыз тавышы).*

– Бабай нишли? *(Ир-ат тавышы, озын пауза – 20 секунд, балалар рәсемне таба, җавап бирәләр.)*

– Бабай утыра.

– Әйе, бабай утыра *(хатын-кыз тавышы).*

Тема «Дусларны сыйлыйбыз».
12 нче кисәк (10 нчы тема).

«Нишли?» җыры

Нишли? Нишли?
Йоклый, йоклый.
Нишли? Нишли?
Утыра, утыра.

Нишли? Нишли?
Ашый, ашый.
Нишли? Нишли?
Эчә, эчә.

Тема «Нишлисең?»
13 нче кисәк (11 нче тема).

– **Ребята, Акбай и Мияу угощаются. Мияу спрашивает: «Акбай, что ты делаешь?» – «Нишлисең?»** *(Ир-ат тавышы.)*

Мияу: Акбай, нишлисең?
Акбай: Кушаю. – Ашыйм, ашыйм. Мияу, нишлисең?
Мияу: Пью. – Эчәм, эчәм *(озын пауза).*
Тәрбияче: Спросите, что делает Акбай.
Бергә: Акбай, нишлисең?
Акбай: Ашыйм *(озын пауза).*
Тәрбияче: Спросите, что делает Мияу.
Бергә: Мияу, нишлисең?
Мияу: Эчәм.

Тема «Нишлисең?» *(телефоннан сөйләшү).*
14 нче кисәк (11 нче тема).
– Исәнме, хәерле көн, Оля! *(Малай тавышы.)*
– Исәнме, хәерле көн! Син кем? *(Кыз тавышы.)*
– Мин – Коля *(малай тавышы).*
– Хәлләр ничек, Коля? *(Кыз тавышы.)*
– Әйбәт. Хәлләр ничек, Оля? *(Малай тавышы.)*
– Әйбәт *(кыз тавышы).*
– Оля, нишлисең? *(Малай тавышы.)*
– Алма ашыйм. Коля, нишлисең? *(Кыз тавышы.)*
– Чәй эчәм *(малай тавышы).*
– Сау бул, Коля! *(Кыз тавышы.)*
– Сау бул, Оля! *(Малай тавышы.)*

Тема «Әйдәгез, уйныйбыз».
15 нче кисәк (13 нче тема).
– Исәнме, Оля! *(Малай тавышы.)*
– Исәнме, Коля! *(Кыз тавышы.)*
– Хәерле көн! *(Малай тавышы).*
– Хәерле көн! *(Кыз тавышы).*
– Хәлләр ничек? *(Малай тавышы.)*
– Әйбәт. Коля, хәлләр ничек? *(Кыз тавышы.)*

– Әйбәт *(малай тавышы).*
– Коля, нишлисең? *(Кыз тавышы.)*
– Ботка ашыйм. Син нишлисең? *(Малай тавышы.)*
– Мин уйныйм *(кыз тавышы).*
– Сау бул, Оля! *(Малай тавышы.)*
– Сау бул, Коля! *(Кыз тавышы.)*

Тема «Кунак килде».
16 нчы кисәк (14 нче тема).
Ишек шакыган тавыш *(озын пауза – 10 секунд).*
Бергә: Кем анда?
Әби: Мин – әби *(кыска пауза – 4 секунд).*
Бергә: Әби, кил монда.
Ишек ачылган тавыш *(кыска пауза – 3 секунд).*
Әби: Исәнмесез, балалар! *(Озын пауза – 10 секунд.)*
Бергә: Исәнме, әби! Әби, хәлләр ничек?
Әби: Әйбәт, рәхмәт *(кыска пауза – 4 секунд).*
– **Предложите бабушке сесть** *(хатын-кыз тавышы, кыска пауза – 4 секунд).*
Бергә: Әби, утыр.
– Әби нишлисең? *(Хатын-кыз тавышы.)*
Әби: Сижу. – Утырам.

17 нче кисәк (14 нче тема).
– Бабушка, ты сидишь на стуле. Как скажешь, что сидишь? *(Хатын-кыз тавышы.)*
Әби: Утырам.
– Мияу, ты сидишь на стуле. Как скажешь, что сидишь? *(Хатын-кыз тавышы.)*
Мияу: Утырам.
– Акбай, ты сидишь на стуле. Как скажешь, что сидишь? *(Хатын-кыз тавышы.)*
Акбай: Утырам.

18 нче кисәк (14 нче тема).
Мияу: Әби, кил монда, утыр.
Әби: Рәхмәт.
Мияу: Әби, нишлисең?
Әби: Утырам.
Мияу: Әби, мә чәй, эч.
Әби: Рәхмәт, чәй тәмле.

Тема «Кафега барабыз».

19 нчы кисәк (16 нчы тема).

– Акбай и Мияу встретились по пути в кафе. Слушайте, как они разговаривали друг с другом *(хатын-кыз тавышы).*

Акбай: Исәнме, Мияу!

Мияу: Исәнме, Акбай! Хәлләр ничек?

Акбай: Әйбәт. Хәлләр ничек?

Мияу: Әйбәт.

Акбай: Мияу, куда идешь? – Кая барасың?

Мияу: Иду в кафе. – Кафега барам. Акбай, кая барасың?

Акбай: Кафега барам.

Тема «Без кафеда» *(телефоннан сөйләшү).*

20 нче кисәк (17 нче тема).

– Слушайте, как Коля угощается в кафе. Из кафе звонит Оле *(ир-ат тавышы).*

– Исәнме, Оля! *(Малай тавышы.)*

– Исәнме, Коля! *(Кыз тавышы.)*

– Хәлләр ничек? *(Малай тавышы.)*

– Әйбәт. Коля, син нишлисең? *(Кыз тавышы.)*

– Мин бәрәңге ашыйм *(малай тавышы).*

– Бәрәңге тәмлеме? *(Кыз тавышы.)*

– Әйе, бәрәңге тәмле. Оля, син нишлисең? *(Малай тавышы.)*

– Мин уйныйм *(кыз тавышы).*

– Сау бул, Оля! *(Малай тавышы).*

– Сау бул, Коля! *(Кыз тавышы).*

Тема «Күңелле уеннар».

21 нче кисәк (20 нче тема).

– У меня тоже есть рисунки, давайте их рассмотрим *(клоун, ир-ат тавышы).*

– Зайчик прыгает. – Куян сикерә. Сикерә *(озын пауза – 20 секунд).*

– Зайчик бежит. – Куян йөгерә. Йөгерә.

22 нче кисәк (20 нче тема).

– Слушай! Найди соответствующий рисунок *(ир-ат тавышы).*

– Бу – төлке. Төлке зур, матур. Төлке утыра *(озын пауза – 20 секунд, балалар рәсемне таба, күрсәтә).*

– Бу – керпе. Керпе кечкенә, матур. Керпе уйный *(озын пауза – 20 секунд, балалар рәсемне таба, күрсәтә).*

– Бу – аю. Аю зур, матур. Аю йоклый *(озын пауза – 20 секунд, балалар рәсемне таба, күрсәтә).*

– Бу – песи. Песи кечкенә, матур. Песи сөт эчә *(озын пауза – 20 секунд, балалар рәсемне таба, күрсәтә).*

– Бу – эт. Эт зур, матур. Эт ашый *(озын пауза – 20 секунд, балалар рәсемне таба, күрсәтә).*

– Бу – кыз. Кыз кечкенә, матур. Кыз кул юа *(озын пауза – 20 секунд, балалар рәсемне таба, күрсәтә).*

– Бу – куян. Куян кечкенә, матур. Куян сикерә *(озын пауза – 20 секунд, балалар рәсемне таба, күрсәтә).*

– Бу – төлке. Төлке зур, матур. Төлке йөгерә *(балалар рәсемне таба, күрсәтә).*

23 нче кисәк (20 нче тема).

Җырлы-биюле уен «Әйдәгез, биибез»

Бар монда зур төлке.
Зур төлке, матур төлке.
Төлке, төлке, кил әле, } *(2 тапкыр)*
Биеп, биеп кит әле.

Бар монда зур аю,
Зур аю, матур аю.
Аю, аю, кил әле, } *(2 тапкыр)*
Биеп, биеп кит әле.

Бар кечкенә куян,
Кечкенә, матур куян.
Куян, куян, кил әле, } *(2 тапкыр)*
Биеп, биеп кит әле.

Бар кечкенә керпе,
Кечкенә, матур керпе.
Керпе, керпе, кил әле, } *(2 тапкыр)*
Биеп, биеп кит әле.

Тема «Спорт бәйрәменә әзерләнәбез».

24 нче кисәк (22 нче тема).

– Акбай и Мияу готовятся к спортивному празднику. Мияу, кая барасың? *(Ир-ат тавышы.)*

Мияу: Спорт бәйрәменә барам.

– Акбай, кая барасың? *(Ир-ат тавышы.)*

Акбай: Спорт бәйрәменә барам.

Мияу: Акбай, сикер! Акбай, син нишлисең?

Акбай: Мин сикерәм. Мияу, беги! – Мияу, йөгер! Мияу, йөгер! Мияу, син нишлисең?

Мияу: Я бегу. – Мин йөгерәм. Йөгерәм.

Тема «Бәйрәмгә барабыз».

25 нче кисәк (23 нче тема).

– Акбай и Мияу собрались в Казань. Покупают в кассе билет *(хатын-кыз тавышы).*

Мияу: Акбай, билет бир әле.

Акбай: Кая барасың?

Мияу: Казанга барам.

Акбай: Мә билет.

Мияу: Рәхмәт.

– Мы тоже поедем с вами в Казань. Спросите у кассира билет *(хатын-кыз тавышы).*

26 нчы кисәк (23 нче тема).

– **Мы проезжаем заповедную зону. Тут обитают дикие животные, которые охраняются** *(кыска пауза, ир-ат тавышы).*

– **Ребята, скажите, кого вы видите. Что они делают?** *(Ир-ат тавышы.)*

27 нче кисәк (23 нче тема).

– Остановка для отдыха. Здесь можно поесть и попить *(кыска пауза, ир-ат тавышы).*

Акбай: Мин өчпочмак ашыйм. Син нишлисең?

Мияу: Мин чәкчәк ашыйм.

28 нче кисәк (23 нче тема).

Җыр

Мин барам, барам, барам,
Казанга барам, барам.
Әйе шул, әйе шул,
Казанга барам, барам.

Тема «Казанда спорт бәйрәме».

29 нчы кисәк (25 нче тема).

– **Исәнме! Мин – корреспондент. Син кем?** *(Хатын-кыз тавышы.)*

Акбай: Исәнмесез! Мин – Акбай.

– Сиңа ничә яшь? *(Хатын-кыз тавышы.)*

Акбай: 6 яшь.

– Син нишлисең? *(Хатын-кыз тавышы.)*

Акбай: Мин сикерәм.

– Рәхмәт *(хатын-кыз тавышы).*

– **Исәнме, мин – корреспондент. Син кем?** *(Хатын-кыз тавышы.)*

Мияу: Исәнмесез! Мин – Мияу.

– Сиңа ничә яшь? *(Хатын-кыз тавышы.)*

Мияу: 6 яшь.

– Син нишлисең? *(Хатын-кыз тавышы.)*

Мияу: Мин йөгерәм.

– Рәхмәт *(хатын-кыз тавышы).*

30 нчы кисәк (25 нче тема).

(Физминутка үткәрер өчен дәртле музыка җырланса яхшы булыр иде.)

Әй нәниләр, нәниләр,
Ардык без, дип әйтмиләр.
Аякларын күтәреп,
Матур итеп атлыйлар.
Хәзер барабыз алга,
Егылмыйча, син атла.
Бер, ике, өч, дүрт, биш,
Хәзер барабыз артка,
Егылмыйча, син атла.
Алты, җиде, сигез, тугыз, ун,
Егылмыйча, син атла.
Бер, ике, өч, дүрт, биш,
Хәзер барабыз артка,
Егылмыйча, син атла.
Алты, җиде, сигез, тугыз, ун.

Тема «Безнең дуслар».

31 нче кисәк (28 нче тема).

– Ребята, к нам из цирка пришли домашние птицы. Давайте с ними познакомимся *(хатын-кыз тавышы, кыска пауза).*

Әтәч тавышы: Кикрикүк! Әтәч. Әтәч. Әтәч *(озын пауза – 6 секунд).*

Бергә: Әтәч. Әтәч. Әтәч.

Тавык тавышы: Ко-ко-ко. Тавык. Тавык. Тавык *(озын пауза – 6 секунд).*

Бергә: Тавык. Тавык. Тавык.

32 нче кисәк (28 нче тема).

Җыр

Бар монда зур әтәч,
Зур әтәч, матур әтәч.
Әтәч, әтәч, кил әле,
Биеп, биеп кит әле. } *(2 тапкыр)*

Бар кечкенә тавык,
Кечкенә, матур тавык.
Тавык, тавык, кил әле,
Биеп, биеп кит әле. } *(2 тапкыр)*

Тема: «Үрдәк дусларын тапты».

33 нче кисәк (29 нчы тема).

Ишек шакыган тавыш *(кыска пауза – 6 секунд).*

Бергә: Кем анда?

Үрдәк: Бак-бак, мин *(кыска пауза – 6 секунд).*

Бергә: Кил монда.

Ишек ачылган тавыш *(кыска пауза – 3 секунд).*

Үрдәк: Исәнмесез! *(Кыска пауза – 6 секунд.)*

Бергә: Исәнмесез! Син кем?

Үрдәк: Мин – үрдәк. Мин – үрдәк. Үрдәк.

34 нче кисәк (29 нчы тема).

Үрдәк: Бак-бак. Хозяин цирка ищет своих зверей, птиц. Отправил меня за ними.

– Утка долго шла, проголодалась, давайте ее угостим. Үрдәк, кил монда, утыр. Мә ботка, аша *(хатын-кыз тавышы).*

Үрдәк: Бак-бак. Рәхмәт, ботка тәмле.

– Давайте, позовем зверей, птиц и угостим их тоже *(хатын-кыз тавышы).*

Тема «Акбай чана шуа».

35 нче кисәк (31 нче тема).

– **Послушайте, как будет «санки» по-татарски** *(ир-ат тавышы, кыска пауза – 3 секунд).*

– **Бу** – **чана** *(ир-ат тавышы, пауза – 3 секунд, тәрбияче куянның чанасын күрсәтә).*

– **Бу** – **чана** *(кыска пауза – 3 секунд).* **Повторите** *(кыска пауза – 3 секунд).* **Бу – чана** *(ир-ат тавышы, пауза – 6 секунд, балалар кабатлый).*

– **Бу** – **чана** *(ир-ат тавышы, пауза – 6 секунд, балалар кабатлый).*

– **Слушайте** *(кыска пауза – 3 секунд).* **Заяц катается на санках** *(ир-ат тавышы, кыска пауза – 3 секунд.)*

– **Куян чана шуа** *(кыска пауза – 3 секунд).* **Куян чана шуа** *(ир-ат тавышы).*

36 нчы кисәк (31 нче тема).

– Куян нишли? *(Ир-ат тавышы.)*
– Чана шуа *(хатын-кыз тавышы).*
– Төлке нишли? *(Ир-ат тавышы.)*
– Чана шуа *(хатын-кыз тавышы).*
– Бүре нишли? *(Ир-ат тавышы.)*
– Чана шуа *(хатын-кыз тавышы).*
– Аю нишли? *(Ир-ат тавышы.)*
– Чана шуа *(хатын-кыз тавышы).*

Тема «Чана шуам».

37 нче кисәк (32 нче тема).

Акбай белән Мияу җырлыйлар.

Мин – Акбай, мин – Акбай,
Зур Акбай, матур Акбай *(Акбай тавышы).*
Мин – Мияу, мин – Мияу,
Зур Мияу, матур Мияу *(Мияу тавышы).*

38 нче кисәк (32 нче тема).

Мияу: Акбай, бу нәрсә?
Акбай: Бу – чана.
Мияу: Чана нинди?
Акбай: Чана зур, кызыл.
Чана шуган тавыш ишетелә *(кыска пауза – 3 секунд).*
Мияу: Акбай, нишлисең?

Акбай: Мин чана шуам. Мияу, кил монда. Утыр.

Мияу: Мин чана шуам.

Тема «Әйдә, бие».

39 нчы кисәк (34 нче тема).

Татар халык көе «Зиләйлүк» ишетелә *(сүзләрне әйткәндә көй акрын гына ишетелә).*

– Ребята, слушайте, какая красивая, веселая плясовая мелодия «Зиләйлүк». Так и хочется поплясать. Давайте вместе попросим: «Акбай, танцуй». – «Акбай, бие». «Мияу, танцуй». – «Мияу, бие» *(хатын-кыз тавышы).*

40 нчы кисәк (34 нче тема).

«Зиләйлүк» татар халык көе.

Тема «Без биибез».

41 нче кисәк (35 нче тема).

Татар халык бию көе.

Тема «Мияуның бүлмәсен бизибез».

42 нче кисәк (37 нче тема).

Акбай: Скоро у Мияу день рождения. Я не приготовил ему подарок. А знаете почему? Зашел в магазин, где продавались огромные воздушные шары. Но забыл, как назвать цвета по-татарски, и стал показывать пальцами. Продавцы не захотели со мной разговаривать, с таким невеждой. Помогите мне вспомнить цвета по-татарски, чтобы со мной такого не повторилось.

43 нче кисәк (37 нче тема) .

Акбай *(җырлап әйтә)*: Если нравится тебе, то делай так. – Әгәр сиңа ошый икән, син бие *(озын пауза – 10 секунд, Акбай бии, балалар кушыла).*

Акбай: Мин биим *(кыска пауза – 4 секунд).*

Бергә: Мин биим.

Акбай *(җырлап әйтә):* Әгәр сиңа ошый икән, син сикер *(пауза – 4 секунд).*

Акбай: Мин сикерәм *(кыска пауза – 4 секунд).*

Бергә: Мин сикерәм.

Акбай *(җырлап әйтә)*: Әгәр сиңа ошый икән, син йөгер *(пауза – 4 секунд).*

Акбай: Мин йөгерәм *(кыска пауза – 4 секунд).*

Бергә: Мин йөгерәм.

Акбай *(җырлап әйтә)*: Әгәр сиңа ошый икән, син уйна *(пауза – 4 секунд).*

Акбай: Мин уйныйм *(кыска пауза – 4 секунд).*

Бергә: Мин уйныйм.

Акбай *(җырлап әйтә)*: Әгәр сиңа ошый икән, син утыр *(пауза – 4 секунд).*

Акбай: Мин утырам *(кыска пауза-4 секунд).*

Бергә: Мин утырам.

44 нче кисәк (37 нче тема).

Акбай: Я думаю, что день рождения Мияу будет интересным, если мы для него выучим песню.

«Туган көн» җыры

Мияуның туган көненә
Без пешердек ак ипи.
Менә шундый ипи зур,
Менә шундый кечкенә.
Менә шундый тәмле,
Менә шундый баллы.
Әйе шул, әйе шул,
Әйе шул ипи тәмле.

Тема «Туган көнгә бүләк әзерлибез».

45 нче кисәк (38 нче тема).

Акбай: На день рождения Мияу я приготовил в подарок песню.

Бергә: Акбай, җырла.

Акбай: Я люблю петь! Я пою. – Мин җырлыйм. Мин җырлыйм, җырлыйм (*җырлый:* лә-лә-лә).

Бергә: Акбай, син нишлисең?

Акбай: Мин җырлыйм. А вы любите петь?

46 нчы кисәк (38 нче тема).

Җыр

Мин җырлыйм, җырлыйм, җырлыйм,
Мин матур җырлыйм, җырлыйм.

Мин җырлыйм, җырлыйм, җырлыйм,
Мин матур җырлыйм, җырлыйм.
Лә-лә-лә-лә, лә-лә-лә-лә,
Мин матур җырлыйм, җырлыйм.

Мин биим, биим, биим,
Мин матур биим, биим.
Мин биим, биим, биим,
Мин матур биим, биим.
Лә-лә-лә-лә, лә-лә-лә-лә,
Мин матур биим, биим.

Тема «Мияуның туган көне».
47 нче кисәк (40 нчы тема).

«Туган көн» җыры

Мияуның туган көненә
Без пешердек ак ипи.
Менә шундый ипи зур,
Менә шундый кечкенә.
Менә шундый тәмле,
Менә шундый баллы.
Әйе шул, әйе шул,
Әйе шул ипи тәмле.

Мияу: Зур рәхмәт.

Акбай: Ребята, видите, Мияу не просто говорит «спасибо», а «большое спасибо» – «зур рәхмәт».

Мияу: Зур рәхмәт.

Акбай: Попросите Мияу, чтобы она станцевала *(кыска пауза – 4 секунд).*

Бергә: Мияу, әйдә, бие *(пауза – 6 секунд).*

Мияу татар бию көенә бии *(кыска пауза – 4 секунд).*

Бергә: Мияу матур бии.

Мияу: Зур рәхмәт.

Тема «Туган көн табынында».
48 нче кисәк (41 нче тема).
– День рождения продолжается *(хатын-кыз тавышы).*

Мияу: Я вам тоже приготовил сюрприз. Отгадайте мои загадки.

1. Мин зур, матур, әйбәт. Мин йөгерәм, сикерәм, утырам, җырлыйм: «Тяф-тяф». Бел *(ир-ат тавышы, озын пауза).*

– Төлке *(хатын-кыз тавышы).*

2. Мин кара. Мин кечкенә, матур, әйбәт. Мин йөгерәм, сикерәм, биим, ашыйм, җырлыйм: «Чи-чи-чи». Бел *(ир-ат тавышы, озын пауза).*

– Тычкан *(хатын-кыз тавышы).*

3. Мин кызыл. Мин зур, матур, әйбәт. Мин ипи ашыйм, су эчәм, биим, җырлыйм: «Кикрикүк». Бел *(ир-ат тавышы, озын пауза).*

– Әтәч *(хатын-кыз тавышы).*

4. Мин ак. Мин кечкенә, матур, әйбәт. Мин ипи ашыйм, йөгерәм, җырлыйм: «Ко-ко-ко». Бел *(ир-ат тавышы, озын пауза).*

– Тавык *(хатын-кыз тавышы).*

49 нчы кисәк (41 нче тема).

Мияу: Әйдәгез, балалар, утырыгыз. Вы сидите за волшебным праздничным столом, будьте вежливы, угощайте друг друга.

Мияу: Нәрсә кирәк?

Акбай: Алма кирәк.

Мияу: Нинди алма?

Акбай: Яшел, зур, тәмле алма.

Мияу: Мә яшел, зур, тәмле алма.

Акбай: Зур рәхмәт.

Мияу: Акбай, син нишлисең?

Акбай: Мин алма ашыйм.

Мияу: Алма тәмлеме?

Акбай: Әйе, алма тәмле. Мин алма яратам.

Тема «Күңелле сәяхәт».

50 нче кисәк (43 нче тема).

– Малай китап укый *(пауза – 3 секунд)*. Малай китап укый *(ир-ат тавышы, тәрбияче рәсемен күрсәтә, пауза – 4 секунд).*

– Кыз китап укый *(пауза – 3 секунд)*. Кыз китап укый *(хатын-кыз тавышы, тәрбияче рәсемен күрсәтә, пауза – 4 секунд).*

– Куян китап укый *(пауза – 3 секунд)*. Куян китап укый *(ир-ат тавышы, тәрбияче рәсемен күрсәтә, пауза – 4 секунд).*

– Төлке китап укый *(пауза – 3 секунд)*. Төлке китап укый *(хатын-кыз тавышы, тәрбияче рәсемен күрсәтә).*

Тема «Күңелле сәяхәт».

51 нче кисәк (44 нче тема).

Мияу: Перед нами лес. Ребята, смотрите – лесной компьютер, а в компьютере электронное письмо. Это письмо от волшебника. В нем написано, что волшебник рисует – рәсем ясый. Послушайте и повторите за ним. Если мы выполним задание лесного волшебника, сможем идти дальше.

– Рәсем ясыйм. Алма ясыйм *(кыска пауза – 3 секунд).* Алма ясыйм *(озын пауза – 6 секунд, ир-ат тавышы, тәрбияче рәсемне күрсәтеп кабатлый).*

– Рәсем ясыйм. Алма ясыйм.

– Рәсем ясыйм. Туп ясыйм *(кыска пауза – 3 секунд).* Туп ясыйм *(озын пауза – 6 секунд, ир-ат тавышы, тәрбияче рәсемне күрсәтеп кабатлый).*

– Рәсем ясыйм. Туп ясыйм.

– Рәсем ясыйм. Шар ясыйм *(кыска пауза– 3 секунд).* Шар ясыйм *(озын пауза – 6 секунд, ир-ат тавышы, тәрбияче рәсемне күрсәтеп кабатлый).*

– Рәсем ясыйм. Шар ясыйм.

– Рәсем ясыйм. Китап ясыйм *(кыска пауза – 3 секунд).* Китап ясыйм *(озын пауза – 6 секунд, ир-ат тавышы, тәрбияче рәсемне күрсәтеп кабатлый).*

– Рәсем ясыйм. Китап ясыйм.

52 нче кисәк (44 нче тема).

Мияу: Ребята, я тоже люблю рисовать. Я рисую яблоко. – Мин алма ясыйм.

– Мин рәсем ясыйм. Мин алма ясыйм *(ир-ат тавышы, озын пауза – 10 секунд, балалар рәсемне һавада ясыйлар, җөмләне кабатлыйлар*).

– Мин рәсем ясыйм. Мин алма ясыйм.

– Мин рәсем ясыйм. Мин туп ясыйм *(ир-ат тавышы, озын пауза – 10 секунд, балалар рәсемне һавада ясыйлар, җөмләне кабатлыйлар).*

– Мин рәсем ясыйм. Мин туп ясыйм.

– Мин рәсем ясыйм. Мин шар ясыйм *(ир-ат тавышы, озын пауза – 10 секунд, балалар рәсемне һавада ясыйлар, җөмләне кабатлыйлар).*

– Мин рәсем ясыйм. Мин шар ясыйм.

– Мин рәсем ясыйм *(ир-ат тавышы.)*

– Мин рәсем ясыйм.

53 нче кисәк (44 нче тема) *(телефоннан сөйләшү).*

Мияу *(шалтыратып)*: ... (Пауза.) Хәерле көн.

Тылсымчы: Исәнмесез!

Мияу: ... (Пауза.) Хәлләр ничек?
Тылсымчы: Әйбәт. Син нишлисең?
Мияу: ... (Пауза.) Мин рәсем ясыйм.
Тылсымчы: Нинди рәсем?
Мияу: ... (Пауза.) Алма, туп, шар, китап.
Тылсымчы: Әйбәт, килегез мәктәпкә. – Приходите в школу.
Мияу: ... (Пауза.) Мәктәпкә?
Тылсымчы: Әйе, мәктәпкә.
Мияу: ... (Пауза.) Рәхмәт. Сау булыгыз.
Тылсымчы: Сау булыгыз.

54 нче кисәк (46 нчы тема).

Мияу: Ребята, лесной волшебник приглашает нас в волшебную страну, где говорят только на татарском языке. Возьмите телефон, расскажите друг другу, что вы поете, танцуете, рисуете, читаете.

55 нче кисәк (46 нчы тема).

Мияу: Молодцы, ребята. Мы теперь точно попадем в волшебную страну «Школа» – «Мәктәп».

56 нчы кисәк (46 нчы тема).

Акбай: Ребята, мы можем продолжить путь, ведь лесной волшебник пригласил нас в страну, которая называется «Школа» – «Мәктәп». Путешествие продолжается. Но что это? На нашем пути высокая гора, чтобы пройти гору, нужно прочитать пиктограммы. Если мы поймем, что написано, гора даст нам продолжить дорогу.

Мияу *(пиктограмма күрсәтеп)*: Кем укый?
Акбай: Мин укыйм.
Акбай *(укып)*: Малай рәсем ясый.
Мияу *(пиктограмма күрсәтеп)*: Кем укый?

57 нче кисәк (46 нчы тема).

Мияу: Трудное было задание, но мы справились. Дорога свободна. В следующий раз, нас ждут удивительные приключения.

58 нче кисәк (47 нче тема).

Җыр

Мин барам, барам, барам,
Мәктәпкә барам, барам.

Китап, карандаш алам,
Мәктәпкә барам, барам.

Мин барам, барам, барам,
Мәктәпкә барам, барам.
Китап укыйм, рәсем ясыйм,
«4»ле, «5»леләр алам.

59 нчы кисәк (47 нче тема).

Мияу: Ребята, вот мы с вами дошли до волшебной страны «Школа» – «Мәктәп». В школу зайдет тот, кто скажет, что нарисовано на пригласительных билетах.

60 нчы кисәк (47 нче тема).

Акбай: Исәнмесез, балалар! *(Кыска пауза – 4 секунд.)*

Бергә: Исәнме, Акбай!

Акбай: Хәлләр ничек? *(Кыска пауза – 4 секунд.)*

Бергә: Әйбәт.

Акбай: Вы очень быстро прошли препятствия. Я вас поздравляю, возьмите подарки.

Тема «Мәктәптә».

61 нче кисәк (49 нчы тема).

Мияу: Нәрсә кирәк?

Акбай: Аш кирәк.

Мияу: Мә аш, аша.

Акбай: Рәхмәт.

Мияу: Акбай, нишлисең?

Акбай: Мин аш ашыйм.

Мияу: Аш нинди?

Акбай: Аш тәмле. Бик тәмле. Мин аш яратам.

Тема «Уку бүлмәсе».

62 нче кисәк (50 нче тема).

Акбай: Ребята, продолжим путешествие по волшебной стране «Школа» – «Мәктәп».

63 нче кисәк (50 нче тема).

Акбай: Бу нәрсә?

Мияу: Белмим.
Акбай: Бу – дәфтәр. Дәфтәр.
Мияу: Дәфтәр. Дәфтәр.
Акбай: Нинди дәфтәр?
Мияу: Чиста, матур, зур дәфтәр.
Акбай: Ничә дәфтәр?
Мияу: Бер дәфтәр.

Тема «Өстәл театры „Теремкәй әкияте“».
64 нче кисәк (52 нче тема)

– Сегодня я вам расскажу сказку «Теремок».
Терем-терем, теремкәй,
Зур түгел, кечкенә *(хатын-кыз тавышы).*
Ишек шакыган тавыш.
– Теремкәйдә кем яши? Юк, яшәми.
Теремкәйгә тычкан килә *(хатын-кыз тавышы).*

Тычкан *(ишек шакып):* Тук-тук-тук! Теремкәйдә кем яши? *(Кыска пауза.)*

Тычкан: Юк, яшәми. Мин яшим.

– Терем-терем, теремкәй,
Зур түгел, кечкенә.
Теремкәйдә тычкан яши.
Теремкәйгә куян килә *(хатын-кыз тавышы).*

Куян *(ишек шакып):* Тук-тук-тук! Теремкәйдә кем яши?
Тычкан: Мин – тычкан. Син кем?
Куян: Мин – куян. Матур куян.
Тычкан: Әйдә, кил монда.
Куян *(кереп)*: Мин сикерәм. Әйдәгез, сикерәбез *(озын пауза, балалар сикерәләр).*

– Терем-терем, теремкәй,
Зур түгел, кечкенә.
Теремкәйдә тычкан яши.
Теремкәйдә куян яши.
Теремкәйгә бүре килә *(хатын-кыз тавышы).*

Бүре *(ишек шакып)*: Тук-тук-тук! Теремкәйдә кем яши?
Тычкан: Мин – тычкан.
Куян: Мин – куян.
Тычкан, куян: Син кем?
Бүре: Мин – бүре. Мин – зур, соры бүре.

Тычкан, куян: Әйдә, кил монда.

Бүре *(кереп)*: Мин йөгерәм. Әйдәгез, йөгерәбез *(озын пауза, балалар йөгерәләр).*

– Терем-терем, теремкәй,
Зур түгел, кечкенә.
Теремкәйдә тычкан яши,
Теремкәйдә куян яши,
Теремкәйдә бүре яши.
Теремкәйгә төлке килә *(хатын-кыз тавышы).*

Төлке *(ишек шакып)*: Тук-тук-тук! Теремкәйдә кем яши?

Тычкан: Мин – тычкан.

Куян: Мин – куян.

Бүре: Мин – бүре.

Тычкан, куян, бүре: Син кем?

Төлке: Мин – төлке. Мин – зур, матур төлке.

Тычкан, куян, бүре: Әйдә, кил монда.

Төлке *(кереп)*: Мин биим. Әйдәгез, биибез *(озын пауза, балалар бииләр).*

– Терем-терем, теремкәй,
Зур түгел, кечкенә.
Теремкәйдә тычкан яши,
Теремкәйдә куян яши,
Теремкәйдә бүре яши,
Теремкәйдә төлке яши,
Теремкәйдә җырлый-җырлый аю килә *(хатын-кыз тавышы).*

Аю *(ишек шакып)*: Тук-тук-тук! Теремкәйдә кем яши?

Тычкан: Мин – тычкан.

Куян: Мин – куян.

Бүре: Мин – бүре.

Төлке: Мин – төлке.

Тычкан, куян, бүре, төлке: Син кем?

Аю: Мин – аю. Мин – зур, матур аю.

Тычкан, куян, бүре, төлке: Әйдә, кил монда.

Аю *(кереп)*: Мин җырлыйм. Әйдәгез, җырлыйбыз *(озын пауза).*

Музыка. Балалар белән бергә җырлыйлар.

Мин җырлыйм, җырлыйм, җырлыйм,
Мин матур җырлыйм, җырлыйм.

Мин җырлыйм, җырлыйм, җырлыйм,
Мин матур җырлыйм, җырлыйм.
Лә-лә-лә-лә, лә-лә-лә-лә,
Мин матур җырлыйм, җырлыйм.
– Терем-терем, теремкәй,
Зур түгел, кечкенә,
Теремкәйдә тычкан яши, пи-пи-пи.
Теремкәйдә куян яши. Мин – куян.
Теремкәйдә бүре яши. Мин – бүре.
Теремкәйдә төлке яши. Мин – төлке.
Теремкәйдә аю яши. Мин – аю.
Алар бик дус *(хатын-кыз тавышы)*.
Күңелле музыка. Бииләр.

Тема «Өстәл театры „Кем нәрсә ярата?“»
65 нче кисәк (55 нче тема).

– Я вам расскажу сказку «Кто что любит?» – «Кем нәрсә ярата?» *(Хатын-кыз тавышы.)*

Кошлар сайраган тавышлар ишетелә. Әтәч канат кагып кычкыра.

Әтәч: Кикри-күк, кикри-күк *(кыска пауза)*. Ко-ко-ко.

Песи *(киерелеп):* Мияу-мияу-мияу.

Песи: Хәерле көн, әтәч!

Әтәч: Хәерле көн, песи!

Песи: Хәлләр ничек, әтәч?

Әтәч: Әйбәт. Рәхмәт. Ә синең хәлләрең ничек?

Эт *(йөгереп килеп)*: Һау-һау-һау! Исәнме, әтәч! Исәнме, песи!

Әтәч белән песи: Исәнме, эт!

Эт: Кәҗә кая?

Әтәч белән песи: Әнә кәҗә кәбестә ашый. Кәҗә кәбестә ярата.

Эт: Мин ипи яратам. Песи, син нәрсә яратасың?

Песи: Мин сөт яратам. Сөт тәмле. Әтәч, син нәрсә яратасың?

Әтәч: Мин ботка яратам. Ботка тәмле.

Кәҗә: Исәнмесез! Хәерле көн! Хәлләр ничек?

Бергә: Әйбәт.

Кәҗә: Мин кәбестә ашыйм. Кәбестә бик тәмле. Акбай, мә кәбестә, аша. Кәбестә тәмле.

Акбай: Юк, мин ипи яратам. Син кәбестә аша. Ипи кирәк.

Кәҗә: Мә ипи, аша.

Акбай: Рәхмәт. Ипи тәмле.

Песи: Мин сөт яратам. Сөт юк.

Кәҗә: Сөт бар. Песи, кил монда. Сөт ал, эч.

Песи *(сөт эчеп):* Мин сөт эчәм. Сөт тәмле. Әтәч, кил монда, сөт эч.

Әтәч: Юк, мин сөт яратмыйм. Мин ботка яратам. Ботка юк.

Кәҗә: Ботка бар кәрзиндә. Әтәч, кил монда. Мә ботка, аша.

Әтәч: Зур рәхмәт. Ботка бик тәмле. Мә, кәҗә, ботка аша.

Кәҗә: Юк, кәбестә яратам. Кәбестә тәмле.

Әтәч: Юк, ботка тәмле.

Песи: Юк, сөт тәмле.

Эт: Юк, ипи тәмле.

Кыз *(килеп чыгып):* Ипи тәмле, сөт тәмле, ботка тәмле, кәбестә тәмле. Мин ипи, ботка, кәбестә яратам.

Бергә җырлап бииләр.

Ипи тәмле,
Сөт тәмле,
Ботка тәмле,
Кәбестә тәмле.

Тема «„Кем нәрсә ярата?“ әкиятен сәхнәләштерү».
66 нчы кисәк (56 нчы тема).

Җыр

Ипи тәмле,
Сөт тәмле,
Ботка тәмле,
Кәбестә тәмле.

Тема «Белем иленә сәяхәт».
67 нче кисәк (58 нче тема).

– Какая красивая книга! Ребята, эта книга волшебная. На каждой ее страничке таится секрет, волшебство. Давайте посмотрим вместе, какая тайна спрятана в этой волшебной книге *(ир-ат тавышы).*

68 нче кисәк (58 нче тема).

Акбай: Бу – әни. Әни матур, әйбәт, зур. Бу – ипи. Әни ипи ашый. Ипи тәмле. Әни ипи ярата.

Мияу: Бу – әти. Әти зур, матур, әйбәт. Бу – сөт. Әти сөт эчә. Сөт тәмле. Әти сөт ярата.

69 нчы кисәк (58 нче тема).

Җыр

Мин – куян, мин – куян,
Зур куян, матур куян.
Мин – тычкан, мин – тычкан,
Кечкенә, матур тычкан.

Тема «Могъҗизалар кыры».
70 нче кисәк (59 нчы тема).

Хат

Дорогие ребята! Я вас приглашаю на выпускной бал, который состоится в моем королевстве «Знания». Но для этого вы должны выполнить все мои задания. Они в этом волшебном сундучке. Если все задания выполните успешно, вы непременно попадете в мое королевство, где говорят на красивом татарском языке. Желаю вам удачи и с нетерпением жду вас у себя *(хатын-кыз тавышы)*.

71 нче кисәк (59 нчы тема).

– Ребята, молодцы. Вы выполнили все мои задания. Добро пожаловать в мое королевство «Знания», где говорят на красивом татарском языке. Желаю вам удачи! *(Хатын-кыз тавышы.)*

Файдаланылган әдәбият

Борһанова Р. А., Юсупов Ф. Ф. Балалар бакчасында татар теле өйрәтү программасы. – Казан: РИЦ «Школа», 2004.

Иванова Л. Ф. Программа обучения английскому языку в дошкольном образовательном учреждении Республики Татарстан «First Steps in English». – Казань, 2011.

Гальперин П. Я. Основы теории поэтапного формирования умственных действий и концепции порождения речи. – М., 1989.

Пассов Е. И. Основы коммуникативной методики обучения иноязычному общению. – М., 1989.

ЭЧТӘЛЕК

Аңлатма язуы 3
Программа принциплары 3
Татар телен өйрәтүдә кулланыла торган чаралар 4
Эш төрләре һәм формалары 4
Укыту-методик комплектының эчтәлеге 5
Балаларга татар теле өйрәтү программасы 6
4–5 яшьлек балаларга татар теле өйрәтү бурычлары («Минем өем» проекты) 6
5–6 яшьлек балаларга татар теле өйрәтү бурычлары («Уйный-уйный үсәбез» проекты) 8
6–7 яшьлек балаларга татар теле өйрәтү бурычлары («Без инде хәзер зурлар – мәктәпкә илтә юллар» проекты) 9

Методик киңәшләр 12
Сүзлек белән эшләү 13
Аралашуга чыгуның нәтиҗәле чаралары – аудиоязмалар, эш дәфтәрләре, анимацион сюжетлар 15
Тематик план 16
«Минем өем» проекты (4–5 яшь) 16
«Уйный-уйный үсәбез» проекты (5–6 яшь) 20
«Без инде хәзер зурлар – мәктәпкә илтә юллар» проекты (6–7 яшь) 24

Мәктәпкәчә яшьтәге балаларның татар телендә сөйләшә (аралаша) белү күнекмәләрен тикшерү (диагностика) 27
Тикшерү үткәрү буенча киңәшләр 27
Уртанчылар (уку елы ахырында) һәм зурлар (уку елы башында) төркеме балаларының «Минем өем» проекты буенча татар телен үзләштерү дәрәҗәләрен билгеләү 28
Зурлар (уку елы ахырында) һәм мәктәпкә әзерлек төркеме (уку елы башында) балаларының «Уйный-уйный үсәбез» проекты буенча татар телен үзләштерү дәрәҗәләрен билгеләү 34
Уку елы ахырында мәктәпкә әзерлек төркеме балаларының «Без инде хәзер зурлар – мәктәпкә илтә юллар» проекты буенча татар телен үзләштерү дәрәҗәләрен билгеләү 38

Кушымта.. 42
Күрсәтмә, таратма материаллар 42
«Минем өем» проекты (4–5 яшь)... 43
«Уйный-уйный үсәбез» проекты (5–6 яшь) 43
«Без инде хәзер зурлар – мәктәпкә илтә юллар» проекты (6–7 яшь).. 46
Аудиоязмалар... 47
«Минем өем» проекты (4–5 яшь)... 47
«Уйный-уйный үсәбез» проекты (5–6 яшь) 63
«Без инде хәзер зурлар – мәктәпкә илтә юллар» проекты (6–7 яшь).. 84

Файдаланылган әдәбият.. 108

Искәрмәләр өчен

Зифа Мирхатовна Зарипова
Резеда Салмановна Исаева
Раушания Гайнулловна Кидрячева
Алсу Имамовна Камалова
Рафиса Муллаяровна Алексеева

Обучение русскоязычных детей татарскому языку в детском саду

- Программа
- Методические рекомендации
- Диагностический материал

Зифа Мирхәтовна Зарипова
Резедә Сәлмановна Исаева
Раушания Гайнулловна Кидрячева
Алсу Имамовна Камалова
Рәфисә Муллаяровна Алексеева

Балалар бакчасында рус балаларына татар теле өйрәтү

- Программа
- Методик киңәшләр
- Диагностика

Рецензентлары: *К. В. Закирова, Р. Ә. Кадыйрова, Г. З. Гарәфиева, Г. Н. Кашапова, М. И. Ямаева*

Корректоры *К. В. Закирова*

Тышлык рәссамы *Р. М. Гильмиев*

Компьютерда биткә салучысы *А. И. Галиуллина*

Оригинал-макеттан басарга кул куелды 07.11.2013.
Форматы 60х84 1/16. Офсет кәгазе.
Офсет басма. Басма табагы 7.
Тиражы 6000 д. Заказ № .

«Татмедиа» ААҖ филиалы «Идел-Пресс» полиграфия нәшрият комплексы.
420066, Казан, Декабристлар урамы, 2.